॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਸੰਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਲ਼ਾਯਤਨਸੰਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ। ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੋਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ…ਪੇ॰… ਘਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ…ਪੇ॰… ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ…ਪੇ॰… ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੋਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਘਾਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ , ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੋਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ…ਪੇ॰… ਘਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ… ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਕਾਯੋ ਦੁਕ੍ਖੋ… ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ… ਪੇ॰… ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੋਤਂ ਅਨਤ੍ਤਾ…ਪੇ॰… ਘਾਨਂ ਅਨਤ੍ਤਾ… ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ… ਕਾਯੋ ਅਨਤ੍ਤਾ… ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਬਾਹਿਰਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੪. ''ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਦ੍ਦੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਗਨ੍ਧੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰਸੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਬਾਹਿਰਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੫. ''ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਬਾਹਿਰਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੭. ''ਚਕ੍ਖੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ... ਘਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਜਿਵ੍ਹਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੋ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਮਨਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮. ''ਚਕ੍ਖੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਜਿਵ੍ਹਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਯੋ ਦੁਕ੍ਖੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ

ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੋ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਮਨਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਤ੍ਤਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯. ''ਚਕ੍ਖੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਂ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਜਿਵ੍ਹਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਯੋ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੋ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਮਨਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਬਾਹਿਰਾਨਿਚ੍ਚਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ''ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਰੂਪੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਬਾਹਿਰਦੁਕ੍ਖਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਰੂਪੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ...ਪੇ॰ ...। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਬਾਹਿਰਾਨਤ੍ਤਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਰੂਪੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

अनिच्चं दुक्खं अनत्ता च, तयो अज्झत्तबाहिरा।
यदनिच्चेन तयो वुत्ता, ते ते अज्झत्तबाहिराति॥

२. यमकवग्गो

१. पठमपुब्बेसम्बोधसुत्तं

१३. सावत्थिनिदानं। ''पुब्बेव मे, भिक्खवे, सम्बोधा अनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि – 'को नु खो चक्खुस्स अस्सादो, को आदीनवो, किं निस्सरणं? को सोतस्स...पे॰... को घानस्स... को जिव्हाय... को कायस्स... को मनस्स अस्सादो, को आदीनवो, किं निस्सरण'न्ति? तस्स मय्हं, भिक्खवे, एतदहोसि – 'यं खो चक्खुं पटिच्च उप्पज्जति सुखं सोमनस्सं, अयं चक्खुस्स अस्सादो। यं चक्खुं अनिच्चं दुक्खं विपरिणामधम्मं, अयं चक्खुस्स आदीनवो। यो चक्खुस्मिं छन्दरागविनयो छन्दरागप्पहानं, इदं चक्खुस्स निस्सरणं। यं सोतं...पे॰... यं घानं...पे॰... यं जिव्हं पटिच्च उप्पज्जति सुखं सोमनस्सं, अयं जिव्हाय अस्सादो। यं [या (सी॰ स्या॰ कं॰ पी॰)] जिव्हा अनिच्चा दुक्खा विपरिणामधम्मा, अयं जिव्हाय आदीनवो। यो जिव्हाय छन्दरागविनयो छन्दरागप्पहानं, इदं जिव्हाय निस्सरणं। यं कायं...पे॰... यं मनं पटिच्च उप्पज्जति सुखं सोमनस्सं, अयं मनस्स अस्सादो। यं [यो (सी॰ स्या॰ कं॰ क॰)] मनो अनिच्चो दुक्खो विपरिणामधम्मो, अयं मनस्स आदीनवो। यो मनस्मिं छन्दरागविनयो छन्दरागप्पहानं, इदं मनस्स निस्सरण'''न्ति।

''यावकीवञ्चाहं, भिक्खवे, इमेसं छन्नं अज्झत्तिकानं आयतनानं एवं अस्सादञ्च अस्सादतो, आदीनवञ्च आदीनवतो, निस्सरणञ्च निस्सरणतो यथाभूतं नाब्भञ्ञासिं, नेव तावाहं, भिक्खवे, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय 'अनुत्तरं सम्मासम्बोधिं अभिसम्बुद्धो'ति [सब्बत्थापि एवमेव इतिसद्देन सह दिस्सति] पच्चञ्ञासिं। यतो च ख्वाहं, भिक्खवे, इमेसं छन्नं अज्झत्तिकानं आयतनानं एवं अस्सादञ्च अस्सादतो, आदीनवञ्च आदीनवतो, निस्सरणञ्च निस्सरणतो यथाभूतं अब्भञ्ञासिं, अथाहं, भिक्खवे, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय 'अनुत्तरं सम्मासम्बोधिं अभिसम्बुद्धो'ति पच्चञ्ञासिं। ञाणञ्च पन मे दस्सनं उदपादि – 'अकुप्पा मे विमुत्ति [चेतोविमुत्ति (सी॰ पी॰ क॰) एवमुपरिपि], अयमन्तिमा जाति, नत्थि दानि पुनब्भवो'''ति। पठमं।

२. दुतियपुब्बेसम्बोधसुत्तं

१४. ''पुब्बेव मे, भिक्खवे, सम्बोधा अनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि – 'को नु खो रूपानं अस्सादो, को आदीनवो, किं निस्सरणं? को सद्दानं...पे॰... को गन्धानं... को रसानं... को फोट्ठब्बानं... को धम्मानं अस्सादो, को आदीनवो, किं निस्सरण'न्ति? तस्स मय्हं, भिक्खवे, एतदहोसि – 'यं खो रूपे पटिच्च उप्पज्जति सुखं सोमनस्सं, अयं रूपानं अस्सादो। यं रूपा अनिच्चा दुक्खा विपरिणामधम्मा, अयं रूपानं आदीनवो। यो रूपेसु छन्दरागविनयो छन्दरागप्पहानं, इदं रूपानं निस्सरणं। यं सद्दे... गन्धे... रसे... फोट्ठब्बे... यं धम्मे पटिच्च उप्पज्जति सुखं सोमनस्सं, अयं धम्मानं अस्सादो। यं धम्मा अनिच्चा दुक्खा विपरिणामधम्मा , अयं धम्मानं आदीनवो। यो धम्मेसु छन्दरागविनयो छन्दरागप्पहानं, इदं धम्मानं निस्सरण'''न्ति।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ‘ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ‘ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ , ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ। ਸੋਤਸ੍ਸਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਘਾਨਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਜਿਵ੍ਹਾਯਾਹਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਜਿਵ੍ਹਾਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਜਿਵ੍ਹਾਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ। ਮਨਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਮਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਮਨਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਮਨਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਮਨਸ੍ਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯਂ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬. ‘‘ਰੂਪਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਰੂਪਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਰੂਪਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਰੂਪਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਰੂਪਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯਂ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ। ਸਦ੍ਦਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਗਨ੍ਧਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਰਸਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਧਮ੍ਮਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਧਮ੍ਮਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਧਮ੍ਮਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ। ਯਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ। ਯਾਵਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਨੋਚੇਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭. ‘‘ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ... ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਘਾਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ... ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ... ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ । ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਨੇਵ ਤਾਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ [ਵਿਪਰਿਯਾਦਿਕਤੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵਿਪਰਿਯਾਦਿਕਤੇਨ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਂਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ , ਅਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਨੋਚੇਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮. ‘‘ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਦਾਨਂ... ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਰਸਾਨਂ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ

ਸਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ।

''ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ , ਨੇਵ ਤਾਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਂਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਅਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਾਭਿਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯. ''ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਸੋਤਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਘਾਨਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਕਾਯਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਸੋਤਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਘਾਨਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਕਾਯਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਾਭਿਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦. ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਸਦ੍ਦੇ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧੇ... ਰਸੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ... ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ । ਯੋ ਸਦ੍ਦੇ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧੇ... ਰਸੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ... ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧. ''ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਸੋਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋ ਘਾਨਸ੍ਸ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ... ਯੋ ਕਾਯਸ੍ਸ... ਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਸੋਤਸ੍ਸ... ਯੋ ਘਾਨਸ੍ਸ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ... ਯੋ ਕਾਯਸ੍ਸ... ਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨. ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਯੋ ਰਸਾਨਂ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਯੋ ਰਸਾਨਂ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਮ੍ਬੋਧੇਨ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਨੋ ਚੇਤੇਨ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਭਿਨਨ੍ਦੇਨ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੩. ਸਬ੍ਬਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਂ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਚ, ਸੋਤਞ੍ਚ [ਸੋਤਞ੍ਚੇਵ (?) ਏਵਮਿਤਰਯੁਗਲੇਸੁਪਿ] ਸਦ੍ਦਾ ਚ, ਘਾਨਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਾ ਚ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਰਸਾ ਚ, ਕਾਯੋ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਚ, ਮਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਚ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਂ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਮੇਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਕਮੇਵਸ੍ਸ [ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਰੇਵਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਦੇਵਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]; ਪੁਟ੍ਠੋ ਚ ਨ ਸਮ੍ਪਾਯੇਯ੍ਯ, ਉਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪. ‘‘ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਹਾਨਾਯ [ਸਬ੍ਬਂ ਪਹਾਨਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਰੂਪਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ , ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ। ਜਿਵ੍ਹਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਰਸਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ

ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ। ਕਾਯੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ... ਮਨੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੨੫. ''ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ? ਚਕ੍ਖੁੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਰੂਪਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ , ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਰਸਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ। ਕਾਯੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ... ਮਨੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਪਠਮਅਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤੰ

੨੬. ''ਸਬ੍ਬੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ? ਚਕ੍ਖੁੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਰੂਪੇ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਰਸੇ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਾਯੰ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਇਦੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

''ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ? ਚਕ੍ਖੁੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ

ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਰੂਪੇ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਰਸੇ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਾਯੰ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਇਦੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦੁਤਿਯਅਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤੰ

੨੭. ''ਸਬ੍ਬੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ? ਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਚਕ੍ਖੁ, ਯੇ ਚ ਰੂਪਾ, ਯਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਚ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਯੇ ਚ ਰਸਾ, ਯਞ੍ਚ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ; ਯੋ ਚ ਕਾਯੋ, ਯੇ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ; ਯੋ ਚ ਮਨੋ, ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਞ੍ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ – ਇਦੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਨਭਿਜਾਨੰ ਅਪਰਿਜਾਨੰ ਅਵਿਰਾਜਯੰ ਅਪ੍ਪਜਹੰ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ? ਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ, ਯੇ ਚ ਰੂਪਾ, ਯਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਚ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਯੇ ਚ ਰਸਾ, ਯਞ੍ਚ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ; ਯੋ ਚ ਕਾਯੋ, ਯੇ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ; ਯੋ ਚ ਮਨੋ, ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਞ੍ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੇ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ – ਇਦੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਜਾਨੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਵਿਰਾਜਯੰ ਪਜਹੰ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਆਦਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਗਯਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਗਯਾਸੀਸੇ ਸਦ੍ਧਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸੇਨ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਆਦਿਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖੁ [ਚਕ੍ਖੁੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਰੂਪਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤੋ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੰ। ਕੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੰ? 'ਰਾਗਗ੍ਗਿਨਾ, ਦੋਸਗ੍ਗਿਨਾ, ਮੋਹਗ੍ਗਿਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਆਦਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ, ਰਸਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤੋ । ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੰ। ਕੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੰ? 'ਰਾਗਗ੍ਗਿਨਾ, ਦੋਸਗ੍ਗਿਨਾ, ਮੋਹਗ੍ਗਿਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਆਦਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਆਦਿਤ੍ਤੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ,

ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤੋ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੰ। ਕੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੰ? 'ਰਾਗਗ੍ਗਿਨਾ, ਦੋਸਗ੍ਗਿਨਾ, ਮੋਹਗ੍ਗਿਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤੰ, ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਆਦਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁੰ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿੰ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿੰਸੂਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਅਦ੍ਧਭੂਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੯. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ [ਅਨ੍ਧਭੂਤੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]। ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ, ਰੂਪਾ ਅਦ੍ਧਭੂਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਦ੍ਧਭੂਤੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ। ਕੇਨ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ? 'ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਅਦ੍ਧਭੂਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਦ੍ਧਭੂਤਾ, ਰਸਾ ਅਦ੍ਧਭੂਤਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਦ੍ਧਭੂਤੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ। ਕੇਨ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ? 'ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਅਦ੍ਧਭੂਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਕਾਯੋ ਅਦ੍ਧਭੂਤੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਦ੍ਧਭੂਤੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਦ੍ਧਭੂਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਦ੍ਧਭੂਤੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ। ਕੇਨ ਅਦ੍ਧਭੂਤੰ? 'ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਅਦ੍ਧਭੂਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ , ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ 'ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ, 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦. ''ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਾ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਰੂਪੇ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਰੂਪੇਸੁ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਰੂਪਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਰੂਪਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ , ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ਨ

ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਰਸੇ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਰਸੇਸੁ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਰਸਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਰਸਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ । ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਸਬ੍ਬੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਸਬ੍ਬਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਸਬ੍ਬੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਨ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਯੰ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤੰ

੩੧. ''ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਰੂਪੇ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਤੋ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯੰ ਮੇਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋ ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ਭਵਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ ਭਵਮੇਵਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਰਸੇ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਤੋ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯੰ ਮੇਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋ ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ਭਵਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ ਭਵਮੇਵਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਤੋ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯੰ ਮੇਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋ ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ਭਵਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ ਭਵਮੇਵਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨੰ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਨ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਯੰ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ । ਅਯੰ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤੰ

੩੨. ''ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ?

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ , ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਰੂਪਾ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਰਸਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''।

‘‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰਸੇਸੁਪਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ । ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਬ੍ਬਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪਹਾਨਾ, ਪਰਿਜਾਨਾਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਅਦ੍ਧਭੂਤਞ੍ਚ, ਸਾਰੁਪ੍ਪਾ ਦ੍ਵੇ ਚ ਸਪ੍ਪਾਯਾ।
ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੪. ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ‘‘ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਂ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ। ਰੂਪਾ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਰਸਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ। ਕਾਯੋ...ਪੇ॰.. ਮਨੋ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ। ਏਵਂ

ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ... ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੩੪. ''ਸਬ੍ਬਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩੫. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੩੬. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੩੭. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਕਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੩੮. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੩੯. ''ਸਬ੍ਬਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੪੦. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਯਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੪੧. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੪੨. ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਜਾਤਿਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣਂ, ਸੋਕੋ ਚ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਂ।
ਖਯਵਯਸਮੁਦਯਂ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੫. ਸਬ੍ਬਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ

੧-੯. ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸੁਤ੍ਤਨਵਕਂ

੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ''ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ,

ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੪੪. ''ਸਬ੍ਬੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯੰ।

੪੫. ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯੰ।

੪੬. ''ਸਬ੍ਬੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ...ਪੇ॰... । ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੪੭. ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੪੮. ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠੰ।

੪੯. ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੰ...ਪੇ॰... । ਸਤ੍ਤਮੰ।

੫੦. ''ਸਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੫੧. ''ਸਬ੍ਬੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਦ੍ਦੁਤੰ...ਪੇ॰...। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨. ''ਸਬ੍ਬੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ [ਉਪਸਟ੍ਠੰ (ਕ॰)]। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੰ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ, ਰੂਪਾ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੋ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਾ, ਰਸਾ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੋ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ। ਕਾਯੋ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੋ... ਮਨੋ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੋ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠੰ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ । 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸਬ੍ਬਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ।
ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ [ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)]।
ਉਪਦ੍ਦੁਤਂ ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੇ ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗਂ ਯਮਕਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਗ੍ਗਂ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ।
ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਂ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੬. ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਰੂਪੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤਂ... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਂ... ਕਾਯਂ... ਮਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਂਯੋਜਨਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੪. ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ, ਸਂਯੋਜਨਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਰੂਪੇ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੋਤਂ... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਂ... ਕਾਯਂ... ਮਨਂ... ਧਮ੍ਮੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਯੋਜਨਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫. ''ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਰੂਪੇ ਅਨਤ੍ਤਤੋ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋਤੰ... ਘਾਨੰ... ਜਿਵ੍ਹੰ... ਕਾਯੰ... ਮਨੰ... ਧਮ੍ਮੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਆਸਵਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੫੬. ''ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਆਸਵਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੭. ''ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ...ਪੇ॰... । ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਨੁਸਯਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੫੮. ''ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸਯਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੯. ''ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸਯਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨੁਸਯਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਤੰ... ਘਾਨੰ... ਜਿਵ੍ਹੰ... ਕਾਯੰ... ਮਨੰ... ਧਮ੍ਮੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨੁਸਯਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨੁਸਯਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤੰ

੬੦. ''ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ [ਵਿਮੋਕ੍ਖੰ (ਕ॰), ਵਿਮੋਕ੍ਖ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] 'ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੰ ਮੇ ਉਪਾਦਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ , ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ 'ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੰ ਮੇ ਉਪਾਦਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੧. ‘‘ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਾਯ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ‘ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ [ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਿ ਏਵਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਦਨ੍ਤਜ-ਨਕਾਰੇਨੇਵ] ਮੇ ਉਪਾਦਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ‘ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਮੇ ਉਪਾਦਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੨. ‘‘ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਾਯ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ । ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ’’?

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਰੂਪਾ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰...।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰...।

‘‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਸੋਤੰ… ਘਾਨੰ… ਜਿਵ੍ਹਾ… ਕਾਯੋ… ਮਨੋ… ਧਮ੍ਮਾ… ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ… ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ… ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ , ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ…ਪੇ॰… ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰਸੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ…ਪੇ॰… ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਪਰਿਯਾਦਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸੰਯੋਜਨਾ ਦ੍ਵੇ, ਆਸਵੇਨ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ।
ਅਨੁਸਯਾ ਅਪਰੇ ਦ੍ਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ।
ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੭. ਮਿਗਜਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਮਿਗਜਾਲਸੁਤ੍ਤੰ

੬੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਏਕਵਿਹਾਰੀ, ਏਕਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਨ ਸਦੁਤਿਯਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ [ਨਨ੍ਦਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਨਨ੍ਦਿਯਾ ਸਤਿ ਸਾਰਾਗੋ ਹੋਤਿ; ਸਾਰਾਗੇ ਸਤਿ ਸਂਯੋਗੋ ਹੋਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦੁਤਿਯਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। ਨਨ੍ਦਿਯਾ ਸਤਿ ਸਾਰਾਗੋ ਹੋਤਿ; ਸਾਰਾਗੇ ਸਤਿ ਸਂਯੋਗੋ ਹੋਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦੁਤਿਯਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂਵਿਹਾਰੀ ਚ, ਮਿਗਜਾਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਤਿ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾਨਿ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਾਨਿ ਵਿਜਨਵਾਤਾਨਿ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸ੍ਸੇਯ੍ਯਕਾਨਿ [ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸੇਯ੍ਯਕਾਨਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪਾਨਿ; ਅਥ ਖੋ ਸਦੁਤਿਯਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਣ੍ਹਾ ਹਿਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾ, ਸਾਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਦੁਤਿਯਵਿਹਾਰੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਨ੍ਦੀ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਯਾ ਅਸਤਿ ਸਾਰਾਗੋ ਨ ਹੋਤਿ; ਸਾਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਸਂਯੋਗੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਸਂਯੋਜਨਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਨ੍ਦੀ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਯਾ ਅਸਤਿ ਸਾਰਾਗੋ ਨ ਹੋਤਿ; ਸਾਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਸਂਯੋਗੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂਵਿਹਾਰੀ ਚ, ਮਿਗਜਾਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਕਿਣ੍ਣੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਹਿ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਉਪਾਸਿਕਾਹਿ ਰਾਜੂਹਿ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੇਹਿ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਾਵਕੇਹਿ । ਅਥ ਖੋ ਏਕਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਣ੍ਹਾ ਹਿਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾ, ਸਾਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਵਿਹਾਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਮਿਗਜਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੬੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਮਿਗਜਾਲਾਤਿ ਵਦਾਮਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ । ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਮਿਗਜਾਲਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਨ੍ਦੀ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ।

ਨਨ੍ਦਿਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ, ਮਿਗਜਾਲਾਤਿ ਵਦਾਮਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਮਿਗਜਾਲ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਨ੍ਦੀ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ, ਮਿਗਜਾਲਾਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਿਗਜਾਲੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਸਮਿਦ੍ਧਿਮਾਰਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੫. ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਮਾਰੋ, ਮਾਰੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਰੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿ?

''ਯਤ੍ਥ ਖੋ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ , ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਸੋਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਦ੍ਦਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਘਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਗਨ੍ਧਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਰਸਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਮਨੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ।

''ਯਤ੍ਥ ਚ ਖੋ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਨਤ੍ਥਿ ਸੋਤਂ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥਿ ਘਾਨਂ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਰਸਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਯੋ…ਪੇ॰…। ਨਤ੍ਥਿ ਮਨੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮਿਦ੍ਧਿਸਤ੍ਤਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬. '''ਸਤ੍ਤੋ , ਸਤ੍ਤੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿ…ਪੇ॰…। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮਿਦ੍ਧਿਦੁਕ੍ਖਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭. '''ਦੁਕ੍ਖਂ , ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿ…ਪੇ॰…। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮਿਦ੍ਧਿਲੋਕਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮. ‘‘‘ਲੋਕੋ, ਲੋਕੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲੋਕੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਲੋਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ਯਤ੍ਥ ਖੋ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੋ ਵਾ ਲੋਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿ ਮਨੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੋ ਵਾ ਲੋਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ।

‘‘ਯਤ੍ਥ ਚ ਖੋ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਰੂਪਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੋ ਵਾ ਲੋਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਜਿਵ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਮਨੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੋ ਵਾ ਲੋਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਉਪਸੇਨਆਸੀਵਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਉਪਸੇਨੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸੀਤਵਨੇ ਸਪ੍ਪਸੋਣ੍ਡਿਕਪਬ੍ਭਾਰੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਸੇਨਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਆਸੀਵਿਸੋ ਪਤਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਸੇਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਥ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਮਞ੍ਚਕਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨੀਹਰਥ। ਪੁਰਾਯਂ ਕਾਯੋ ਇਧੇਵ ਵਿਕਿਰਤਿ; ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭੁਸਮੁਟ੍ਠੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਪਸੇਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਨ ਖੋ ਪਨ ਮਯਂ ਪਸ੍ਸਾਮ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਸੇਨਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਂ। ਅਥ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਪਸੇਨੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਏਥ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਮਞ੍ਚਕਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨੀਹਰਥ। ਪੁਰਾਯਂ ਕਾਯੋ ਇਧੇਵ ਵਿਕਿਰਤਿ; ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭੁਸਮੁਟ੍ਠੀ’’’ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸ ਨੂਨ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਅਹਂ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵਾ ਮਮ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਵਾ ਮਮ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਵਾ... ਅਹਂ ਮਨੋਤਿ ਵਾ ਮਮ ਮਨੋਤਿ ਵਾ’। ਤਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਿਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵਾ ਮਮ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਵਾ ਮਮ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਮਨੋਤਿ ਵਾ ਮਮ ਮਨੋਤਿ ਵਾ’। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ’’ਤਿ!

‘‘ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਸੇਨਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯੋ ਸੁਸਮੂਹਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਸੇਨਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵਾ ਮਮ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਵਾ ਮਮ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਮਨੋਤਿ ਵਾ ਮਮ ਮਨੋਤਿ ਵਾ’’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਸੇਨਸ੍ਸ ਕਾਯਂ ਮਞ੍ਚਕਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨੀਹਰਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਸੇਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਕਿਰਿ; ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭੁਸਮੁਟ੍ਠੀਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਉਪਵਾਣਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੭੦. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗਂ ‘ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ

ਰੂਪਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ''ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਸਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਰਸਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਸੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਸੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਸਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਰਸਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਸੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਸੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ''ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ''ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਇਧ ਪਨ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ। ਅਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀਹਿ ਖੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ। ਅਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ''ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਸਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀਹਿ ਖੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਰਸਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ। ਅਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਸੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਸੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀਹਿ ਖੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ। ਅਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਉਪਵਾਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀਹਿ ਖੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਰਾਗਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ। ਅਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗਂ 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੭੧. ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਵੁਸਿਤਂ ਤੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਆਰਕਾ ਸੋ ਇਮਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਤ੍ਥਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਸ੍ਸਸਂ [ਅਨਸ੍ਸਸਿਂ (ਸੀ॰), ਅਨਸ੍ਸਾਸਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਨਸ੍ਸਾਸਿਂ (ਪੀ॰)]। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਿਵ੍ਹਾ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਮਨਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਨੋ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੭੨. ‘‘ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਵੁਸਿਤਂ ਤੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਆਰਕਾ ਸੋ ਇਮਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਤ੍ਥਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਸ੍ਸਸਂ ਪਨਸ੍ਸਸਂ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਤੇ ਏਤਂ ਪਠਮਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ...ਪੇ॰...।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਿਵ੍ਹਾ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਤੇ ਏਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਨੋ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਵੰ ਤੇ ਏਤਂ ਛਟ੍ਠਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਤਤਿਯਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੭੩. ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਵੁਸਿਤਂ ਤੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਆਰਕਾ ਸੋ ਇਮਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾ''ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਤ੍ਥਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਸ੍ਸਸਂ ਪਨਸ੍ਸਸਂ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਸੋਤਂ... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ... ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੋਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਘਾਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਿਗਜਾਲੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਸਮਿਦ੍ਧਿਨਾ।
ਉਪਸੇਨੋ ਉਪਵਾਣੋ, ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਿਕਾ ਤਯੋਤਿ॥

੮. ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੭੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਮੁਕਸ੍ਮਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਹਾਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਵੋ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਨਵਵਾਦਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਗਿਲਾਨਵਾਦਞ੍ਚ, ''ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ [ਸਮਞ੍ਚੋਸਿ (ਸੀ॰), ਸਮਤੇਸਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਸਮਞ੍ਚੋਪਿ (ਪੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਲਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ। ਸਨ੍ਤਿਮਾਨਿ ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਤ੍ਥਾਹਂ ਨਿਸੀਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਖਮਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ?

''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ।

''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ?

''ਤਗ੍ਘ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਅਨਪ੍ਪਕੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ।

''ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ ਤਂ [ਤ੍ਵਂ (ਸੀ॰), ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤੀ''ਤਿ?

''ਨ ਖੋ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤੀ''ਤਿ [ਨੋ ਹੇਤਂ ਭਨ੍ਤੇ (ਪੀ॰ ਕ॰)]।

''ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤਿ, ਅਥ ਕਿਞ੍ਚ [ਅਥ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚ (ਸੀ॰), ਅਥ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਕੋ ਚ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ?

''ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ।

''ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਸਿ, ਅਥ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਚਰਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ?

‘‘ਰਾਗਵਿਰਾਗਤ੍ਥੰ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸਿਤੰ ਆਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਗਵਿਰਾਗਤ੍ਥੰ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸਿਤੰ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰਾਗਵਿਰਾਗਤ੍ਥੋ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸਿਤੋ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ...ਪੇ॰... ਸੋਤੰ... ਘਾਨੰ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ... ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੋਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿੰ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਰਜੰ ਵੀਤਮਲੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੭੫. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਮੁਕਸ੍ਮਿੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਹਾਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਵੋ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਨਵਵਾਦਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਗਿਲਾਨਵਾਦਞ੍ਚ, ‘‘ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’’ਤਿ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਲੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਾ ਤ੍ਵੰ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ। ਸਨ੍ਤਿਮਾਨਿ ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਤ੍ਥਾਹੰ ਨਿਸੀਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ?

‘‘ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯੰ, ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ...ਪੇ॰... ਨ ਖੋ ਮੰ [ਮੇ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)], ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤਿ, ਅਥ ਕਿਞ੍ਚ ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਕੋ ਚ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ’’ਤਿ?

‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਸਿ, ਅਥ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਚਰਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥੋ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸਿਤੋ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ...ਪੇ॰... ਸੋਤਂ... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ... ਮਨੋ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੀਤਿ [ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)]। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਰਾਧਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੭੬. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ , ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ? ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ

ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੰ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਰਾਧਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭. ‘‘ਯੰ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖੰ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖੰ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪਾ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ... ਧਮ੍ਮਾ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੰ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਰਾਧਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮. ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪਾ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਧਮ੍ਮਾ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਠਮਅਵਿਜ੍ਜਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਚਕ੍ਖੁੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਰੂਪੇ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਤਿਯਅਵਿਜ੍ਜਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੮੦. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

''ਕਥਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਲਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾਯਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਲਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾਯਾ'ਤਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ , ਰੂਪੇ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਂ ਅਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਮ੍ਬਹੁਲਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਇਧ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ – 'ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਮ – 'ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਕਚ੍ਚਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਹੋਮ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਾਮ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਮ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ?

''ਤਗ੍ਘ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਮੇ ਹੋਥ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਥ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਥ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਮਯਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਤਮਂ ਪਨ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਰੂਪਾ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ

ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖੰ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵ੍ਵਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਲੋਕਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੮੨. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਲੋਕੋ, ਲੋਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? '''ਲੁਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਲੁਜ੍ਜਤਿ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਲੁਜ੍ਜਤਿ। ਰੂਪਾ ਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਲੁਜ੍ਜਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਲੁਜ੍ਜਤਿ , ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਲੁਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਲੁਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਲੁਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਲੁਜ੍ਜਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਲੁਜ੍ਜਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਲੁਜ੍ਜਤਿ। ਲੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਫਗ੍ਗੁਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਫਗ੍ਗੁਨੋ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਫਗ੍ਗੁਨੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੰ ਚਕ੍ਖੁ, ਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਟ੍ਟੇ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਯਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਟ੍ਟੇ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋ, ਯੇਨ ਮਨੇਨ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਟ੍ਟੇ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ?

''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਤੰ, ਫਗ੍ਗੁਨ, ਚਕ੍ਖੁ, ਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਟ੍ਟੇ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਸਾ , ਫਗ੍ਗੁਨ, ਜਿਵ੍ਹਾ, ਯਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਟ੍ਟੇ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਸੋ, ਫਗ੍ਗੁਨ, ਮਨੋ, ਯੇਨ ਮਨੇਨ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਟ੍ਟੇ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਗਿਲਾਨੇਨ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਰਾਧੇਨ ਅਪਰੇ ਤਯੋ।
ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਲੋਕੋ ਚ ਫਗ੍ਗੁਨੋਤਿ॥

੯. ਛਨ੍ਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੮੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਲੋਕੋ, ਲੋਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿੱਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਯਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਲੋਕੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਰੂਪਾ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮੋ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਤਮ੍ਪਿ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਾ, ਰਸਾ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮੋ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਤਮ੍ਪਿ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮੋ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ। ਯਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਲੋਕੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸੁਞ੍ਞਤਲੋਕਸੁਤ੍ਤਂ

੮੫. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸੁਞ੍ਞੋ ਲੋਕੋ, ਸੁਞ੍ਞੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿੱਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਞ੍ਞੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਞ੍ਞੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ। ਰੂਪਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਞ੍ਞੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਖਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੮੬. ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ , ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ…ਪੇ॰… ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ… ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ…ਪੇ॰… ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ…ਪੇ॰… ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ…ਪੇ॰… ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਛਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੮੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਛਨ੍ਨੋ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਆਬਾਧਿਕੋ

ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਾਮਾਵੁਸੋ ਚੁਨ੍ਦ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਗਿਲਾਨਪੁਚ੍ਛਕਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਖਮਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ?

''ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯਂ ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਿਖਰੇਨ [ਖਗ੍ਗੇਨ (ਕ॰)] ਮੁਦ੍ਧਨਿ [ਮੁਦ੍ਧਾਨਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਭਿਮਤ੍ਥੇਯ੍ਯ [ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰)]; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਮੁਦ੍ਧਨਿ [ਮੁਦ੍ਧਾਨਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਊਹਨਨ੍ਤਿ [ਉਪਹਨਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਉਹਨਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ...ਪੇ॰... ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਦਲ੍ਹੇਨ ਵਰਤ੍ਤਕ੍ਖਣ੍ਡੇਨ ਸੀਸੇ ਸੀਸਵੇਠਂ ਦਦੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਸੀਸੇ ਸੀਸਵੇਦਨਾ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯਂ , ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ...ਪੇ॰... ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ...ਪੇ॰... ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਦ੍ਵੇ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਾ ਦੁਬ੍ਬਲਤਰਂ ਪੁਰਿਸਂ ਨਾਨਾਬਾਹਾਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਯਾ ਸਨ੍ਤਾਪੇਯ੍ਯੁਂ ਸਮ੍ਪਰਿਤਾਪੇਯ੍ਯੁਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਡਾਹੋ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸਤ੍ਥਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਾਵਕਙ੍ਖਾਮਿ [ਨਾਪਿ ਕਙ੍ਖਾਮਿ (ਕ॰)] ਜੀਵਿਤ''ਨ੍ਤਿ।

''ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰੇਸਿ। ਯਾਪੇਤਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ, ਯਾਪੇਨ੍ਤਂ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਚ੍ਛਾਮ। ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ, ਅਹਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ, ਅਹਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਪਤਿਰੂਪਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ, ਅਹਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰੇਸਿ। ਯਾਪੇਤਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ, ਯਾਪੇਨ੍ਤਂ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਚ੍ਛਾਮਾ''ਤਿ।

''ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ; ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ। ਨਪਿ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ; ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ। ਨਪਿ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਪਤਿਰੂਪਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ; ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਤਿਰੂਪਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਮਨਾਪੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਮਨਾਪੇਨ। ਏਤਞ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਤਿਰੂਪਂ ਯਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਰਿਚਰੇਯ੍ਯ ਮਨਾਪੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਮਨਾਪੇਨ। 'ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਂ [ਤਂ ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਂ (ਬਹੂਸੁ)] ਛਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ – ਏਵਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ।

''ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਕਞ੍ਚਿਦੇਵ [ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਦੇਸਂ, ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ''ਤਿ। ''ਪੁਚ੍ਛਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ।

''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ,

ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸਿ...ਪੇ॰... ਮਨਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਮਨਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸਿ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਜਿਵ੍ਹਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸਿ... ਮਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਮਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੋਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੋਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਜਿਵ੍ਹਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੋਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਮਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਨਿਚ੍ਚਕਪ੍ਪਂ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਂ, ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਚਲਿਤੇ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਸਤਿ ਨਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਆਗਤਿਗਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਆਗਤਿਗਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਅਸਤਿ ਨੇਵਿਧ ਨ ਹੁਰਂ ਨ ਉਭਯਮਨ੍ਤਰੇਨ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰੇਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਆਯਸ੍ਮਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਛਨ੍ਨੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਿਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨਨੁ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਛਨ੍ਨੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਮ੍ਮੁਖਾਯੇਵ ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ’’ਤਿ ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਵਿਜ੍ਜਨਂ [ਪੁਬ੍ਬਵਿਚਿਰਂ (ਸੀ॰), ਪੁਬ੍ਬਵਿਜ੍ਝਨਂ (ਪੀ॰), ਪੁਬ੍ਬਜਿਰਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯੪)] ਨਾਮ ਵਜ੍ਜਿਗਾਮੋ। ਤਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਕੁਲਾਨਿ ਸੁਹਜ੍ਜਕੁਲਾਨਿ ਉਪਵਜ੍ਜਕੁਲਾਨੀ’’ਤਿ। ‘‘ਹੋਨ੍ਤਿ ਹੇਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਿਤ੍ਤਕੁਲਾਨਿ ਸੁਹਜ੍ਜਕੁਲਾਨਿ ਉਪਵਜ੍ਜਕੁਲਾਨਿ। ਨ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ , ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਉਪਵਜ੍ਜੋਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਤਞ੍ਚ ਕਾਯਂ

ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਯਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਤਮਹਂ ਸਉਪਵਜ੍ਜੋਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਂ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨਤ੍ਥਿ। 'ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਂ ਛਨ੍ਨੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ – ਏਵਮੇਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪੁਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਂ

੮੮. ਅਥ [ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ (?) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯੫ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। 'ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। 'ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। 'ਨਨ੍ਦਿਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। 'ਨਨ੍ਦਿਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਇਮਿਨਾ ਤ੍ਵਂ [ਇਮਿਨਾ ਚ ਤ੍ਵਂ], ਪੁਣ੍ਣ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਕਤਮਸ੍ਮਿਂ [ਕਤਰਸ੍ਮਿਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯੫)] ਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਜਨਪਦੋ, ਤਤ੍ਥਾਹਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

''ਚਣ੍ਡਾ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ; ਫਰੁਸਾ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ। ਸਚੇ ਤਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਕ੍ਕੋਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਭਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ?

''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਕ੍ਕੋਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਭਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ [ਮਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਨਯਿਮੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ [ਏਵਮ੍ਮੇਤ੍ਥ (?)], ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ?

''ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ [ਏਵਮ੍ਮੇਤ੍ਥ (?)] ਨਯਿਮੇ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – ‘ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ ਨਯਿਮੇ ਦਣ੍ਡੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ । ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – ‘ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ ਨਯਿਮੇ ਸਤ੍ਥੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – ‘ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮਂ ਨਯਿਮੇ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – ‘ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਾ ਕਾਯੇਨ ਚ ਜੀਵਿਤੇਨ ਚ ਅਟ੍ਟੀਯਮਾਨਾ ਹਰਾਯਮਾਨਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨਾ ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਮੇ ਇਦਂ ਅਪਰਿਯਿਟ੍ਠਞ੍ਞੇਵ ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ ਲਦ੍ਧ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਪੁਣ੍ਣ! ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਇਮਿਨਾ ਦਮੂਪਸਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਵਤ੍ਥੁਂ। ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤੋ ਜਨਪਦੋ ਤੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤੋ ਜਨਪਦੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ [ਪਟਿਪਾਦੇਸਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਟਿਦੇਸੇਸਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਾਸਿਕਾਸਤਾਨਿ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ। ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ, ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ’’ਤਿ?

‘‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ [ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਹੋਸਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)], ਪਚ੍ਚਪਾਦਿ [ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਨੁਧਮ੍ਮਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ ਵਿਹੇਸੇਸਿ [ਵਿਹੇਠੇਸਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਣ੍ਣੋ

ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਬਾਹਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੯. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਬਾਹਿਯ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਬਾਹਿਯ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰੰ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ , ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਏਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

੯੦. ''ਏਜਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੋਗੋ, ਏਜਾ ਗਣ੍ਡੋ, ਏਜਾ ਸਲ੍ਲੰ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਜੋ ਵਿਹਰਤਿ ਵੀਤਸਲ੍ਲੋ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ 'ਅਨੇਜੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯੰ [ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵੀਤਸਲ੍ਲੋ'ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਰੂਪੇ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਰੂਪੇਸੁ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਰੂਪਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਰੂਪਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ।

''ਸੋਤੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਘਾਨੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਰਸੇ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ।

''ਕਾਯੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਮਨਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਮਨੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਸਬ੍ਬੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ।

''ਸੋ ਏਵੰ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿਪਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਯੰ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ । 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਏਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

੯੧. ''ਏਜਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੋਗੋ, ਏਜਾ ਗਣ੍ਡੋ, ਏਜਾ ਸਲ੍ਲੰ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਜੋ ਵਿਹਰਤਿ ਵੀਤਸਲ੍ਲੋ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ 'ਅਨੇਜੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯੰ ਵੀਤਸਲ੍ਲੋ'ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਰੂਪੇ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਯਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਤੋ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯੰ ਮੇਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋ ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ਭਵਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ ਭਵਮੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਂ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਰਸੇ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਯਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਤੋ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਂ ਮੇਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ਭਵਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ ਭਵਮੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨਂ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਮਨਤੋ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਮਨੋ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਯਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਮਞ੍ਞਤਿ , ਯਤੋ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਯਂ ਮੇਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ਭਵਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ ਭਵਮੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ।

‘‘ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਤੋਪਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਮੇਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਏਵਂ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਯਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਦ੍ਵਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੨. ‘‘ਦ੍ਵਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਯਂ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਚ, ਸੋਤਞ੍ਚੇਵ ਸਦ੍ਦਾ ਚ, ਘਾਨਞ੍ਚੇਵ ਗਨ੍ਧਾ ਚ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਚੇਵ ਰਸਾ ਚ, ਕਾਯੋ ਚੇਵ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਚ , ਮਨੋ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਚ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਯਂ।

‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਮੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਦ੍ਵਯਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਕਮੇਵਸ੍ਸ। ਪੁਟ੍ਠੋ ਚ ਨ ਸਮ੍ਪਾਯੇਯ੍ਯ। ਉਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਦ੍ਵਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੩. ‘‘ਦ੍ਵਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਭੋਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਇਤ੍ਥੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ ਚਲਞ੍ਚੇਵ ਬ੍ਯਥਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਹੇਤੁ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਸਮਵਾਯੋ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਹੇਤੁ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਫੁਟ੍ਠੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ। ਇਤ੍ਥੇਤੇਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਚਲਾ ਚੇਵ ਬ੍ਯਥਾ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਸੋਤਂ...ਪੇ॰...।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ [ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੀ (?)]। ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਇਤ੍ਥੇਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਚਲਞ੍ਚੇਵ ਬ੍ਯਥਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ , ਸੋਪਿ ਹੇਤੁ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਸਮਵਾਯੋ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਹੇਤੁ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਫੁਟ੍ਠੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ। ਇਤ੍ਥੇਤੇਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਚਲਾ ਚੇਵ ਬ੍ਯਥਾ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਕਾਯੰ...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਇਤ੍ਥੇਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਚਲਞ੍ਚੇਵ ਬ੍ਯਥਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਹੇਤੁ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਸਮਵਾਯੋ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਹੇਤੁ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਫੁਟ੍ਠੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ। ਇਤ੍ਥੇਤੇਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਚਲਾ ਚੇਵ ਬ੍ਯਥਾ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਸਮ੍ਭੋਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਛਨ੍ਨਵਗ੍ਗੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਪਲੋਕਸੁਞ੍ਞਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ, ਛਨ੍ਨੋ ਪੁਣ੍ਣੋ ਚ ਬਾਹਿਯੋ।
ਏਜੇਨ ਚ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦ੍ਵਯੇਹਿ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੧੦. ਸਲ਼ਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਦਨ੍ਤਅਗੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ‘‘ਛਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾ ਅਦਨ੍ਤਾ ਅਗੁਤ੍ਤਾ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾ ਅਸੰਵੁਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਵਾਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਛ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ ਅਦਨ੍ਤੰ ਅਗੁਤ੍ਤੰ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਅਸੰਵੁਤੰ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਵਾਹੰ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ ਅਦਨ੍ਤੰ ਅਗੁਤ੍ਤੰ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਅਸੰਵੁਤੰ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਵਾਹੰ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ ਅਦਨ੍ਤੰ ਅਗੁਤ੍ਤੰ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਅਸੰਵੁਤੰ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਵਾਹੰ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾ ਅਦਨ੍ਤਾ ਅਗੁਤ੍ਤਾ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾ ਅਸੰਵੁਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਵਾਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਸੁਗੁਤ੍ਤਾ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸੁਸਂਵੁਤਾ ਸੁਖਾਧਿਵਾਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਛ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਸੁਦਨ੍ਤਂ ਸੁਗੁਤ੍ਤਂ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤਂ ਸੁਸਂਵੁਤਂ ਸੁਖਾਧਿਵਾਹਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਸੁਦਨ੍ਤਂ ਸੁਗੁਤ੍ਤਂ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤਂ ਸੁਸਂਵੁਤਂ ਸੁਖਾਧਿਵਾਹਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਸੁਦਨ੍ਤਂ ਸੁਗੁਤ੍ਤਂ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤਂ ਸੁਸਂਵੁਤਂ ਸੁਖਾਧਿਵਾਹਂ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਸੁਗੁਤ੍ਤਾ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸੁਸਂਵੁਤਾ ਸੁਖਾਧਿਵਾਹਾ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਸਲ਼ੇਵ [ਛਲ਼ੇਵ (ਕ॰)] ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੋ,
ਅਸਂਵੁਤੋ ਯਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਗਚ੍ਛਤਿ।
ਤੇਸਞ੍ਚ ਯੇ ਸਂਵਰਣਂ ਅਵੇਦਿਸੁਂ,
ਸਦ੍ਧਾਦੁਤਿਯਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾਨਵਸ੍ਸੁਤਾ॥

‘‘ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਰੂਪਾਨਿ ਮਨੋਰਮਾਨਿ,
ਅਥੋਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਅਮਨੋਰਮਾਨਿ।
ਮਨੋਰਮੇ ਰਾਗਪਥਂ ਵਿਨੋਦਯੇ,
ਨ ਚਾਪ੍ਪਿਯਂ ਮੇਤਿ ਮਨਂ ਪਦੋਸਯੇ॥

‘‘ਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦੁਭਯਂ ਪਿਯਾਪ੍ਪਿਯਂ,
ਪਿਯਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦੇ ਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਸਿਯਾ।
ਅਥੋਪ੍ਪਿਯੇ ਦੋਸਗਤਂ ਵਿਨੋਦਯੇ,
ਨ ਚਾਪ੍ਪਿਯਂ ਮੇਤਿ ਮਨਂ ਪਦੋਸਯੇ॥

‘‘ਗਨ੍ਧਞ੍ਚ ਘਤ੍ਵਾ ਸੁਰਭਿਂ ਮਨੋਰਮਂ,
ਅਥੋਪਿ ਘਤ੍ਵਾ ਅਸੁਚਿਂ ਅਕਨ੍ਤਿਯਂ।
ਅਕਨ੍ਤਿਯਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਘਂ ਵਿਨੋਦਯੇ,
ਛਨ੍ਦਾਨੁਨੀਤੋ ਨ ਚ ਕਨ੍ਤਿਯੇ ਸਿਯਾ॥

‘‘ਰਸਞ੍ਚ ਭੋਤ੍ਵਾਨ ਅਸਾਦਿਤਞ੍ਚ ਸਾਦੁਂ,
ਅਥੋਪਿ ਭੋਤ੍ਵਾਨ ਅਸਾਦੁਮੇਕਦਾ।
ਸਾਦੁਂ ਰਸਂ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਭੁਞ੍ਜੇ,
ਵਿਰੋਧਮਾਸਾਦੁਸੁ ਨੋਪਦਂਸਯੇ॥

‘‘ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋ ਨ ਸੁਖੇਨ ਮਜ੍ਜੇ [ਮਜ੍ਝੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)],
ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋਪਿ ਨ ਸਮ੍ਪਵੇਧੇ।
ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਯਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇ ਉਪੇਕ੍ਖੇ,
ਅਨਾਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧ ਕੇਨਚਿ॥

‘‘ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਇਤਰੀਤਰਾ ਨਰਾ,
ਪਪਞ੍ਚਯਨ੍ਤਾ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਨੋ।

ਮਨੋਮਯਂ ਗੇਹਸਿਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ,
ਪਨੁਜ੍ਜ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਂ ਇਰੀਯਤਿ॥

''ਏਵਂ ਮਨੋ ਛਸ੍ਸੁ ਯਦਾ ਸੁਭਾਵਿਤੋ,
ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਤੇ ਕ੍ਵਚਿ।
ਤੇ ਰਾਗਦੋਸੇ ਅਭਿਭੁਯਜ ਭਿਕ੍ਖਵੋ,
ਭਵਤ੍ਥ [ਭਵਥ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਜਾਤਿਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਰਗਾ''ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਮਾਲੁਕਜਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੫. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਾਲੁਕਜਪੁਤ੍ਤੋ [ਮਾਲੁਙ੍ਕਜਪੁਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰)] ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਾਲੁਕਜਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ, ਮਾਲੁਕਜਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂ ਦਹਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਕ੍ਖਾਮ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਿਣ੍ਣੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਅਦ੍ਧਗਤੋ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦਂ ਯਾਚਸੀ''ਤਿ।

''ਕਿਞ੍ਚਾਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਿਣ੍ਣੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਅਦ੍ਧਗਤੋ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਦੇਸੇਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ, ਦੇਸੇਤੁ ਸੁਗਤੋ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਂ। ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਅਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਮਾਲੁਕਜਪੁਤ੍ਤ, ਯੇ ਤੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਅਦਿਟ੍ਠਾ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਪਸ੍ਸਸਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਹੋਤਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੇ ਤੇ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ ਅਸ੍ਸੁਤਾ ਅਸ੍ਸੁਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਸੁਣਾਸਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਹੋਤਿ ਸੁਣੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੇ ਤੇ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ ਅਘਾਯਿਤਾ ਅਘਾਯਿਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਘਾਯਸਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਹੋਤਿ ਘਾਯੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੇ ਤੇ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ ਅਸਾਯਿਤਾ ਅਸਾਯਿਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਸਾਯਸਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਹੋਤਿ ਸਾਯੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੇ ਤੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਾ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਫੁਸਸਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਹੋਤਿ ਫੁਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੇ ਤੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਵਿਜਾਨਾਸਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਹੋਤਿ ਵਿਜਾਨੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

‘‘ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠੇ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਤੇ ਸੁਤਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਮੁਤੇ ਮੁਤਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠੇ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਤੇ ਸੁਤਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ , ਮੁਤੇ ਮੁਤਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤਮਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਨ ਤੇਨ। ਯਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਨ ਤੇਨ; ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ , ਨ ਤਤ੍ਥ। ਯਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਨ ਤਤ੍ਥ; ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਨੇਵਿਧ, ਨ ਹੁਰਂ, ਨ ਉਭਯਮਨ੍ਤਰੇਨ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’ਤਿ।

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ –

‘‘ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ [ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ (ਸੀ॰)] ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਰੂਪਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵਂ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਸਦ੍ਦਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵਂ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਗਨ੍ਧਂ ਘਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਗਨ੍ਧਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵਂ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਰਸਂ ਭੋਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਰਸਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵਂ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਫਸ੍ਸਂ ਫੁਸ੍ਸ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਫਸ੍ਸਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵਂ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਂ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵਂ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪੇਸੁ, ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਤੋ ਰੂਪਂ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨਂ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵਂ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਸਦ੍ਦੇਸੁ, ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਸੁਣਤੋ ਸਦ੍ਦਂ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨਂ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵਂ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਗਨ੍ਧੇਸੁ, ਗਨ੍ਧਂ ਘਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਘਾਯਤੋ ਗਨ੍ਧਂ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨਂ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵਂ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਰਸੇਸੁ, ਰਸਂ ਭੋਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਸਾਯਤੋ ਰਸਂ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨਂ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵਂ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸੇਸੁ, ਫਸ੍ਸੰ ਫੁਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਫੁਸਤੋ ਫਸ੍ਸੰ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨੰ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵੰ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵੰ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਧਮ੍ਮੰ ਞਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਜਾਨਤੋ ਧਮ੍ਮੰ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨੰ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵੰ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵੰ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਸਿ –

‘‘ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਅਨੇਕਾ ਰੂਪਸਮ੍ਭਵਾ।
ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸੂਪਹਞ੍ਞਤਿ।
ਏਵੰ ਆਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਆਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤਿ॥...ਪੇ॰...॥

‘‘ਨ ਸੋ ਰਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਧਮ੍ਮੰ ਞਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ।
ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਤੋ ਧਮ੍ਮੰ, ਸੇਵਤੋ ਚਾਪਿ ਵੇਦਨੰ।
ਖੀਯਤਿ ਨੋਪਚੀਯਤਿ, ਏਵੰ ਸੋ ਚਰਤੀ ਸਤੋ।
ਏਵੰ ਅਪਚਿਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ‘‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’’ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੯੬. ‘‘ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਛ ਚ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ [ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਉਪਰਿ ਆਸੀਵਿਸਵਗ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਮਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ‘‘ਆਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ’’ ਤ੍ਵੇਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ ਨਪ੍ਪਜਹਤਿ ਨ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਨ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ [ਬ੍ਯਨ੍ਤਿਕਰੋਤਿ (ਪੀ॰) ਬ੍ਯਨ੍ਤਿੰ ਕਰੋਤਿ (ਕ॰)] ਨ ਅਨਭਾਵੰ ਗਮੇਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ ਨਪ੍ਪਜਹਤਿ ਨ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਨ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਨ ਅਨਭਾਵੰ ਗਮੇਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵੰ ਗਮੇਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਨ ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਅਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵੰ ਗਮੇਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਨ ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਅਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਅਭਿਭੂਤਮੇਤੰ ਆਯਤਨੰ’। ਅਭਿਭਾਯਤਨਞ੍ਹੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾਤਿ...ਪੇ॰... ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਅਭਿਭੂਤਮੇਤੰ ਆਯਤਨੰ’। ਅਭਿਭਾਯਤਨਞ੍ਹੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀਸੁਤ੍ਤੰ

੯੭. ‘‘ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਿਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤਿ [ਬ੍ਯਾਸਿਚ੍ਚਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਸਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਅਸਤਿ ਪੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਅਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖੰ ਹੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਪਾਤੁਭਾਵਾ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਸਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਸਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ

ਨ ਹੋਤਿ। ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਅਸਤਿ ਪੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ । ਪੀਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਅਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ । ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਪਾਤੁਭਾਵਾ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਂਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਸਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਂਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਂਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਸਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਂਵਰਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮. ‘‘ਸਂਵਰਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਸਂਵਰਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾਤਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਨ ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਅਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ – ‘ਨ ਪਰਿਹਾਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ’। ਅਪਰਿਹਾਨਞ੍ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਰੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯. ‘‘ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਮਾਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ? ‘ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਧਮ੍ਮਾ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਮਾਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੦. ‘‘ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੇ [ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ? ‘ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪ੍ਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਪਠਮਨਤੁਮ੍ਹਾਕੰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧. ‘‘ਯੰ [ਯਮ੍ਪਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ, ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ । ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ । ਰੂਪਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨੋ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੋਤੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਦ੍ਦਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਘਾਨੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਗਨ੍ਧਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਜਿਵ੍ਹਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸਾ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਰਸਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ...ਪੇ॰...।

ਮਨੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨੋ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨੋ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ। ਤੰ ਪਜਹਥ। ਤੰ ਵੋ ਪਹੀਨੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜੇਤਵਨੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਤਂ ਜਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯ ਵਾ ਡਹੇਯ੍ਯ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਅਮ੍ਹੇ ਜਨੋ ਹਰਤਿ ਵਾ ਡਹਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਤੀ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ’’?

‘‘ਨ ਹਿ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਰੂਪਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਨਤੁਮ੍ਹਾਕਂਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨. ‘‘ਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਰੂਪਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨੋ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਦਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩. ‘‘ਉਦਕੋ [ਉਦ੍ਦਕੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਮਪੁਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ – ‘ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਵੇਦਗੂ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਸਬ੍ਬਜੀ [ਸਬ੍ਬਜਿ (ਪੀ॰)], ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਅਪਲਿਖਤਂ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਣਿ’ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕੋ ਰਾਮਪੁਤ੍ਤੋ ਅਵੇਦਗੂਯੇਵ ਸਮਾਨੋ ‘ਵੇਦਗੂਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਭਾਸਤਿ, ਅਸਬ੍ਬਜੀਯੇਵ ਸਮਾਨੋ ‘ਸਬ੍ਬਜੀਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਭਾਸਤਿ, ਅਪਲਿਖਤਂਯੇਵ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਤਂ ਮੇ ‘ਗਣ੍ਡਮੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਭਾਸਤਿ। ਇਧ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਵੇਦਗੂ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਸਬ੍ਬਜੀ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਅਪਲਿਖਤਂ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਣਿ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਗੂ ਹੋਤਿ? ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਗੂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਜੀ ਹੋਤਿ? ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਜੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਲਿਖਤਂ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਤਂ ਹੋਤਿ? ਗਣ੍ਡੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਸੇਤਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚੁਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਭੇਦਨਵਿਦ੍ਧਂਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ । ਗਣ੍ਡਮੂਲਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ; ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਲਿਖਤਂ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਤਂ ਹੋਤਿ।

''ਉਦਕੋ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਮਪੁਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ – 'ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਵੇਦਗੂ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਸਬ੍ਬਜੀ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਅਪਲਿਖਤਂ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਣਿ'ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕੋ ਰਾਮਪੁਤ੍ਤੋ ਅਵੇਦਗੂਯੇਵ ਸਮਾਨੋ 'ਵੇਦਗੂਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਭਾਸਤਿ, ਅਸਬ੍ਬਜੀਯੇਵ ਸਮਾਨੋ 'ਸਬ੍ਬਜੀਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਭਾਸਤਿ; ਅਪਲਿਖਤਂਯੇਵ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ 'ਪਲਿਖਤਂ ਮੇ ਗਣ੍ਡਮੂਲ'ਨ੍ਤਿ ਭਾਸਤਿ। ਇਧ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਵੇਦਗੂ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਸਬ੍ਬਜੀ, ਇਦਂ ਜਾਤੁ ਅਪਲਿਖਤਂ ਗਣ੍ਡਮੂਲਂ ਪਲਿਖਣਿ'''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਲ਼ਵਗ੍ਗੋ ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਸਂਗਯ੍ਹਾ ਪਰਿਹਾਨਂ, ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਚ ਸਂਵਰੋ।
ਸਮਾਧਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਦ੍ਵੇ ਨਤੁਮ੍ਹਾਕੇਨ ਉਦ੍ਦਕੋਤਿ॥

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੇ ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਮਿਗਜਾਲਞ੍ਚ, ਗਿਲਾਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਚਤੁਤ੍ਥਕਂ।
ਸਲ਼ਵਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਂ, ਦੁਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਅਯਨ੍ਤਿ॥

ਪਠਮਸਤਕਂ।

੧੧. ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਪਰਿਯਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਪਰਿਯਾਯੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਹਾਨਾਯ ਅਕ੍ਖਾਸਿ ਯੋਗਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ 'ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਹਾਨਾਯ ਅਕ੍ਖਾਸਿ ਯੋਗਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ 'ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਪਰਿਯਾਯੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਉਪਾਦਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫. ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਮਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰...।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੬. ''ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ । ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਲੋਕਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੭. ''ਲੋਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨੰ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨੰ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ... ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੮. ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਪਾਦਾਯ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਮਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਮਨਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸ, ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸ, ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾ’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸ, ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸ, ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾ’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਂਯੋਜਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯. ‘‘ਸਂਯੋਜਨਿਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮਞ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨਂ? ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਸਂਯੋਜਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਸਂਯੋਜਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਦਂ ਸਂਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਉਪਾਦਾਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦. ‘‘ਉਪਾਦਾਨਿਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਨਂ ? ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਉਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਉਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਂ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਦਂ ਉਪਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਸੋਤਂ... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਂ... ਕਾਯਂ... ਮਨਂ ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ... ਕਾਯਂ... ਮਨਂ ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨. ‘‘ਰੂਪੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਸਦ੍ਦੇ... ਗਨ੍ਧੇ... ਰਸੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ... ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਰੂਪੇ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਸਦ੍ਦੇ... ਗਨ੍ਧੇ... ਰਸੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ... ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਪਸ੍ਸੁਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਾਤਿਕੇ [ਞਾਤਿਕੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਰਹੋਗਤੋ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਅਭਾਸਿ – ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ

ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਉਪਸ੍ਸੁਤਿ [ਉਪਸ੍ਸੁਤਿੰ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਉਪਸ੍ਸੁਤਿ ਠਿਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਧਾਰੇਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਵਗ੍ਗੋ ਏਕਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਲੋਕੋ ਚ ਸੇਯ੍ਯੋ ਚ।
ਸਂਯੋਜਨਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਜਾਨਂ ਉਪਸ੍ਸੁਤੀਤਿ॥

੧੨. ਲੋਕਕਾਮਗੁਣਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਮਾਰਪਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪. ''ਸਨ੍ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ [ਵਸਗਤੋ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰)], ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਬਦ੍ਧੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਬਦ੍ਧੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਬਦ੍ਧੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਉਮ੍ਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਉਮ੍ਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਉਮ੍ਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਮਾਰਪਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫. ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਦ੍ਧੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ, ਆਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਬਦ੍ਧੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਦ੍ਧੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਆਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਬਦ੍ਧੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੁਤ੍ਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਨਾਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਉਮ੍ਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੁਤ੍ਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਨਾਵਾਸਗਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਤੋ, ਉਮ੍ਮੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮਾਰਪਾਸੋ। ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਲੋਕਨ੍ਤਗਮਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬. ''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਞਾਤੇਯਜਂ, ਦਟ੍ਠੇਯਜਂ [ਦਿਟ੍ਠੇਯਜਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)], ਪਤ੍ਤੇਯਜਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਞਾਤੇਯਜਂ, ਦਟ੍ਠੇਯਜਂ, ਪਤ੍ਤੇਯਜਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯਜਾ''ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ , ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ

ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਯੰਨੂਨ ਮਯੰ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿੰਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ –

''ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਞਾਤੇਯ੍ਯੰ, ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯੰ, ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ। ਤੇਸੰ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਞਾਤੇਯ੍ਯੰ, ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯੰ, ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮੀਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ? ਤੇਸੰ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਯੰਨੂਨ ਮਯੰ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨੰ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ, ਮੂਲੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ, ਖਨ੍ਧੰ ਸਾਖਾਪਲਾਸੇ ਸਾਰੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੇ ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਤਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਥ [ਮਞ੍ਞੇਥ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਸੋ ਹਾਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਜਾਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ, ਞਾਣਭੂਤੋ, ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ, ਵਤ੍ਤਾ, ਪਵਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ, ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ, ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ । ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਵੋ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ।

''ਅਦ੍ਧਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਾ ਜਾਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ, ਞਾਣਭੂਤੋ, ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ, ਵਤ੍ਤਾ, ਪਵਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ, ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ, ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ । ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਮ। ਅਪਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਗਰੁੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ।

''ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਯੰ ਖੋ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਞਾਤੇਯ੍ਯੰ, ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯੰ, ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਯੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ ਲੋਕਮਾਨੀ

– ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਲੋਕੋ। ਕੇਨ ਚਾਵੁਸੋ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ ਲੋਕਮਾਨੀ? ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ ਲੋਕਮਾਨੀ। ਸੋਤੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ... ਘਾਨੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ ਲੋਕਮਾਨੀ । ਕਾਯੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ... ਮਨੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ ਲੋਕਮਾਨੀ। ਯੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ ਲੋਕਮਾਨੀ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਲੋਕੋ। ਯਂ ਖੋ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਞਾਤੇਯ੍ਯਂ , ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ, ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ।

''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਞਾਤੇਯ੍ਯਂ, ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ, ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਮਨੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਞਾਤੇਯ੍ਯਂ, ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ, ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

''ਪਣ੍ਡਿਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ; ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ! ਮਂ ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ ਏਵਮੇਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਯਥਾ ਤਂ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਏਸੋ ਚੇਵੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਕਾਮਗੁਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭. ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯੇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਚੇਤਸੋ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਹੁਲਂ ਗਚ੍ਛਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਵਾ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਅਨਾਗਤੇਸੁ'। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯੇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਚੇਤਸੋ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਅਤ੍ਤਰੂਪੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਸਤਿ ਚੇਤਸੋ ਆਰਕ੍ਖੋ ਕਰਣੀਯੋ'। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ ਯੇ ਤੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਚੇਤਸੋ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਹੁਲਂ ਗਚ੍ਛਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਵਾ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਅਨਾਗਤੇਸੁ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ ਯੇ ਤੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਚੇਤਸੋ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ,

ਤਤ੍ਥ ਵੋ ਅਤ੍ਤਰੂਪੇਹਿ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਸਤਿ ਚੇਤਸੋ ਆਰਕ੍ਖੋ ਕਰਣੀਯੋ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ''ਤਿ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ'ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ । ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ , ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ'ਤਿ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ'ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਗਰੁਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਤਿ।

‘‘ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ , ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯੰ ਖੋ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ’ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੰ ਨੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – ‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ, ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ’ਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ’ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ –

‘‘ਯੰ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਯਤ੍ਥ ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ’ਤਿ, ਤੇਸੰ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ , ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਯਤ੍ਥ ਮਨੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੇ ਆਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੇ’ਤਿ। ‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ? ਤੇਸੰ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਯੰਨੂਨ ਮਯੰ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹ। ਤੇਸੰ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ, ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ, ਇਮੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

‘‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ; ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ! ਮੰ ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤੰ ਏਵਮੇਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯੰ ਯਥਾ ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤੰ। ਏਸੋ ਚੇਵੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੋ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਞ੍ਚਸਿਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੯. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਚਸਿਖੋ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੋ ਖੋ ਪਞ੍ਚਸਿਖੋ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ''।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਪਞ੍ਚਸਿਖ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕੋ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ, ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। ‘ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਤਿ – ‘ਨੇਵ ਦਵਾਯ, ਨ ਮਦਾਯ, ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯ, ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯ, ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਯਾਪਨਾਯ, ਵਿਹਿਂਸੂਪਰਤਿਯਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮਿ, ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ , ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਵਸਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਂ ਯਾਮਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ । ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਯਾਮਂ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦਂ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਯਾਮਂ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਰਾਹੁਲੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਪਰਿਪਕ੍ਕਾ ਖੋ ਰਾਹੁਲਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ; ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਰਾਹੁਲਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੇ ਵਿਨੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਹੁਲਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਗਣ੍ਹਾਹਿ, ਰਾਹੁਲ, ਨਿਸੀਦਨਂ। ਯੇਨ

ਅਨ੍ਧਵਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯਾ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਨੰ ਆਦਾਯ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਨੇਕਾਨਿ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ''ਅਜ੍ਜ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਰਾਹੁਲੰ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯੇ ਵਿਨੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਨ੍ਧਵਨੰ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਰਾਹੁਲੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ( ) [(ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ) ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੧੬-੪੧੭)]

''ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤੰ, ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’…ਪੇ॰…।

‘‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ…ਪੇ॰… ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰਸੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ…ਪੇ॰…।

‘‘ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਾਹੁਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ। ਅਨੇਕਾਨਞ੍ਚ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਵਿਰਜਂ ਵੀਤਮਲਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਂਯੋਜਨਿਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੨. ‘‘ਸਂਯੋਜਨਿਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮਞ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨਂ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ

ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਪਾਦਾਨਿਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੩. ''ਉਪਾਦਾਨਿਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਨਂ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਂ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਲੋਕਕਾਮਗੁਣਵਗ੍ਗੋ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਰਪਾਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਲੋਕਕਾਮਗੁਣੇਨ ਚ।
ਸਕ੍ਕੋ ਪਞ੍ਚਸਿਖੋ ਚੇਵ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਚ ਰਾਹੁਲੋ।
ਸਂਯੋਜਨਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੧੩. ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵੇਸਾਲੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ, ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ

ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ। ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ , ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਵਜ੍ਜੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ? (ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਵਾਰਿਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ ਗਹਪਤਿ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ ਗਹਪਤਿ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ? (ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਉਦੇਨੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਰਾਜਾ ਉਦੇਨੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ [ਸੁਸੁ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ ਅਨਿਕੀਲ਼ਿਤਾਵਿਨੋ ਕਾਮੇਸੁ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਵੁਤ੍ਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ – 'ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਮਤ੍ਤੀਸੁ ਮਾਤੁਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਥ, ਭਗਿਨਿਮਤ੍ਤੀਸੁ ਭਗਿਨਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਥ, ਧੀਤੁਮਤ੍ਤੀਸੁ ਧੀਤੁਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਥਾ'ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ ਅਨਿਕੀਲ਼ਿਤਾਵਿਨੋ ਕਾਮੇਸੁ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਲੋਲਂ [ਲੋਲ਼ਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਖੋ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਚਿਤ੍ਤਂ। ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਮਾਤੁਮਤ੍ਤੀਸੁਪਿ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਭਗਿਨਿਮਤ੍ਤੀਸੁਪਿ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਧੀਤੁਮਤ੍ਤੀਸੁਪਿ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਅਞ੍ਞੋ ਚ ਹੇਤੁ, ਅਞ੍ਞੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ...ਪੇ॰... ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਵੁੱਤੁਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਉਦ੍ਧਂ ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪੂਰਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਥ – ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ ਮਂਸਂ ਨ੍ਹਾਰੁ [ਨਹਾਰੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ [ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਾ (ਸੀ॰)] ਵਕ੍ਕਂ ਹਦਯਂ ਯਕਨਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਪਿਹਕਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਅਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਉਦਰਿਯਂ ਕਰੀਸਂ ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤਂ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲ਼ੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ...ਪੇ॰... ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਯੇ ਤੇ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਸੁਕਰਂ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਤੇ , ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਹੋਤਿ। ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਅਸੁਭਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ [ਮਨਸਿ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਭਤੋਵ [ਸੁਭਤੋ ਵਾ (ਸੀ॰), ਸੁਭਤੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ , ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਚ ਖੋ ਹੇਤੁ ਅਞ੍ਞੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ...ਪੇ॰... ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਵੁੱਤੁਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਵਿਹਰਥ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ, ਮਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹਿਨੋ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ। ਰਕ੍ਖਥ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਥ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਮਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ, ਮਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹਿਨੋ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ । ਰਕ੍ਖਥ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਥਾ’ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ ਅਨਿਕੀਲ਼ਿਤਾਵਿਨੋ ਕਾਮੇਸੁ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ; ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ! ਯਾਵ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਚਿਦਂ [ਯਾਵ ਸੁਭਾਸਿਤਮਿਦਂ (ਸੀ॰)], ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। ਏਸੋਵ ਖੋ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਹੇਤੁ, ਏਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਿਮੇ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਸੂ ਕਾਲ਼ਕੇਸਾ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ ਅਨਿਕੀਲ਼ਿਤਾਵਿਨੋ ਕਾਮੇਸੁ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭੋ [ਅਹਮ੍ਪਿ ਭੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ, ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ, ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ, ਅਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰਂ ਪਵਿਸਾਮਿ, ਅਤਿਵਿਯ ਮਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸਹਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਸਮਯੇ ਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ, ਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ, ਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ , ਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰਂ ਪਵਿਸਾਮਿ, ਨ ਮਂ ਤਥਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸਹਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ; ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ [ਨਿਕੁਜ੍ਜਿਤਂ (ਪੀ॰)] ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ , ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸੋਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਸੋਣੋ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋਣੋ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? (ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੰ)। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੋਣ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਘੋਸਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੯. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਘੋਸਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਘੋਸਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ , ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਰੂਪਾ ਚ ਮਨਾਪਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਰੂਪਾ ਚ ਅਮਨਾਪਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਰੂਪਾ ਚ ਮਨਾਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁ, ਰਸਾ ਚ ਮਨਾਪਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁ, ਰਸਾ ਚ ਅਮਨਾਪਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁ, ਰਸਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਧਾਤੁ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਮਨਾਪਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਧਾਤੁ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਅਮਨਾਪਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਧਾਤੁ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਵਨ੍ਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਰਰਘਰੇ [ਕੁਲਘਰੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਪਪਾਤੇ [ਪਵਤ੍ਤੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰) ਏਤ੍ਥੇਵ ਅਟ੍ਠਮਪਿਟ੍ਠੇਪਿ] ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ [ਹਾਲਿਦ੍ਦਕਾਨਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਵੁਤ੍ਤਮਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤੰ; ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ। ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤੰ; ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਮਨਾਪੰ ਇਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ [ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ, ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ, ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰) ਏਵੰ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਪਦੇਸੁਪਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ]। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਖੋ ਪਨੇਵ [ਪਨੇਵੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਅਮਨਾਪੰ ਇਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ। ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਖੋ ਪਨੇਵ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨਿਯੰ

[ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਂ (ਕ॰)] ਇਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ। ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ…ਪੇ॰… ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ…ਪੇ॰… ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ…ਪੇ॰… ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ…ਪੇ॰… ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ‘ਮਨਾਪਂ ਇਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ । ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਮਨਸਾ ਖੋ ਪਨੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ‘ਅਮਨਾਪਂ ਇਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ। ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਮਨਸਾ ਖੋ ਪਨੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਇਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ। ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ; ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਕੁਲਪਿਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੁਸੁਮਾਰਗਿਰੇ ਭੇਸਕਲ਼ਾਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ । ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ । ਅਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਨਾਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਲੋਹਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਵਨ੍ਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਮਕ੍ਕਰਕਤੇ [ਮਕ੍ਕਰਕਟੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਲੋਹਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਕਟ੍ਠਹਾਰਕਾ ਮਾਣਵਕਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਤੋ ਪਰਿਤੋ ਕੁਟਿਕਾਯ ਅਨੁਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਅਨੁਵਿਚਰਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ ਸੇਲੇਯ੍ਯਕਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ [ਸੇਲਿਸ੍ਸਕਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾ (ਸੀ॰)] – ‘‘ਇਮੇ ਪਨ ਮੁਣ੍ਡਕਾ ਸਮਣਕਾ ਇਬ੍ਭਾ ਕਣ੍ਹਾ

[ਕਿਣ੍ਹਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਬਨ੍ਧੁਪਾਦਾਪਚ੍ਚਾ, ਇਮੇਸਂ ਭਰਤਕਾਨਂ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਅਪਚਿਤਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਵਿਹਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਮਾਣਵਕੇ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਾ ਮਾਣਵਕਾ ਸਦ੍ਦਮਕਤ੍ਥ; ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਤੇ ਮਾਣਵਕਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇ ਮਾਣਵਕੇ ਗਾਥਾਹਿ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ –

''ਸੀਲੁਤ੍ਤਮਾ ਪੁਬ੍ਬਤਰਾ ਅਹੇਸੁਂ,
ਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਯੇ ਪੁਰਾਣਂ ਸਰਨ੍ਤਿ।
ਗੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤਾਨਿ,
ਅਹੇਸੁਂ ਤੇਸਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਕੋਧਂ॥

''ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਝਾਨੇ ਚ ਰਤਾ ਅਹੇਸੁਂ,
ਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਯੇ ਪੁਰਾਣਂ ਸਰਨ੍ਤਿ।
ਇਮੇ ਚ ਵੋਕ੍ਕਮ੍ਮ ਜਪਾਮਸੇਤਿ,
ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਮਤ੍ਤਾ ਵਿਸਮਂ ਚਰਨ੍ਤਿ॥

''ਕੋਧਾਭਿਭੂਤਾ ਪੁਥੁਅਤ੍ਤਦਣ੍ਡਾ [ਕੋਧਾਭਿਭੂਤਾਸੁਪੁਥੁਤ੍ਤਦਣ੍ਡਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)],
ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨਾ ਸਤਣ੍ਹਾਤਣ੍ਹੇਸੁ।
ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਮੋਘਾ,
ਸੁਪਿਨੇਵ ਲਦ੍ਧਂ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਤਂ॥

''ਅਨਾਸਕਾ ਥਣ੍ਡਿਲਸਾਯਿਕਾ ਚ।
ਪਾਤੋ ਸਿਨਾਨਞ੍ਚ ਤਯੋ ਚ ਵੇਦਾ॥

''ਖਰਾਜਿਨਂ ਜਟਾਪਙ੍ਕੋ, ਮਨ੍ਤਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤਂ ਤਪੋ।
ਕੁਹਨਾ ਵਙ੍ਕਦਣ੍ਡਾ ਚ, ਉਦਕਾਚਮਨਾਨਿ ਚ॥

''ਵਣ੍ਣਾ ਏਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ, ਕਤਾ ਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਭਾਵਨਾ।
ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਮਨਾਵਿਲਂ।
ਅਖਿਲਂ ਸਬ੍ਬਭੂਤੇਸੁ, ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਮਾਣਵਕਾ ਕੁਪਿਤਾ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ ਯੇਨ ਲੋਹਿਚ੍ਚੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਲੋਹਿਚ੍ਚਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਯਗ੍ਘੇ! ਭਵਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਸਮਣੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਨ੍ਤੇ [ਮਨ੍ਤਂ (ਕ॰)] ਏਕਂਸੇਨ ਅਪਵਦਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਤੀ''ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਲੋਹਿਚ੍ਚੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਕੁਪਿਤੋ ਅਹੋਸਿ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਲੋਹਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਨ ਖੋ ਪਨ ਮੇਤਂ ਪਤਿਰੂਪਂ ਯੋਹਂ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਮਾਣਵਕਾਨਂਯੇਵ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਮਣਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਕ੍ਕੋਸੇਯ੍ਯਂ [ਅਕ੍ਕੋਸੇਯ੍ਯਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਪਰਿਭਾਸੇਯ੍ਯਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਲੋਹਿਚ੍ਚੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਹਿ ਮਾਣਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਲੋਹਿਚ੍ਚੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਗਮਂਸੁ ਨੁ ਖ੍ਵਿਧ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਕਟ੍ਠਹਾਰਕਾ

ਮਾਣਵਕਾ''ਤਿ? ''ਆਗਮੰਸੁ ਖ੍ਵਿਧ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਕਟ੍ਠਹਾਰਕਾ ਮਾਣਵਕਾ''ਤਿ। ''ਅਹੁ ਪਨ ਭੋਤੋ ਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਮਾਣਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕੋਚਿਦੇਵ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ''ਤਿ? ''ਅਹੁ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਹਿ ਮਾਣਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕੋਚਿਦੇਵ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ''ਤਿ । ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਭੋਤੋ ਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਮਾਣਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ''ਤਿ? ''ਏਵਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਹਿ ਮਾਣਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ –

''ਸੀਲੁਤ੍ਤਮਾ ਪੁਬ੍ਬਤਰਾ ਅਹੇਸੁਂ,
ਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਯੇ ਪੁਰਾਣਂ ਸਰਨ੍ਤਿ।...ਪੇ॰...।
ਅਖਿਲਂ ਸਬ੍ਬਭੂਤੇਸੁ,
ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ॥

''ਏਵਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਹਿ ਮਾਣਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ''ਤਿ।

'''ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ'ਤਿ [ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋਤਿ (ਕ॰)] ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਆਹ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ [ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਉਪਰਿ ਆਸੀਵਿਸਵਗ੍ਗੇ ਅਵਸ੍ਸੁਤਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ''ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤੀ''ਤ੍ਵੇਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਚ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ; ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ! ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ ਭੋਤਾ ਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋਵ ਸਮਾਨੋ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ।

'''ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ'ਤਿ ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਆਹ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ; ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ! ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ ਭੋਤਾ ਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋਵ ਸਮਾਨੋ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ; ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤਂ। ਯਥਾ ਚ ਭਵਂ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਮਕ੍ਕਰਕਤੇ ਉਪਾਸਕਕੁਲਾਨਿ

ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਲੋਹਿਚ੍ਚਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਮਾਣਵਕਾ ਵਾ ਮਾਣਵਿਕਾ ਵਾ ਭਵਨ੍ਤੁਂ ਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਆਸਨਂ ਵਾ ਉਦਕਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਕਾਮਣ੍ਡਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਤੋਦੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਮਾਣਵਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਉਦਾਯਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਤਂ ਮਾਣਵਕਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਮਾਣਵਕੋ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਉਦਾਯਿਨਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਮਾਦਪਿਤੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਗ੍ਘੇ, ਭੋਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ [ਭੋਤਿ ਜਾਨੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਭੋਤੀ ਜਾਨੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]! ਸਮਣੋ ਉਦਾਯੀ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ , ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤੀ''ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਣਵਕ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਸਮਣਂ ਉਦਾਯਿਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਹਿ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ । ''ਏਵਂ ਭੋਤੀ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਮਾਣਵਕੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਕਿਰ, ਭਵਂ, ਉਦਾਯਿ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਆਚਰਿਯਭਰਿਯਾਯ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਂ ਪਾਦੁਕਾ ਆਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਚੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸਂ ਓਗੁਣ੍ਠਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਭਣ, ਸਮਣ, ਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ। ''ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿ [ਪਕ੍ਕਾਮਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਮਾਣਵਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਉਦਾਯਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਤਂ ਮਾਣਵਕਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਮਾਣਵਕੋ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਉਦਾਯਿਨਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਮਾਦਪਿਤੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਗ੍ਘੇ, ਭੋਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ! ਸਮਣੋ ਉਦਾਯੀ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ , ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤੀ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਣਵਕ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਉਦਾਯਿਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਸਿ। ਸਮਣੋ ਪਨੁਦਾਯੀ 'ਭਣ, ਸਮਣ, ਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਮਾਨੇ 'ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਯੋ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭੋਤਿ, ਪਾਦੁਕਾ ਆਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਚੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸਂ ਓਗੁਣ੍ਠਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਭਣ, ਸਮਣ, ਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਗਰੁਨੋ ਹਿ ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਗਾਰਵਾ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਮਾਣਵਕ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਸਮਣਂ ਉਦਾਯਿਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਹਿ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭੋਤੀ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਮਾਣਵਕੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ

ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਕਿਰ ਭਵਂ ਉਦਾਯੀ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਆਚਰਿਯਭਰਿਯਾਯ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਂ ਪਾਦੁਕਾ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਨੀਚੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ... ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਗੋਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ; ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ , ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਅਯ੍ਯੇਨ ਉਦਾਯਿਨਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਅਯ੍ਯ ਉਦਾਯਿ, ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਿਕਂ ਮਂ ਅਯ੍ਯੋ ਉਦਾਯੀ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ ਤੇਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵੇਸਾਲੀ ਵਜ੍ਜਿ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾ, ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ ਸੋਣੋ ਚ ਘੋਸਿਤੋ।
ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ, ਲੋਹਿਚ੍ਚੋ ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨੀਤਿ॥

੧੪. ਦੇਵਦਹਵਗ੍ਗੋ

੧. ਦੇਵਦਹਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਦੇਵਦਹਂ ਨਾਮ ਸਕ੍ਯਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ, ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਨਾਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਨਾਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਤਂ ਤੇਸਂ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਤੇ ਪਮਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਕ੍ਖਾ [ਸੇਖਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਂ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਮਨੋਰਮਾਪਿ, ਅਮਨੋਰਮਾਪਿ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

ਚੇਤਸੋ ਅਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ [ਅਪਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ (ਸੀ॰), ਅਪ੍ਪਮੁਟ੍ਠਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਕਾਯੋ ਅਸਾਰਦ੍ਧੋ, ਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਫਲਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨੋਰਮਾਪਿ ਅਮਨੋਰਮਾਪਿ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਅਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਕਾਯੋ ਅਸਾਰਦ੍ਧੋ, ਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਫਲਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛਸੁ [ਛਸ੍ਸੁ (ਸੀ॰)] ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਖਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੫. ''ਲਾਭਾ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਵੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ। ਦਿਟ੍ਠਾ ਮਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਿਕਾ ਨਾਮ ਨਿਰਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਂਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂ; ਅਕਨ੍ਤਰੂਪਂਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਕਨ੍ਤਰੂਪਂ; ਅਮਨਾਪਰੂਪਂਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਮਨਾਪਰੂਪਂ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਂਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂ; ਅਕਨ੍ਤਰੂਪਂਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਕਨ੍ਤਰੂਪਂ; ਅਮਨਾਪਰੂਪਂਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਮਨਾਪਰੂਪਂ। ਲਾਭਾ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਵੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ। ਦਿਟ੍ਠਾ ਮਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਿਕਾ ਨਾਮ ਸਗ੍ਗਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਂ; ਕਨ੍ਤਰੂਪਂਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਅਕਨ੍ਤਰੂਪਂ; ਮਨਾਪਰੂਪਂਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਅਮਨਾਪਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਂ; ਕਨ੍ਤਰੂਪਂਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਅਕਨ੍ਤਰੂਪਂ; ਮਨਾਪਰੂਪਂਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਅਮਨਾਪਰੂਪਂ। ਲਾਭਾ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਵੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਰੂਪਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੬. ''ਰੂਪਾਰਾਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਰੂਪਰਤਾ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ। ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਦਾਰਾਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਦ੍ਦਰਤਾ ਸਦ੍ਦਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ। ਸਦ੍ਦਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਗਨ੍ਧਾਰਾਮਾ... ਰਸਾਰਾਮਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਾਮਾ... ਧਮ੍ਮਾਰਾਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਰਤਾ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ। ਧਮ੍ਮਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਰੂਪਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਂ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨ ਰੂਪਾਰਾਮੋ ਨ ਰੂਪਰਤੋ ਨ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ। ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸੁਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਦ੍ਦਾਨਂ... ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਰਸਾਨਂ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨ ਧਮ੍ਮਾਰਾਮੋ, ਨ ਧਮ੍ਮਰਤੋ, ਨ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ। ਧਮ੍ਮਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸੁਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ''। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਰੂਪਾ ਸਦ੍ਦਾ ਰਸਾ ਗਨ੍ਧਾ, ਫਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਕੇਵਲਾ।
ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਚ, ਯਾਵਤਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

''ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਏਤੇ ਵੋ ਸੁਖਸਮ੍ਮਤਾ।

ਯਤ੍ਥ ਚੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਮਤਂ॥

''ਸੁਖਂ [ਸੁਖਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰)] ਦਿਟ੍ਠਮਰਿਯੇਭਿ, ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਨਂ।
ਪਚ੍ਚਨੀਕਮਿਦਂ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇਨ ਪਸ੍ਸਤਂ॥

''ਯਂ ਪਰੇ ਸੁਖਤੋ ਆਹੁ, ਤਦਰਿਯਾ ਆਹੁ ਦੁਕ੍ਖਤੋ।
ਯਂ ਪਰੇ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਆਹੁ, ਤਦਰਿਯਾ ਸੁਖਤੋ ਵਿਦੂ॥

''ਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੁਰਾਜਾਨਂ, ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁ।
ਨਿਵੁਤਾਨਂ ਤਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਅਪਸ੍ਸਤਂ॥

''ਸਤਞ੍ਚ ਵਿਵਟਂ ਹੋਤਿ, ਆਲੋਕੋ ਪਸ੍ਸਤਾਮਿ।
ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨ ਵਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਾ [ਮਗਾ (ਸੀ॰)] ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦਾ॥

''ਭਵਰਾਗਪਰੇਤੇਭਿ , ਭਵਰਾਗਾਨੁਸਾਰੀਭਿ [ਭਵਸੋਤਾਨੁਸਾਰਿਭਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਭਵਸੋਤਾਨੁਸਾਰਿਹਿ (ਸੀ॰)]।
ਮਾਰਧੇਯ੍ਯਾਨੁਪਨ੍ਨੇਹਿ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਸਮ੍ਬੁਧੋ॥

''ਕੋ ਨੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਮਰਿਯੇਭਿ, ਪਦਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੁਮਰਹਤਿ।
ਯਂ ਪਦਂ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਯ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਨਾਸਵਾ''ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਰੂਪਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੭. ''ਰੂਪਾਰਾਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਰੂਪਰਤਾ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ। ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਦਾਰਾਮਾ... ਗਨ੍ਧਾਰਾਮਾ... ਰਸਾਰਾਮਾ ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਾਮਾ... ਧਮ੍ਮਾਰਾਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਰਤਾ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ। ਧਮ੍ਮਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਰੂਪਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨ ਰੂਪਾਰਾਮੋ ਨ ਰੂਪਰਤੋ ਨ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ। ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸੁਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਦ੍ਦਾਨਂ... ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਰਸਾਨਂ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨ ਧਮ੍ਮਾਰਾਮੋ ਨ ਧਮ੍ਮਰਤੋ ਨ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ। ਧਮ੍ਮਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸੁਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਨਤੁਮ੍ਹਾਕਂਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੮. ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ; ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸਾ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨੋ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜੇਤਵਨੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਤਂ ਜਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯ ਵਾ ਡਹੇਯ੍ਯ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਅਮ੍ਹੇ ਜਨੋ ਹਰਤਿ ਵਾ ਡਹਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਤੀ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਨ ਹਿ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ

ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸਾ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ; ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸੋ ਵੋ ਪਹੀਨੋ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਨਤੁਮ੍ਹਾਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੯. ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ । ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ? ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜੇਤਵਨੇ... ਪੇ॰... ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ; ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੦. ''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਯੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੧. ''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਕੁਤੋ ਸੁਖਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਕੁਤੋ ਸੁਖਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋ ਕੁਤੋ ਸੁਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਤ੍ਤਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੨. ''ਚਕ੍ਖੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਅਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਅਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ , ਸੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਅਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਬਾਹਿਰਾਨਿਚ੍ਚਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੩. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਾਨං ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨං ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸං...ਪੇ०... 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤං ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯං, ਕਤං ਕਰਣੀਯං, ਨਾਪਰං ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮං।

੧੧. ਬਾਹਿਰਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤං

੧੪੪. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਾਨං ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾ ਕੁਤੋ ਸੁਖਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨං ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਤੋ ਸੁਖਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸං...ਪੇ०... 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤං ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯං, ਕਤං ਕਰਣੀਯං, ਨਾਪਰං ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮං।

੧੨. ਬਾਹਿਰਾਨਤ੍ਤਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤං

੧੪੫. ''ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਾਨං ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਅਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨං ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਅਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਏਵਂ ਪਸ੍ਸං , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਦ੍ਦੇਸੁਪਿ... ਗਨ੍ਧੇਸੁਪਿ... ਰਸੇਸੁਪਿ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁਪਿ... ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦං ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿං ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣං ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤං ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯං, ਕਤං ਕਰਣੀਯං, ਨਾਪਰං ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮං।

ਦੇਵਦਹਵਗ੍ਗੋ ਚੁਦ੍ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨං –

ਦੇਵਦਹੋ ਖਣੋ ਰੂਪਾ, ਦ੍ਵੇ ਨਤੁਮ੍ਹਾਕਮੇਵ ਚ।
ਹੇਤੁਨਾਪਿ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਵੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਾਹਿਰਾਤਿ॥

੧੫. ਨਵਪੁਰਾਣਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਸੁਤ੍ਤං

੧੪੬. ''ਨਵਪੁਰਾਣਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧං ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦං। ਤං ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕං ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮං? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮං ਅਭਿਸਙ੍ਖਤං ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤං ਵੇਦਨਿਯං ਦਟ੍ਠਬ੍ਬං...ਪੇ०... ਜਿਵ੍ਹਾ ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤਾ ਵੇਦਨਿਯਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ...ਪੇ०... ਮਨੋ ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮੋ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤੋ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤੋ ਵੇਦਨਿਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਇਦං ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮං। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਵਕਮ੍ਮං? ਯං ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕਮ੍ਮං ਕਰੋਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਇਦං ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਵਕਮ੍ਮං। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਕਮ੍ਮਵਚੀਕਮ੍ਮਮਨੋਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿං ਫੁਸਤਿ, ਅਯං ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧੋ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ,

ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸਿਤਂ ਮਯਾ ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮਂ, ਦੇਸਿਤਂ ਨਵਕਮ੍ਮਂ, ਦੇਸਿਤੋ ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧੋ, ਦੇਸਿਤਾ ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨਿਚ੍ਚਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੭. ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ , ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੮. ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਨਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੯. ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੦. ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ? ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...।

''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ?

''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ । ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ । ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੧. ''ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਮਿਦਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਅਨਾਚਰਿਯਕਂ। ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਚਰਿਯਕੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਫਾਸੁ [ਫਾਸੁਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਹਰਤਿ। ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ ਸੁਖਂ ਫਾਸੁ

ਵਿਹਰਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਸਾਚਰਿਯਕੋ ਦੁਕ੍ਖੰ ਨ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਸਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇ ਨੰ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਚਰਿਯਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇ ਨੰ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਚਰਿਯਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇ ਨੰ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਚਰਿਯਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਸਾਚਰਿਯਕੋ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਨ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ ਸੁਖੰ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਨ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ । ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇ ਨੰ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਨ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇ ਨੰ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸੰਯੋਜਨਿਯਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਨ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇ ਨੰ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ ਸੁਖੰ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਮਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤਿ । ਅਨਾਚਰਿਯਕੰ ਸਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਚਰਿਯਕੋ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਨ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ ਸੁਖੰ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੨. ''ਸਚੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ? ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕਤਮੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖੰ, ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ? ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ –

‘‘ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ; ਤੇਸਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੋ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਤ੍ਥਿਨੁਖੋਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੩. ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ [ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ, ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ; ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਪਿ ਨੁਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਰੁਚਿਯਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਨੁਸ੍ਸਵੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਨਨੁਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ । ਯਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਪਿ ਨੁਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਰੁਚਿਯਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਨੁਸ੍ਸਵੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ,

ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਨਨੁਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ [ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਪਿ ਨੁਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਰੁਚਿਯਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਨੁਸ੍ਸਵੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਨਨੁਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੪. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਪੁਚ੍ਛਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੫. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ , ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯ। ਮਨਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯ। ਮਨਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂਵਚਨਾਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਨਵਪੁਰਾਣਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕਮ੍ਮਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ।
ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਿਕੇਨ ਚਾਤਿ॥

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਗਹਪਤਿ ਦੇਵਦਹੇਨ ਚ।
ਨਵਪੁਰਾਣੇਨ ਪਣ੍ਣਾਸੋ, ਤਤਿਯੋ ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੧੬. ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੬. ''ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ [ਸਾਯਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ । ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਬਾਹਿਰਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੭. ''ਅਨਿਚ੍ਚੇਯੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ । ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚੇਯੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਦੇ... ਗਨ੍ਧੇ... ਰਸੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ... ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੮. ''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਚਕ੍ਖਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਚਕ੍ਖਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋਤਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਜਿਵ੍ਹਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਜਿਵ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਜਿਵ੍ਹਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਾਯਂ... ਮਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਮਨਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਮਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ , ਮਨਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਞ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਬਾਹਿਰਅਨਿਚ੍ਚਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੯. ''ਰੂਪੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਰੂਪਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਞ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਰੂਪੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਰੂਪਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਞ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਦ੍ਦੇ... ਗਨ੍ਧੇ... ਰਸੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ... ਧਮ੍ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਧਮ੍ਮਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਞ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਧਮ੍ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਧਮ੍ਮਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਞ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ; ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ । ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ... ਪੇ॰... ''ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ...ਪੇ॰... ''ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਓਕ੍ਖਾਯਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਕੋਟ੍ਠਿਕਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੨. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ

ਪਹਿਤੱਤੋ ਵਿਹਰੇਯਜ''ਨ੍ਤਿ।

''ਯਂ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਕੋਟ੍ਠਿਕਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੩. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ...ਪੇ॰... ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਂ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਦੁਕ੍ਖਂ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ । ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੋਟ੍ਠਿਕਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੪. ਏਕਮਨ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ। ''ਯੋ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਚਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ ਖੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੫. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਰੂਪੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੬. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਰੂਪੇ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੭. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ , ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਰੂਪੇ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ... ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੀਯਤੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਵਗ੍ਗੋ ਸੋਲ਼ਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨੇ ਦੁਵੇ।
ਕੋਟ੍ਠਿਕੇਨ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਸਕ੍ਕਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋਤਿ॥

੧੭. ਸਟ੍ਠਿਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਛਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੮. ‘‘ਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੨. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਰਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੯. ‘‘ਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੩. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਛਨ੍ਦਰਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੦. ‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੪-੬. ਦੁਕ੍ਖਛਨ੍ਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੧-੧੭੩. ‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੭-੯. ਅਨਤ੍ਤਛਨ੍ਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੪-੧੭੬. ‘‘ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੧੦-੧੨. ਬਾਹਿਰਾਨਿਚ੍ਚਛਨ੍ਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੭-੧੭੯. ‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਸਦ੍ਦਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਗਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੧੩-੧੫. ਬਾਹਿਰਦੁਕ੍ਖਛਨ੍ਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੦-੧੮੨. ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ? ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

੧੬-੧੮. ਬਾਹਿਰਾਨਤ੍ਤਛਨ੍ਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੩-੧੮੫. ''ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

੧੯. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤੀਤਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੬. ''ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਤੀਤਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਅਤੀਤੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੨੦. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਾਗਤਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੭. ''ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਨਾਗਤਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਨਾਗਤਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਅਨਾਗਤੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੨੧. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੮. ''ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੨੨-੨੪. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤੀਤਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੯-੧੯੧. ''ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਅਤੀਤੋ ਅਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੨੫-੨੭. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤੀਤਾਦਿਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੨-੧੯੪. ''ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤੋ ਅਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ । ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੨੮-੩੦. ਬਾਹਿਰਾਤੀਤਾਦਿਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੫-੧੯੭. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੩੧-੩੩. ਬਾਹਿਰਾਤੀਤਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੮-੨੦੦. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੩੪-੩੬. ਬਾਹਿਰਾਤੀਤਾਦਿਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੧-੨੦੩. ''ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੩੭. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤੀਤਯਦਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੪. ''ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਤੀਤਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਅਤੀਤੋ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੩੮. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਾਗਤਯਦਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੫. ''ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਨਾਗਤਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਨਾਗਤਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਅਨਾਗਤੋ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ । ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੩੯. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਯਦਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੬. ''ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੪੦-੪੨. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤੀਤਾਦਿਯਂਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੭-੨੦੯. ''ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਅਤੀਤੋ ਅਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੪੩-੪੫. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤੀਤਾਦਿਯਦਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੦-੨੧੨. ''ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤੋ ਅਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੪੬-੪੮. ਬਾਹਿਰਾਤੀਤਾਦਿਯਦਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩-੨੧੫. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੪੯-੫੧. ਬਾਹਿਰਾਤੀਤਾਦਿਯਂਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੬-੨੧੮. ''ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ । ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੫੨-੫੪. ਬਾਹਿਰਾਤੀਤਾਦਿਯਦਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੯-੨੨੧. ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਦਨਤ੍ਤਾ, ਤਂ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੫੫. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਯਤਨਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੨. ''ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

੫੬. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਯਤਨਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੩. ‘‘ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

੫੭. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਯਤਨਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੪. ‘‘ਚਕ੍ਖੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

੫੮. ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੫. ‘‘ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

੫੯. ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੬. ‘‘ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

੬੦. ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੭. ‘‘ਰੂਪਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਸਟ੍ਠਿਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛਨ੍ਦੇਨਟ੍ਠਾਰਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਤੀਤੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਨਵ।
ਯਦਨਿਚ੍ਚਾਟ੍ਠਾਰਸ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਯੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਾਹਿਰਾ।
ਪੇਯ੍ਯਾਲੋ ਸਟ੍ਠਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾਤਿ॥

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਿ ਸਟ੍ਠਿ।

੧੮. ਸਮੁਦ੍ਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੮. ‘‘‘ਸਮੁਦ੍ਦੋ , ਸਮੁਦ੍ਦੋ’ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਭਾਸਤਿ। ਨੇਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸਮੁਦ੍ਦੋ। ਮਹਾ ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਰਾਸਿ ਮਹਾਉਦਕਣ੍ਣਵੋ। ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਮੁਦ੍ਦੋ; ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਮਯੋ ਵੇਗੋ। ਯੋ ਤਂ ਰੂਪਮਯਂ ਵੇਗਂ ਸਹਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਰਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮੁਦ੍ਦਂ ਸਊਮਿਂ ਸਾਵਟ੍ਟਂ ਸਗਾਹਂ ਸਰਕ੍ਖਸਂ; ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਮੁਦ੍ਦੋ; ਤਸ੍ਸ ਰਸਮਯੋ ਵੇਗੋ। ਯੋ ਤੰ ਰਸਮਯੰ ਵੇਗੰ ਸਹਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਰਿ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ ਸਊਮਿੰ ਸਾਵਟ੍ਟੰ ਸਗਾਹੰ ਸਰਕ੍ਖਸੰ; ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਮੁਦ੍ਦੋ; ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਮਯੋ ਵੇਗੋ। ਯੋ ਤੰ ਧਮ੍ਮਮਯੰ ਵੇਗੰ ਸਹਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਰਿ ਮਨੋਸਮੁਦ੍ਦੰ ਸਊਮਿੰ ਸਾਵਟ੍ਟੰ ਸਗਾਹੰ ਸਰਕ੍ਖਸੰ; ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ –

''ਯੋ ਇਮੰ ਸਮੁਦ੍ਦੰ ਸਗਾਹੰ ਸਰਕ੍ਖਸੰ,
ਸਊਮਿੰ ਸਾਵਟ੍ਟੰ ਸਭਯੰ ਦੁਤ੍ਤਰੰ ਅਚ੍ਚਤਰਿ।
ਸ ਵੇਦਗੂ ਵੁਸਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੋ,
ਲੋਕਨ੍ਤਗੂ ਪਾਰਗਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੯. ''ਸਮੁਦ੍ਦੋ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਭਾਸਤਿ । ਨੇਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸਮੁਦ੍ਦੋ। ਮਹਾ ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਰਾਸਿ ਮਹਾਉਦਕਣ੍ਣਵੋ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸਮੁਦ੍ਦੋ। ਏਤ੍ਥਾਯੰ ਸਦੇਵਕੋ ਲੋਕੋ ਸਮਾਰਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਪਜਾ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਮੁਨ੍ਨਾ ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਜਾਤਾ ਕੁਲਗਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ [ਗੁਲ਼ਾਗੁਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ (ਸੀ॰), ਕੁਲਗੁਣ੍ਡਿਕਜਾਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਗੁਣਗੁਣਿਕਜਾਤਾ (ਪੀ॰), ਕੁਲਾਗੁਣ੍ਡਿਕਜਾਤਾ (ਕ॰)] ਮੁਞ੍ਜਪਬ੍ਬਜਭੂਤਾ, ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਸੰਸਾਰੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸਮੁਦ੍ਦੋ। ਏਤ੍ਥਾਯੰ ਸਦੇਵਕੋ ਲੋਕੋ ਸਮਾਰਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਪਜਾ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਮੁਨ੍ਨਾ ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਜਾਤਾ ਕੁਲਗਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ ਮੁਞ੍ਜਪਬ੍ਬਜਭੂਤਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਸੰਸਾਰੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

''ਯਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਚ ਦੋਸੋ ਚ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਰਾਜਿਤਾ।
ਸੋ ਇਮੰ ਸਮੁਦ੍ਦੰ ਸਗਾਹੰ ਸਰਕ੍ਖਸੰ, ਸਊਮਿਭਯੰ ਦੁਤ੍ਤਰੰ ਅਚ੍ਚਤਰਿ॥

''ਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਮਚ੍ਚੁਜਹੋ ਨਿਰੁਪਧਿ, ਪਹਾਸਿ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ।
ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤੋ ਸੋ ਨ ਪੁਨੇਤਿ [ਨ ਪਮਾਣਮੇਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)], ਅਮੋਹਯੀ, ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰੂਮੀ''ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਬਾਲ਼ਿਸਿਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲ਼ਿਸਿਕੋ ਆਮਿਸਗਤਬਲ਼ਿਸੰ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਉਦਕਰਹਦੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਆਮਿਸਚਕ੍ਖੁ ਮਚ੍ਛੋ ਗਿਲੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਚ੍ਛੋ ਗਿਲਿਤਬਲ਼ਿਸੋ ਬਾਲ਼ਿਸਿਕਸ੍ਸ ਅਨਯੰ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਬਾਲ਼ਿਸਿਕਸ੍ਸ।

ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਯਿਮੇ ਬਲ਼ਿਸਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਅਨਯਾਯ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਧਾਯ [ਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਾਣਿਨੰ। ਕਤਮੇ ਛ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ

ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਲਿਤਬਲ਼ਿਸੋ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਅਨਯਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰...।

ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਲਿਤਬਲ਼ਿਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ਅਨਯਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਗਿਲਿਤਬਲ਼ਿਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ਅਭੇਦਿ ਬਲ਼ਿਸਂ ਪਰਿਭੇਦਿ ਬਲ਼ਿਸਂ ਨ ਅਨਯਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਨ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ...ਪੇ॰...।

''ਸਨ੍ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰...। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਗਿਲਿਤਬਲ਼ਿਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ਅਭੇਦਿ ਬਲ਼ਿਸਂ ਪਰਿਭੇਦਿ ਬਲ਼ਿਸਂ ਨ ਅਨਯਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਨ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਨ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਖੀਰਰੁਕ੍ਖੋਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੧. ''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਰਰੁਕ੍ਖੋ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵਾ ਨਿਗ੍ਰੋਧੋ ਵਾ ਪਿਲਕ੍ਖੋ ਵਾ ਉਦੁਮ੍ਬਰੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਤਰੁਣੋ ਕੋਮਾਰਕੋ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਣ੍ਹਾਯ ਕੁਠਾਰਿਯਾ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ [ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰), ਅਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਖੀਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਯਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਰਂ ਤਂ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ?

ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ , ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤਿ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤਿ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਰਰੁਕ੍ਖੋ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵਾ ਨਿਗ੍ਰੋਧੋ ਵਾ ਪਿਲਕ੍ਖੋ ਵਾ ਉਦੁਮ੍ਬਰੋ ਵਾ ਸੁਕ੍ਖੋ ਕੋਲਾਪੋ ਤੇਰੋਵਸ੍ਸਿਕੋ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਣ੍ਹਾਯ ਕੁਠਾਰਿਯਾ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਖੀਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਯਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਰਂ ਤਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤਿ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਚੇਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤਿ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ , ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਰਾਗੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਦੋਸੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ, ਯੋ ਮੋਹੋ ਸੋ ਪਹੀਨੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੨. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਰਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸੰਯੋਜਨੰ ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ?

''ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਰਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਕਾਲ਼ੋ ਚ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ [ਬਲਿਵਦ੍ਦੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਬਲਿਬਦ੍ਦੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਓਦਾਤੋ ਚ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਏਕੇਨ ਦਾਮੇਨ ਵਾ ਯੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਕਾਲ਼ੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਓਦਾਤੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨ'ਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਲ਼ੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਓਦਾਤੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯੇਨ ਚ ਖੋ ਤੇ ਏਕੇਨ ਦਾਮੇਨ ਵਾ ਯੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ।

''ਚਕ੍ਖੁ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਰੂਪਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨਯਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ [ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ (ਕ॰)] ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ...ਪੇ॰...।

''ਜਿਵ੍ਹਾ, ਆਵੁਸੋ, ਰਸਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਰਸਾ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨਯਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਰਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸੰਯੋਜਨੰ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ...ਪੇ॰...।

''ਮਨੋ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨਯਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

''ਇਮਿਨਾਪੇਤੰ , ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ ਯਥਾ ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨੰ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ...ਪੇ॰... ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨੰ,

ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ।

''ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਚਕ੍ਖੁ। ਪਸ੍ਸਤਿ ਭਗਵਾ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸੋਤਂ। ਸੁਣਾਤਿ ਭਗਵਾ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਘਾਨਂ। ਘਾਯਤਿ ਭਗਵਾ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਜਿਵ੍ਹਾ। ਸਾਯਤਿ ਭਗਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਕਾਯੋ। ਫੁਸਤਿ ਭਗਵਾ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਮਨੋ। ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਭਗਵਾ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ।

''ਇਮਿਨਾ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਨ ਸੋਤਂ... ਨ ਘਾਨਂ... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਰਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਨ ਕਾਯੋ... ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਾਮਭੂ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਰਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਂਯੋਜਨਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ?

''ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਾਮਭੂ [ਕਾਮਭੁ (ਸੀ॰) ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇ ੬੫-ਗੇ ਵਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ...ਪੇ॰... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਰਸਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਂਯੋਜਨਂ...ਪੇ॰... ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਕਾਲ਼ੋ ਚ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤੋ ਚ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਏਕੇਨ ਦਾਮੇਨ ਵਾ ਯੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਕਾਲ਼ੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਓਦਾਤੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨ'ਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਲ਼ੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨਪਿ ਓਦਾਤੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਯੇਨ ਚ ਖੋ ਤੇ ਏਕੇਨ ਦਾਮੇਨ ਵਾ ਯੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ , ਆਵੁਸੋ, ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ...ਪੇ॰... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਨ ਮਨੋ...ਪੇ॰... ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਉਦਾਯੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੪. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਉਦਾਯੀ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਥੇਵ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਭਗਵਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਕ੍ਖਾਤੋ ਵਿਵਟੋ ਪਕਾਸਿਤੋ – ‘ਇਤਿਪਾਯੰ ਕਾਯੋ ਅਨਤ੍ਤਾ’ਤਿ, ਸਕ੍ਕਾ ਏਵਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਿਦੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁੰ ਦੇਸੇਤੁੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤੁੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਾਤੁੰ – ‘ਇਤਿਪਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਯਥੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਉਦਾਯੀ, ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਭਗਵਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਕ੍ਖਾਤੋ ਵਿਵਟੋ ਪਕਾਸਿਤੋ – ‘ਇਤਿਪਾਯੰ ਕਾਯੋ ਅਨਤ੍ਤਾ’ਤਿ, ਸਕ੍ਕਾ ਏਵਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਿਦੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁੰ ਦੇਸੇਤੁੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤੁੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਾਤੁੰ – ‘ਇਤਿਪਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ । ‘‘ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਯੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋ ਚ ਹੇਤੁ, ਸੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ’’। ‘‘ਇਮਿਨਾਪਿ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਕ੍ਖਾਤੰ ਵਿਵਟੰ ਪਕਾਸਿਤੰ – ‘ਇਤਿਪਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ। ‘‘ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ ਯੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋ ਚ ਹੇਤੁ, ਸੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ’’। ‘‘ਇਮਿਨਾਪਿ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਕ੍ਖਾਤੰ ਵਿਵਟੰ ਪਕਾਸਿਤੰ – ‘ਇਤਿਪਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ। ‘‘ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਯੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋ ਚ ਹੇਤੁ, ਸੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ’’। ‘‘ਇਮਿਨਾਪਿ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਕ੍ਖਾਤੰ ਵਿਵਟੰ ਪਕਾਸਿਤੰ – ‘ਇਤਿਪਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨੰ ਚਰਮਾਨੋ ਤਿਣ੍ਹੰ ਕੁਠਾਰਿੰ ਆਦਾਯ ਵਨੰ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਮਹਨ੍ਤੰ ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਉਜੁੰ ਨਵੰ ਅਕੁਕ੍ਕੁਕਜਾਤੰ [ਅਕੁਕ੍ਕੁਟਕਜਾਤੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਅਕੁਕ੍ਕਜਟਜਾਤੰ (ਕ॰)]। ਤਮੇਨੰ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ; ਮੂਲੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ; ਅਗ੍ਗੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਵਟ੍ਟਿਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜੇਯ੍ਯ [ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਪੀ॰), ਵਿਨਿਬ੍ਭਜ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਫੇਗ੍ਗੁਮ੍ਪਿ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਕੁਤੋ ਸਾਰੰ! ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੰ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿਯੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ [ਏਵੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਯੰ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੫. ''ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ? ਵਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤ੍ਤਾਯ ਅਯੋਸਲਾਕਾਯ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ [ਸਞ੍ਜੋਤਿਭੂਤਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ [ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੬-੩੧੭] ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ਨਿਰਯਂ ਵਾ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਵਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਅਯੋਸਙ੍ਕੁਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ , ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲਙ੍ਕਰੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ ।

''ਵਰਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਨਖਚ੍ਛੇਦਨੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਗਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਵਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਖੁਰੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਵਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਹਾਯ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਥਿਤਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਵਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਤ੍ਤੁਂ। ਸੋਤ੍ਤੁਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਞ੍ਝਂ ਜੀਵਿਤਾਨਂ ਵਦਾਮਿ, ਅਫਲਂ ਜੀਵਿਤਾਨਂ ਵਦਾਮਿ, ਮੋਮੂਹਂ ਜੀਵਿਤਾਨਂ ਵਦਾਮਿ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਤਥਾਰੂਪੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਯ੍ਯ ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਨਂ ਵਸਂ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਇਮਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਵਞ੍ਝਂ ਜੀਵਿਤਾਨਂ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਤਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਤਤ੍ਤਾਯ ਅਯੋਸਲਾਕਾਯ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਇਦਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ – ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ''' [ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ (?)]।

''ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਅਯੋਸਙ੍ਕੁਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਇਦਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ – ਇਤਿ ਸੋਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਸਦ੍ਦਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ।

''ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਨਖਚ੍ਛੇਦਨੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠੰ। ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਇਦਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ – ਇਤਿ ਘਾਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਗਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ...ਪੇ॰... ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ।

''ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਖੁਰੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠੰ। ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਇਦਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ – ਇਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ।

''ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਤਿਣ੍ਹਾਯ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਸਮ੍ਪਲਿਮਟ੍ਠੰ। ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਇਦਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ – ਇਤਿ ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ...ਪੇ॰... ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ।

''ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਸੋਤ੍ਤੰ। ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਇਦਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ – ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ''।

''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਹਤ੍ਥਪਾਦੋਪਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੬. ''ਹਤ੍ਥੇਸੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਪਾਦੇਸੁ ਸਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਪਟਿਕ੍ਕਮੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਪਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤਿ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਪਿਪਾਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰...।

''ਹਤ੍ਥੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨੰ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਪਾਦੇਸੁ ਅਸਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਪਟਿਕ੍ਕਮੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਪਬ੍ਬੇਸੁ ਅਸਤਿ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੰ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਪਿਪਾਸਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਹਤ੍ਥਪਾਦੋਪਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੭. ‘‘ਹਤ੍ਥੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨੰ ਹੋਤਿ; ਪਾਦੇਸੁ ਸਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਪਟਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ; ਪਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤਿ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੰ ਹੋਤਿ; ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਪਿਪਾਸਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰...।

‘‘ਹਤ੍ਥੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨੰ ਨ ਹੋਤਿ; ਪਾਦੇਸੁ ਅਸਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਪਟਿਕ੍ਕਮੋ ਨ ਹੋਤਿ; ਪਬ੍ਬੇਸੁ ਅਸਤਿ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੰ ਨ ਹੋਤਿ; ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਪਿਪਾਸਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸਮੁਦ੍ਦਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਦ੍ਵੇ ਸਮੁਦ੍ਦਾ ਬਾਲ਼ਿਸਿਕੋ, ਖੀਰਰੁਕ੍ਖੇਨ ਕੋਟ੍ਠਿਕੋ।
ਕਾਮਭੂ ਉਦਾਯੀ ਚੇਵ, ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਅਟ੍ਠਮੰ।
ਹਤ੍ਥਪਾਦੂਪਮਾ ਦ੍ਵੇਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੧੯. ਆਸੀਵਿਸਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਸੀਵਿਸੋਪਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੮. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸੀਵਿਸਾ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾ ਘੋਰਵਿਸਾ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਕੂਲੋ। ਤਮੇਨੰ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਇਮੇ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸੀਵਿਸਾ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾ ਘੋਰਵਿਸਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਨ੍ਹਾਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਭੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਸੰਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ [ਪਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਯਦਾ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਇਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਆਸੀਵਿਸਾਨੰ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾਨੰ ਘੋਰਵਿਸਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਕੁਪ੍ਪਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵੰ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਮਰਣੰ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਸਿ, ਮਰਣਮਤ੍ਤੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਯੰ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਰਣੀਯੰ ਤੰ ਕਰੋਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਭੀਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਆਸੀਵਿਸਾਨੰ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾਨੰ ਘੋਰਵਿਸਾਨੰ ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਲਾਯੇਥ। ਤਮੇਨੰ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਇਮੇ ਖੋ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਞ੍ਚ ਵਧਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਾ, ਯਤ੍ਥੇਵ ਨੰ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮ ਤਤ੍ਥੇਵ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮਾਤਿ। ਯੰ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਰਣੀਯੰ ਤੰ ਕਰੋਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਭੀਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਆਸੀਵਿਸਾਨੰ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾਨੰ ਘੋਰਵਿਸਾਨੰ, ਭੀਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵਧਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨੰ ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਲਾਯੇਥ। ਤਮੇਨੰ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਅਯੰ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਛਟ੍ਠੋ ਅਨ੍ਤਰਚਰੋ ਵਧਕੋ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧੋ ਯਤ੍ਥੇਵ ਨੰ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਿਰੋ ਪਾਤੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਯੰ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਰਣੀਯੰ ਤੰ ਕਰੋਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਭੀਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਆਸੀਵਿਸਾਨੰ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾਨੰ ਘੋਰਵਿਸਾਨੰ, ਭੀਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵਧਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨੰ, ਭੀਤੋ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਚਰਸ੍ਸ ਵਧਕਸ੍ਸ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਸ੍ਸ ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਲਾਯੇਥ। ਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਸੁਞ੍ਞੰ ਗਾਮੰ। ਯਞ੍ਞਦੇਵ

ਘਰਂ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ ਰਿਤ੍ਤੁਕਞ੍ਞੇਵ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ ਸੁਞ੍ਞਕਞ੍ਞੇਵ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਯਞ੍ਞਦੇਵ ਭਾਜਨਂ ਪਰਿਮਸੇਯ੍ਯ ਰਿਤ੍ਤੁਕਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਮਸੇਯ੍ਯ ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਮਸੇਯ੍ਯ ਸੁਞ੍ਞਕਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਮਸੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਇਦਾਨਿ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਇਮਂ ਸੁਞ੍ਞਂ ਗਾਮਂ ਚੋਰਾ ਗਾਮਘਾਤਕਾ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ [ਵਧਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]। ਯਂ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਰਣੀਯਂ ਤਂ ਕਰੋਹੀ'''ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਭੀਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਆਸੀਵਿਸਾਨਂ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾਨਂ ਘੋਰਵਿਸਾਨਂ, ਭੀਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਧਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨਂ, ਭੀਤੋ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਚਰਸ੍ਸ ਵਧਕਸ੍ਸ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਸ੍ਸ, ਭੀਤੋ ਚੋਰਾਨਂ ਗਾਮਘਾਤਕਾਨਂ ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਲਾਯੇਥ। ਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਉਦਕਣ੍ਣਵਂ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਖੇਮਂ ਅਪ੍ਪਟਿਭਯਂ। ਨ ਚਸ੍ਸ ਨਾਵਾ ਸਨ੍ਤਾਰਣੀ ਉਤ੍ਤਰਸੇਤੁ ਵਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਮਹਾਉਦਕਣ੍ਣਵੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਖੇਮਂ ਅਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਚ [ਨ ਚਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਕ॰), ਨਤ੍ਥਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਨਾਵਾ ਸਨ੍ਤਾਰਣੀ ਉਤ੍ਤਰਸੇਤੁ ਵਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਸਂਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਕੁਲ੍ਲਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕੁਲ੍ਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਚ ਵਾਯਮਮਾਨੋ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਪਾਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਸਂਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਕੁਲ੍ਲਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕੁਲ੍ਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਚ ਵਾਯਮਮਾਨੋ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਪਾਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ [ਪਾਰਗਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।

''ਉਪਮਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ [ਅਯਂ ਚੇਵੇਤ੍ਥ (ਸੀ॰)] ਅਤ੍ਥੋ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸੀਵਿਸਾ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾ ਘੋਰਵਿਸਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੇਤਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ – ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ, ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ।

''ਪਞ੍ਚ ਵਧਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੇਤਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ।

''ਛਟ੍ਠੋ ਅਨ੍ਤਰਚਰੋ ਵਧਕੋ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ।

''ਸੁਞ੍ਞੋ ਗਾਮੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਸੁਞ੍ਞਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਸੁਞ੍ਞਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ।

''ਚੋਰਾ ਗਾਮਘਾਤਕਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ; ਸੋਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਸੁ ਰਸੇਸੁ; ਕਾਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

''ਮਹਾ ਉਦਕਣ੍ਣਵੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੇਤਂ ਓਘਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ – ਕਾਮੋਘਸ੍ਸ, ਭਵੋਘਸ੍ਸ, ਦਿਟ੍ਠੋਘਸ੍ਸ, ਅਵਿਜ੍ਜੋਘਸ੍ਸ।

''ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ।

‘‘ਪਾਰਿਮं ਤੀਰं ਖੇਮं ਅਪ੍ਪਟਿਭਯਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਤं ਅਧਿਵਚਨं।

‘‘ਕੁਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸੇਤं ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨं, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦं – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਚ ਵਾਯਾਮੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸੇਤं ਅਧਿਵਚਨं।

‘‘ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਏਤं ਅਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮं।

੨. ਰਥੋਪਮਸੁਤ੍ਤं

੨੩੯. ‘‘ਤੀਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਨਿ ਚਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਆਸਵਾਨं ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ, ਜਾਗਰਿਯं ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪं ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ, ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ; ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨं ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯं ਅਸंਵੁਤं ਵਿਹਰਨ੍ਤं ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁं। ਤਸ੍ਸ ਸंਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯं; ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸंਵਰं ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦं ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧं ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸं ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬं ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮं ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ; ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨं ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯं ਅਸंਵੁਤं ਵਿਹਰਨ੍ਤं ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁं, ਤਸ੍ਸ ਸंਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯं; ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸंਵਰं ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਭੂਮਿਯं ਚਾਤੁਮਹਾਪਥੇ ਆਜਞ੍ਞਰਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਓਧਸ੍ਤਪਤੋਦੋ [ਓਧਤਪਤੋਦੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਓਧਸਤਪਤੋਦੋ (ਪੀ॰)]। ਤਮੇਨं ਦਕ੍ਖੋ ਯੋਗ੍ਗਾਚਰਿਯੋ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਵਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਤੋਦं ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਯੇਨਿਚ੍ਛਕं ਯਦਿਚ੍ਛਕं ਸਾਰੇਯ੍ਯਪਿ ਪਚ੍ਚਾਸਾਰੇਯ੍ਯਪਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇਸं ਛਨ੍ਨं ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨं ਆਰਕ੍ਖਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ , ਸंਯਮਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਦਮਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਉਪਸਮਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵं ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰं ਆਹਾਰੇਤਿ – ‘ਨੇਵ ਦਵਾਯ, ਨ ਮਦਾਯ, ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯ, ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯ, ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ, ਯਾਪਨਾਯ, ਵਿਹਿंਸੂਪਰਤਿਯਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ, ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨं ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮਿ, ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨं ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾ’ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਵਣं ਆਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਯਾਵਦੇਵ ਰੋਹਨਤ੍ਥਾਯ [ਰੋਪਨਤ੍ਥਾਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸੇਵਨਤ੍ਥਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਗੋਪਨਤ੍ਥਾਯ (ਕ॰)], ਸੇਯ੍ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਅਕ੍ਖं ਅਬ੍ਭਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਯਾਵਦੇਵ ਭਾਰਸ੍ਸ ਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥਾਯ; ਏਵं ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰं ਆਹਾਰੇਤਿ – ‘ਨੇਵ ਦਵਾਯ, ਨ ਮਦਾਯ, ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯ, ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯ, ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ, ਯਾਪਨਾਯ, ਵਿਹਿंਸੂਪਰਤਿਯਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ, ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨं ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮਿ, ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨं ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾ’ਤਿ। ਏਵं ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਗਰਿਯं ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਵਸं ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤं ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮं ਯਾਮं ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤं ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ।

ਰੱਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਯਾਮਂ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦਂ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉੱਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਰੱਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਯਾਮਂ ਪਚ੍ਚੁੱਟ੍ਠਾਯ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿੱਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁੱਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿੱਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਨਿ ਚਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕੁਮ੍ਮੋਪਮਸੁੱਤਂ

੨੪੦. ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮ੍ਮੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਅਨੁਨਦੀਤੀਰੇ ਗੋਚਰਪਸੁਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਸਿਙ੍ਗਾਲੋਪਿ [ਸਿਗਾਲੋਪਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਅਨੁਨਦੀਤੀਰੇ ਗੋਚਰਪਸੁਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਅੱਦਸਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮ੍ਮੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਸਿਙ੍ਗਾਲਂ ਦੂਰਤੋਵ ਗੋਚਰਪਸੁਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਸੋਣ੍ਡਿਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਸਕੇ ਕਪਾਲੇ ਸਮੋਦਹਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁੱਕੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਸਙ੍ਕਸਾਯਤਿ। ਸਿਙ੍ਗਾਲੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅੱਦਸ ਕੁਮ੍ਮਂ ਕਚ੍ਛਪਂ ਦੂਰਤੋਵ ਗੋਚਰਪਸੁਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਯੇਨ ਕੁਮ੍ਮੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕੁਮ੍ਮਂ ਕਚ੍ਛਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪੱਟ੍ਠਿਤੋ ਅਹੋਸਿ – 'ਯਦਾਯਂ ਕੁਮ੍ਮੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਸੋਣ੍ਡਿਪਞ੍ਚਮਾਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਂ ਅਭਿਨਿੱਨਾਮੇਸ੍ਸਤਿ, ਤੱਥੇਵ ਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉੱਦਾਲਿਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਯਦਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮ੍ਮੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਸੋਣ੍ਡਿਪਞ੍ਚਮਾਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਂ ਨ ਅਭਿਨਿੱਨਾਮਿ, ਅਥ ਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਕੁਮ੍ਮਮ੍ਹਾ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜ ਪੱਕਾਮਿ, ਓਤਾਰਂ ਅਲਭਮਾਨੋ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹੇਪਿ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਸਤਤਂ ਸਮਿਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪੱਟ੍ਠਿਤੋ – 'ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਇਮੇਸਂ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਵਾ ਓਤਾਰਂ ਲਭੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਵਾ ਓਤਾਰਂ ਲਭੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋ ਵਾ ਓਤਾਰਂ ਲਭੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁੱਤਦ੍ਵਾਰਾ ਵਿਹਰਥ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾ ਨਿਮਿੱਤਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਹੁਵੱਥ, ਮਾ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹਿਨੋ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪੱਜਥ, ਰਕ੍ਖਥ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪੱਜਥ। ਸੋਤੇਨ ਸੱਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋੱਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਮਾ ਨਿਮਿੱਤਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਹੁਵੱਥ, ਮਾ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹਿਨੋ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪੱਜਥ, ਰਕ੍ਖਥ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪੱਜਥ। ਯਤੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁੱਤਦ੍ਵਾਰਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਥ, ਅਥ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜ ਪੱਕਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਓਤਾਰਂ ਅਲਭਮਾਨੋ – ਕੁਮ੍ਮਮ੍ਹਾਵ ਸਿਙ੍ਗਾਲੋ''ਤਿ।

''ਕੁਮ੍ਮੋ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਸਕੇ ਕਪਾਲੇ,
ਸਮੋਦਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਨੋਵਿਤੱਕੇ।
ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਞ੍ਞਮਹੇਠਯਾਨੋ,
ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਨੂਪਵਦੇਯ੍ਯ ਕਞ੍ਚੀ''ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਦਾਰੁੱਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁੱਤਂ

੨੪੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਅੱਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁੱਖਨ੍ਧਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਮੁਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁੱਖਨ੍ਧਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਸਚੇ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਰੁੱਖਨ੍ਧੋ ਨ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਮਜ੍ਝੇ ਸਂਸੀਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਥਲੇ ਉਸ੍ਸੀਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ

ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਆਵਟ੍ਟਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣੋ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੋ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣੋ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰੋ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇਪਿ ਨ ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ ਉਪਗਚ੍ਛਥ, ਨ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰੰ ਉਪਗਚ੍ਛਥ; ਨ ਮਜ੍ਝੇ ਸੰਸੀਦਿਸ੍ਸਥ, ਨ ਥਲੇ ਉਸ੍ਸੀਦਿਸ੍ਸਥ, ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਆਵਟ੍ਟਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਥ; ਏਵੰ ਤੁਮ੍ਹੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਥ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਾ''ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ, ਕਿੰ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰੰ, ਕੋ ਮਜ੍ਝੇ ਸੰਸਾਦੋ [ਸੰਸੀਦੋ (ਕ॰), ਸੰਸੀਦਿਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਕੋ ਥਲੇ ਉਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ, ਕੋ ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ, ਕੋ ਆਵਟ੍ਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਕੋ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿਭਾਵੋ''ਤਿ?

'''ਓਰਿਮੰ ਤੀਰ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਛਨ੍ਨੇਤੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨੰ ਆਯਤਨਾਨੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਛਨ੍ਨੇਤੰ ਬਾਹਿਰਾਨੰ ਆਯਤਨਾਨੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਮਜ੍ਝੇ ਸੰਸਾਦੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਥਲੇ ਉਸ੍ਸਾਦੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਗਿਹੀਹਿ ਸੰਸਟ੍ਠੋ [ਗਿਹਿਸੰਸਟ੍ਠੋ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤਿ, ਸਹਨਨ੍ਦੀ ਸਹਸੋਕੀ, ਸੁਖਿਤੇਸੁ ਸੁਖਿਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਤੇਸੁ ਯੋਗੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਦੇਵਨਿਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਤਿ – 'ਇਮਿਨਾਹੰ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ'ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ। 'ਆਵਟ੍ਟਗ੍ਗਾਹੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੇਤੰ ਕਾਮਗੁਣਾਨੰ ਅਧਿਵਚਨੰ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿਭਾਵੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਹੋਤਿ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ ਅਸੁਚਿਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰੋ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸਮਣੋ ਸਮਣਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਕਸਮ੍ਬੁਜਾਤੋ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, 'ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿਭਾਵੋ'''ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਨਨ੍ਦੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਨਨ੍ਦੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹੰ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ ਉਪਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਨ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰੰ ਉਪਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਨ ਮਜ੍ਝੇ ਸੰਸੀਦਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਥਲੇ ਉਸ੍ਸੀਦਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਮੰ ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਆਵਟ੍ਟਗ੍ਗਾਹੋ ਗਹੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਲਭੇਯ੍ਯਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ, ਲਭੇਯ੍ਯੰ ਉਪਸਮ੍ਪਦ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਨਨ੍ਦ, ਸਾਮਿਕਾਨੰ ਗਾਵੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਹੀ''ਤਿ [ਨੀਯ੍ਯਾਦੇਹੀਤਿ (ਸੀ॰), ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਹੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]। ''ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਾਵੋ ਵਚ੍ਛਗਿਦ੍ਧਿਨਿਯੋ''ਤਿ। ''ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਹੇਵ ਤ੍ਵੰ, ਨਨ੍ਦ, ਸਾਮਿਕਾਨੰ ਗਾਵੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਨਨ੍ਦੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਸਾਮਿਕਾਨੰ ਗਾਵੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨਿਯ੍ਯਾਤਿਤਾ [ਨਿਯ੍ਯਾਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰ ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਮਿਕਾਨੰ ਗਾਵੋ। ਲਭੇਯ੍ਯਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ, ਲਭੇਯ੍ਯੰ ਉਪਸਮ੍ਪਦ''ਨ੍ਤਿ। ਅਲਤ੍ਥ ਖੋ ਨਨ੍ਦੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ, ਅਲਤ੍ਥ ਉਪਸਮ੍ਪਦੰ। ਅਚਿਰੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦੋ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦੁਤਿਯਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕਿਮਿਲਾਯਂ [ਕਿਮ੍ਬਿਲਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਕਿਮ੍ਮਿਲਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਮੁਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ ਭਨ੍ਤੇ''…ਪੇ॰… ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਿਮਿਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਕਿਮਿਲ, ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿਭਾਵੋ। ਇਧ, ਕਿਮਿਲ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਕਿਮਿਲ, ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿਭਾਵੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾਨਂ ਸਕ੍ਯਾਨਂ ਨਵਂ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ [ਸਨ੍ਧਾਗਾਰਂ (ਕ॰)] ਅਚਿਰਕਾਰਿਤਂ ਹੋਤਿ ਅਨਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠਂ [ਅਨਜ੍ਝਾਵੁਤ੍ਥਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾਨਂ ਸਕ੍ਯਾਨਂ ਨਵਂ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਅਚਿਰਕਾਰਿਤਂ [ਅਚਿਰਕਾਰਿਤਂ ਹੋਤਿ (ਕ॰)] ਅਨਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ । ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੁ। ਭਗਵਤਾ ਪਠਮਂ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਛਾ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਦਸ੍ਸ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾਨਂ ਸਕ੍ਯਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਵਾਸਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਨਵਂ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਨ੍ਥਰਿਂ [ਸਬ੍ਬਸਨ੍ਥਰਿਂ ਸਨ੍ਥਤਂ (ਕ॰)] ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਦਕਮਣਿਕਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਸਬ੍ਬਸਨ੍ਥਰਿਸਨ੍ਥਤਂ [ਸਬ੍ਬਸਨ੍ਥਰਿਂ ਸਨ੍ਥਤਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ, ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ, ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤੋ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਯੇਨ ਨਵਂ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਥਮ੍ਭਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪੁਰਤ੍ਥਾਭਿਮੁਖੋ ਨਿਸੀਦਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋਪਿ ਖੋ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਭਿਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪੁਰਤ੍ਥਾਭਿਮੁਖੋ ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ। ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਭਿਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਚ੍ਛਿਮਾਭਿਮੁਖਾ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵੇ ਸਕ੍ਯੇ ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਖੋ, ਗੋਤਮਾ, ਰਤ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ । ''ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵੇਸੁ ਸਕ੍ਯੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਪਟਿਭਾਤੁ ਤਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ। ਪਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਆਗਿਲਾਯਤਿ; ਤਮਹਂ ਆਯਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਸਿ , ਪਾਦੇ ਪਾਦਂ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ

ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਨਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਥਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਏਵਂਵਿਹਾਰਿਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਲਭਤੇਵ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਲਭਤੇਵ [ਲਭੇਥ (ਕ॰)] ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ , ਲਭਤਿ [ਲਭੇਥ (ਕ॰)] ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਲਭਤੇਵ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਨਲ਼ਾਗਾਰਂ ਵਾ ਤਿਣਾਗਾਰਂ ਵਾ ਸੁਕ੍ਖਂ ਕੋਲ਼ਾਪਂ ਤੇਰੋਵਸ੍ਸਿਕਂ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਨਂ ਦਿਸਾਯ ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਲਭੇਥੇਵ [ਲਭੇਥ (ਕ॰)] ਅਗ੍ਗਿ ਓਤਾਰਂ, ਲਭੇਥ ਅਗ੍ਗਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ; ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਨਂ ਦਿਸਾਯ ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਨਂ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਨਂ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ...ਪੇ॰... ਉਪਰਿਮਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ... ਯਤੋ ਕੁਤੋਚਿ ਚੇਪਿ ਨਂ ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਲਭੇਥੇਵ ਅਗ੍ਗਿ ਓਤਾਰਂ ਲਭੇਥ ਅਗ੍ਗਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂਵਿਹਾਰਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਲਭਤੇਵ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਲਭਤੇਵ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਏਵਂਵਿਹਾਰਿਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਰੂਪਾ ਅਧਿਭਂਸੁ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪੇ ਅਧਿਭੋਸਿ; ਸਦ੍ਦਾ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਧਿਭਂਸੁ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਦੇ ਅਧਿਭੋਸਿ; ਗਨ੍ਧਾ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਧਿਭਂਸੁ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਭੋਸਿ; ਰਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਧਿਭਂਸੁ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਸੇ ਅਧਿਭੋਸਿ; ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਧਿਭਂਸੁ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਅਧਿਭੋਸਿ ; ਧਮ੍ਮਾ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਧਿਭਂਸੁ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਭੋਸਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਧਿਭੂਤੋ, ਸਦ੍ਦਾਧਿਭੂਤੋ, ਗਨ੍ਧਾਧਿਭੂਤੋ, ਰਸਾਧਿਭੂਤੋ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਧਿਭੂਤੋ, ਧਮ੍ਮਾਧਿਭੂਤੋ, ਅਧਿਭੂਤੋ, ਅਨਧਿਭੂ, [ਅਨਧਿਭੂਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਅਧਿਭਂਸੁ ਨਂ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਸਦਰਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਿਯਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨ ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ , ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਏਵਂਵਿਹਾਰਿਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਨੇਵ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਨੇਵ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਕੂਟਾਗਾਰੰ ਵਾ ਸਾਲਾ ਵਾ ਬਹਲਮਤ੍ਤਿਕਾ ਅਦ੍ਦਾਵਲੇਪਨਾ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਨੰ ਦਿਸਾਯ ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯਜ, ਨੇਵ ਲਭੇਥ ਅਗ੍ਗਿ ਓਤਾਰੰ, ਨ ਲਭੇਥ ਅਗ੍ਗਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਨੰ... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਨੰ... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਨੰ... ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਚੇਪਿ ਨੰ... ਉਪਰਿਮਤੋ ਚੇਪਿ ਨੰ... ਯਤੋ ਕੁਤੋਚਿ ਚੇਪਿ ਨੰ ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯਜ, ਨੇਵ ਲਭੇਥ ਅਗ੍ਗਿ ਓਤਾਰੰ, ਨ ਲਭੇਥ ਅਗ੍ਗਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵੰਵਿਹਾਰਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨੰ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਨੇਵ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰੰ, ਨ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋ ਚੇਪਿ ਨੰ ਮਾਰੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਨੇਵ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰੰ, ਨ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਏਵੰਵਿਹਾਰੀ ਚਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪੇ ਅਧਿਭੋਸਿ, ਨ ਰੂਪਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਧਿਭੰਸੁ; ਸਦ੍ਦੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਭੋਸਿ, ਨ ਸਦ੍ਦਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਧਿਭੰਸੁ; ਗਨ੍ਧੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਭੋਸਿ, ਨ ਗਨ੍ਧਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਧਿਭੰਸੁ; ਰਸੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਭੋਸਿ, ਨ ਰਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਧਿਭੰਸੁ; ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਭੋਸਿ, ਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਧਿਭੰਸੁ; ਧਮ੍ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਭੋਸਿ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਧਿਭੰਸੁ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਧਿਭੂ, ਸਦ੍ਦਾਧਿਭੂ, ਗਨ੍ਧਾਧਿਭੂ, ਰਸਾਧਿਭੂ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਧਿਭੂ, ਧਮ੍ਮਾਧਿਭੂ, ਅਧਿਭੂ, ਅਨਧਿਭੂਤੋ [ਅਨਧਿਭੂਤੋ ਕੇਹਿਚਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ (ਕ॰)], ਅਧਿਭੋਸਿ ਤੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕੇ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕੇ ਸਦਰੇ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕੇ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਿਯੇ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਅਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਞ੍ਚ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਞ੍ਚ ਅਭਾਸੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ। ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਹੋਸਿ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੪. ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬੇਸੰਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਥਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਮਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਸ੍ਸ ਕਾਮੇ ਪਸ੍ਸਤੋ, ਯੋ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮਸ੍ਨੇਹੋ ਕਾਮਮੁਚ੍ਛਾ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਸੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਚਾਰੋ ਚ ਵਿਹਾਰੋ ਚ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਚਰਨ੍ਤੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨੁਸੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬੇਸੰਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ? ‘ਇਤਿ ਰੂਪੰ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’ਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬੇਸੰਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਮਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਥਾਸ੍ਸ ਕਾਮੇ ਪਸ੍ਸਤੋ, ਯੋ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮਸ੍ਨੇਹੋ ਕਾਮਮੁਚ੍ਛਾ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਸੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁ ਸਾਧਿਕਪੋਰਿਸਾ ਪੁਣ੍ਣਾ ਅਙ੍ਗਾਰਾਨੰ ਵੀਤਚ੍ਚਿਕਾਨੰ ਵੀਤਧੂਮਾਨੰ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਕ੍ਕੂਲੋ। ਤਮੇਨੰ ਦ੍ਵੇ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਾ ਨਾਨਾਬਾਹਾਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਤੰ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁੰ ਉਪਕਡ੍ਢੇਯੁੰ। ਸੋ ਇਤਿਚੀਤਿਚੇਵ ਕਾਯੰ ਸਨ੍ਨਾਮੇਯਜ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਞਾਤ [ਞਾਣੰ (ਕ॰)] ਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ [ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰), ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਹੋਤਿ (ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੫] ਇਮੰ ਚਾਹੰ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁੰ ਪਪਤਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਮਰਣੰ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਸ੍ਸ ਕਾਮੇ ਪਸ੍ਸਤੋ, ਯੋ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮਸ੍ਨੇਹੋ ਕਾਮਮੁਚ੍ਛਾ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਸੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਾਰੋ ਚ ਵਿਹਾਰੋ ਚ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਚਰਨ੍ਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨੁਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ [ਨਾਨੁਸੇਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਬਹੁਕਣ੍ਟਕਂ ਦਾਯਂ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋਪਿ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਪਚ੍ਛਤੋਪਿ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਉਤ੍ਤਰਤੋਪਿ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਦਕ੍ਖਿਣਤੋਪਿ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਹੇਟ੍ਠਤੋਪਿ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਉਪਰਿਤੋਪਿ ਕਣ੍ਟਕੋ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਭਿਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਸਤੋਵ ਪਟਿਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ – ‘ਮਾ ਮਂ ਕਣ੍ਟਕੋ’ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਕਣ੍ਟਕੋ’’ਤਿ। ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ [ਕਣ੍ਡਕੋ। ਤਂ ਕਣ੍ਡਕੋਤਿ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰)] ਸਂਵਰੋ ਚ ਅਸਂਵਰੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਚਰਤੋ ਏਵਂ ਵਿਹਰਤੋ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ, ਦਨ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਦਿਵਸਂਸਨ੍ਤਤ੍ਤੇ [ਦਿਵਸਸਨ੍ਤਤ੍ਤੇ (ਸੀ॰)] ਅਯੋਕਟਾਹੇ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਨਿਪਾਤੇਯ੍ਯ। ਦਨ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਂ ਨਿਪਾਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਚਰਤੋ, ਏਵਂ ਵਿਹਰਤੋ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ, ਦਨ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਾਰੋ ਚ ਵਿਹਾਰੋ ਚ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਯਥਾ ਚਰਨ੍ਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨੁਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਵਂ ਚਰਨ੍ਤਂ ਏਵਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ, ਭੋਗੇਹਿ ਅਭਿਹਟ੍ਠੁਂ ਪਵਾਰੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਏਹਿ [ਏਵਂ (ਸੀ॰)], ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂ ਤੇ ਇਮੇ ਕਾਸਾਵਾ ਅਨੁਦਹਨ੍ਤਿ, ਕਿਂ ਮੁਣ੍ਡੋ ਕਪਾਲਮਨੁਚਰਸਿ, ਏਹਿ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭੋਗੇ ਚ ਭੁਞ੍ਜਸ੍ਸੁ, ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਰੋਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਅਥ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲ-ਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ – ‘ਮਯਂ ਇਮਂ ਗਙ੍ਗਂ ਨਦਿਂ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰ’ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਗਙ੍ਗਂ ਨਦਿਂ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰੇਯ੍ਯ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ

ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਗਙ੍ਗਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਸਾ ਨ ਸੁਕਰਾ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਾ ਕਾਤੁਂ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਾ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਯਾਵਦੇਵ ਚ ਪਨ ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਵਂ ਚਰਨ੍ਤੁਂ ਏਵਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੁਂ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ ਭੋਗੇਹਿ ਅਭਿਹਟ੍ਠੁਂ ਪਵਾਰੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਹਿ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂ ਤੇ ਇਮੇ ਕਾਸਾਵਾ ਅਨੁਦਹਨ੍ਤਿ, ਕਿਂ ਮੁਣ੍ਡੋ ਕਪਾਲਮਨੁਚਰਸਿ, ਏਹਿ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭੋਗੇ ਚ ਭੁਞ੍ਜਸ੍ਸੁ, ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ, ਤਥਾ [ਕਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਕਿਂਸੁਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੫. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ [ਪਞ੍ਹਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)], ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ, ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ, ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ , ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ , ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ...ਪੇ॰... ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ ( ) [(ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਂ) (ਕ॰)]। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਕਿਂਸੁਕੋ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂਸੁਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਾਵ਼ੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ। ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ਼ਾ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕੀਦਿਸੋ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕਾਲ਼ਕੋ ਖੋ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਝਾਮਖਾਣੂ’ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਯੇਨ ਤਾਦਿਸੋਵ਼ਸ੍ਸ ਕਿਂਸੁਕੋ ਯਥਾਪਿ [ਯਥਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਦੁਤਿਯਵ਼ਾਰਾਦੀਸੁ ਪਨ ‘‘ਯਥਾਪਿ’’ਤ੍ਵ਼ੇਵ਼ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਥ ਖੋ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵ਼ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ, ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂਸੁਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਾਵ਼ੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ਼ਾ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕੀਦਿਸੋ , ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਲੋਹਿਤਕੋ ਖੋ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਂਸਪੇਸੀ’ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਯੇਨ ਤਾਦਿਸੋਵ਼ਸ੍ਸ ਕਿਂਸੁਕੋ ਯਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵ਼ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ, ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂਸੁਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਾਵ਼ੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ਼ਾ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕੀਦਿਸੋ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਓਚੀਰਕਜਾਤੋ [ਓਜੀਰਕਜਾਤੋ (ਸੀ॰), ਓਦੀਰਕਜਾਤੋ (ਪੀ॰)] ਖੋ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ ਆਦਿਨ੍ਨਸਿਪਾਟਿਕੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਿਰੀਸੋ’ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਯੇਨ ਤਾਦਿਸੋਵ਼ਸ੍ਸ ਕਿਂਸੁਕੋ, ਯਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਵ਼ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ , ਯੇਨਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂਸੁਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਾਵ਼ੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ਼ਾ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕੀਦਿਸੋ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਬਹਲਪਤ੍ਤਪਲਾਸੋ ਸਨ੍ਦਚ੍ਛਾਯੋ [ਸਣ੍ਡਚ੍ਛਾਯੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਖੋ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂਸੁਕੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਿਗ੍ਰੋਧੋ’ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਯੇਨ ਤਾਦਿਸੋਵ਼ਸ੍ਸ ਕਿਂਸੁਕੋ, ਯਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਏਵ਼ਮੇਵ਼ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯਥਾ ਯਥਾ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵ਼ਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਖੋ ਤੇਹਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਬ੍ਯਾਕਤਂ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮਂ ਨਗਰਂ ਦਲ਼੍ਹੁਦ੍ਧਾਪਂ [ਦਲ਼੍ਹੁਦ੍ਦਾਪਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਦਲ਼੍ਹਪਾਕਾਰਤੋਰਣਂ ਛਦ੍ਵ਼ਾਰਂ। ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਦੋਵ਼ਾਰਿਕੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵ਼ੀ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਨਂ ਨਿਵ਼ਾਰੇਤਾ, ਞਾਤਾਨਂ ਪਵ਼ੇਸੇਤਾ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵ਼ਾ ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗਂ ਤਂ ਦੋਵ਼ਾਰਿਕਂ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕਹਂ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਏਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਂ ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗਂ ਨਗਰਸ੍ਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵ਼ਚਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵ਼ਾ ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵ਼ਾ ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗਂ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਦਿਸਾਯ... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵ਼ਾ ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗਂ ਤਂ ਦੋਵ਼ਾਰਿਕਂ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕਹਂ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਦੇਯ੍ਯ – ‘ਏਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਂ ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗਂ ਨਗਰਸ੍ਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵ਼ਚਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵ਼ਾ ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

‘‘ਉਪਮਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ‘ਨਗਰ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਸ੍ਸੇਤਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵ਼ਸ੍ਸ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚੁਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਭੇਦਨਵ਼ਿਦ੍ਧਂਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ‘ਛ ਦ੍ਵ਼ਾਰਾ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ। ‘ਦੋਵ਼ਾਰਿਕੋ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤਿਯਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ। ‘ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਥਵ਼ਿਪਸ੍ਸਨਾਨੇਤਂ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ। ‘ਨਗਰਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ। ‘ਮਜ੍ਝੇ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੋ’ਤਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਨ੍ਨੇਤਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ – ਪਥਵ਼ੀਧਾਤੁਯਾ, ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ, ਵ਼ਾਯੋਧਾਤੁਯਾ। ‘ਯਥਾਭੂਤਂ ਵ਼ਚਨ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ। ‘ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗੋ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਿਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵ਼ਚਨਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵ਼ੀਣੋਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੬. ''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ [ਪਟਿਘਂ ਵਾ (ਸੀ॰)] ਚੇਤਸੋ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਾਰੇਯਜ। ਸਭਯੋ ਚੇਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੋ ਚ ਸਕਣ੍ਟਕੋ ਚ ਸਗਹਨੋ ਚ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਦੁਹਿਤਿਕੋ ਚ। ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੇਵਿਤੋ ਚੇਸੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਨ ਚੇਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਸੇਵਿਤੋ। ਨ ਤ੍ਵਂ ਏਤਂ ਅਰਹਸੀਤਿ। ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਾਰਯੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ...ਪੇ॰... ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਸੁ ਰਸੇਸੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਾਰੇਯਜ। ਸਭਯੋ ਚੇਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੋ ਚ ਸਕਣ੍ਟਕੋ ਚ ਸਗਹਨੋ ਚ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਦੁਹਿਤਿਕੋ ਚ। ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੇਵਿਤੋ ਚੇਸੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਨ ਚੇਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਸੇਵਿਤੋ। ਨ ਤ੍ਵਂ ਏਤਂ ਅਰਹਸੀਤਿ। ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਾਰਯੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਿਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਕਿਟ੍ਠਾਰਕ੍ਖੋ [ਕਿਟ੍ਠਾਰਕ੍ਖਕੋ (ਸੀ॰)] ਚ ਪਮਤ੍ਤੋ, ਗੋਣੋ ਚ ਕਿਟ੍ਠਾਦੋ ਅਦੁਂ ਕਿਟ੍ਠਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਮਦਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਅਸਂਵੁਤਕਾਰੀ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਮਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਿਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਟ੍ਠਾਰਕ੍ਖੋ ਚ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਗੋਣੋ ਚ ਕਿਟ੍ਠਾਦੋ ਅਦੁਂ ਕਿਟ੍ਠਂ ਓਤਰੇਯਜ। ਤਮੇਨਂ ਕਿਟ੍ਠਾਰਕ੍ਖੋ ਨਾਸਾਯਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਣ੍ਹੇਯਜ। ਨਾਸਾਯਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਘਟਾਯਂ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯਜ। ਉਪਰਿਘਟਾਯਂ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਸੁਤਾਲ਼ਿਤਂ ਤਾਲ਼ੇਯਜ। ਦਣ੍ਡੇਨ ਸੁਤਾਲ਼ਿਤਂ ਤਾਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਓਸਜ੍ਜੇਯਜ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗੋਣੋ ਕਿਟ੍ਠਾਦੋ ਅਦੁਂ ਕਿਟ੍ਠਂ ਓਤਰੇਯਜ। ਤਮੇਨਂ ਕਿਟ੍ਠਾਰਕ੍ਖੋ ਨਾਸਾਯਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਣ੍ਹੇਯਜ। ਨਾਸਾਯਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਘਟਾਯਂ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯਜ। ਉਪਰਿਘਟਾਯਂ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਸੁਤਾਲ਼ਿਤਂ ਤਾਲ਼ੇਯਜ। ਦਣ੍ਡੇਨ ਸੁਤਾਲ਼ਿਤਂ ਤਾਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਓਸਜ੍ਜੇਯਜ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗੋਣੋ ਕਿਟ੍ਠਾਦੋ ਗਾਮਗਤੋ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ, ਠਾਨਬਹੁਲੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਨਿਸਜ੍ਜਬਹੁਲੋ ਵਾ ਨ ਤਂ ਕਿਟ੍ਠਂ ਪੁਨ ਓਤਰੇਯਜ – ਤਮੇਵ ਪੁਰਿਮਂ ਦਣ੍ਡਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤੋ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦੁਜਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸੁਦੁਜਿਤਂ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ, ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਯਤਿ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਣਾਯ ਸਦ੍ਦੋ ਅਸ੍ਸੁਤਪੁਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਵੀਣਾਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣੇਯਜ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – 'ਅਮ੍ਭੋ, ਕਸ੍ਸ [ਕਿਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨੁ ਖੋ ਏਸੋ ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਂਰਜਨੀਯੋ ਏਵਂਕਮਨੀਯੋ ਏਵਂਮਦਨੀਯੋ ਏਵਂਮੁਚ੍ਛਨੀਯੋ ਏਵਂਬਨ੍ਧਨੀਯੋ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜੁਂ – 'ਏਸਾ, ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੀਣਾ ਨਾਮ, ਯਸ੍ਸਾ ਏਸੋ ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਂਰਜਨੀਯੋ ਏਵਂਕਮਨੀਯੋ ਏਵਂਮਦਨੀਯੋ ਏਵਂਮੁਚ੍ਛਨੀਯੋ ਏਵਂਬਨ੍ਧਨੀਯੋ'ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – 'ਗਚ੍ਛਥ ਮੇ, ਭੋ, ਤਂ ਵੀਣਂ ਆਹਰਥਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਵੀਣਂ ਆਹਰੇਯਜੁਂ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜੁਂ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੀਣਾ ਯਸ੍ਸਾ ਏਸੋ ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਂਰਜਨੀਯੋ ਏਵਂਕਮਨੀਯੋ ਏਵਂਮਦਨੀਯੋ ਏਵਂਮੁਚ੍ਛਨੀਯੋ ਏਵਂਬਨ੍ਧਨੀਯੋ'ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – 'ਅਲਂ ਮੇ, ਭੋ, ਤਾਯ ਵੀਣਾਯ, ਤਮੇਵ ਮੇ ਸਦ੍ਦਂ ਆਹਰਥਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜੁਂ – 'ਅਯਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੀਣਾ ਨਾਮ ਅਨੇਕਸਮ੍ਭਾਰਾ ਮਹਾਸਮ੍ਭਾਰਾ। ਅਨੇਕੇਹਿ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ ਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਵਦਤਿ , ਸੇਯਜਥਿਦਂ – ਦੋਣਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਚਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦਣ੍ਡਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਧਾਰਣੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਨ੍ਤਿਯੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੋਣਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚ ਤਜ੍ਜਂ ਵਾਯਾਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਵਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੀਣਾ ਨਾਮ ਅਨੇਕਸਮ੍ਭਾਰਾ ਮਹਾਸਮ੍ਭਾਰਾ। ਅਨੇਕੇਹਿ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ ਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਵਦਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਵੀਣਂ ਦਸਧਾ ਵਾ ਸਤਧਾ ਵਾ ਫਾਲੇਯਜ, ਦਸਧਾ ਵਾ ਸਤਧਾ ਵਾ ਤਂ ਫਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਕਲਿਕਂ ਸਕਲਿਕਂ ਕਰੇਯਜ। ਸਕਲਿਕਂ ਸਕਲਿਕਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਡਹੇਯਜ, ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਡਹਿਤ੍ਵਾ ਮਸਿਂ ਕਰੇਯਜ। ਮਸਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਵਾਤੇ ਵਾ ਓਫੁਨੇਯਜ [ਓਪੁਨੇਯਜ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਓਫੁਣੇਯਜ (?)], ਨਦਿਯਾ ਵਾ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਪਵਾਹੇਯਜ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – 'ਅਸਤੀ ਕਿਰਾਯਂ, ਭੋ, ਵੀਣਾ ਨਾਮ, ਯਥੇਵਂ ਯਂ [ਯਥੇਵਾਯਂ (ਸੀ॰), ਯਥੇਵਯਂ (ਪੀ॰)] ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੀਣਾ ਨਾਮ ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਨਾਯਂ ਜਨੋ [ਏਤ੍ਥ ਪਨਾਯਂ ਜਨੋ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰), ਏਤ੍ਥ ਚ ਮਹਾਜਨੋ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਤਿਵੇਲਂ ਪਮਤ੍ਤੋ ਪਲਲ਼ਿਤੋ'ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤਿ [ਸਮਨ੍ਨੇਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕਂ॰), ਸਮਨੇਸਤਿ (ਪੀ॰)] ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਗਤਿ, ਵੇਦਨਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤਿ ਯਾਵਤਾ

ਵੇਦਨਾਯ ਗਤਿ, ਸਞ੍ਞਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤਿ ਯਾਵਤਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਗਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤਿ ਯਾਵਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਗਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤਿ ਯਾਵਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤੋ ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਗਤਿ, ਵੇਦਨਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤੋ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤੋ ਯਾਵਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਹਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਮਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਛਪ੍ਪਾਣਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਰੁਗਤ੍ਤੋ ਪਕ੍ਕਗਤ੍ਤੋ ਸਰਵਨਂ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਕਣ੍ਟਕਾ ਚੇਵ ਪਾਦੇ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਰਪਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਗਤ੍ਤਾਨਿ [ਸਰਪਤ੍ਤਾਨਿ ਪਕ੍ਕਗਤ੍ਤਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਰੁਪਕ੍ਕਾਨਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਲੇਖੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਾਮਗਤੋ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਲਭਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰਂ – 'ਅਯਞ੍ਚ ਸੋ [ਅਯਞ੍ਚ ਖੋ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਅਯਂ ਸੋ (?)] ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂਕਾਰੀ ਏਵਂਸਮਾਚਾਰੋ ਅਸੁਚਿਗਾਮਕਣ੍ਟਕੋ'ਤਿ। ਤਂ ਕਣ੍ਟਕੋਤਿ [ਤਂ ''ਅਸੁਚਿਗਾਮਕਣ੍ਡਤੋ''ਤਿ (ਕ॰)] ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਂਵਰੋ ਚ ਅਸਂਵਰੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਛਪ੍ਪਾਣਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਾਨਾਵਿਸਯੇ ਨਾਨਾਗੋਚਰੇ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਅਹਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਸੁਸੁਮਾਰਂ [ਸੁਂਸੁਮਾਰਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਪਕ੍ਖਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਕੁਕ੍ਕੁਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ । ਸਿਙ੍ਗਾਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਮਕ੍ਕਟਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝੇ ਗਣ੍ਠਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਓਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਖੋ, ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਛਪ੍ਪਾਣਕਾ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾ ਸਕਂ ਸਕਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ [ਆਵਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ (ਸੀ॰)] – ਅਹਿ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਵਮ੍ਮਿਕਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਸੁਸੁਮਾਰੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਉਦਕਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਪਕ੍ਖੀ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਆਕਾਸਂ ਡੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਕੁਕ੍ਕੁਰੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਗਾਮਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਸੀਵਥਿਕਂ [ਸਿਵਥਿਕਂ (ਕ॰)] ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਮਕ੍ਕਟੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਵਨਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ। ਯਦਾ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਪ੍ਪਾਣਕਾ ਝਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁ ਕਿਲਨ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਯੋ ਨੇਸਂ ਪਾਣਕਾਨਂ ਬਲਵਤਰੋ ਅਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਅਨੁਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਨੁਵਿਧਾਯੇਯ੍ਯੁਂ ਵਸਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਤਂ ਚਕ੍ਖੁ ਆਵਿਞ੍ਛਤਿ ਮਨਾਪਿਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ, ਅਮਨਾਪਿਯਾ ਰੂਪਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਆਵਿਞ੍ਛਤਿ ਮਨਾਪਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਮਨਾਪਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...

ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸ੍ਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਛਪ੍ਪਾਣਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਾਨਾਵਿਸਯੇ ਨਾਨਾਗੋਚਰੇ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਅਹਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਸੁਸੁਮਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਪਕ੍ਖਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਕੁਕ੍ਕੁਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ... ਸਿਙ੍ਗਾਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ... ਮਕ੍ਕਟਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹੇ ਖੀਲੇ ਵਾ ਥਮ੍ਭੇ ਵਾ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਪ੍ਪਾਣਕਾ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾ ਸਕਂ ਸਕਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਅਹਿ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਵਮ੍ਮਿਕਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਸੁਸੁਮਾਰੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਉਦਕਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਪਕ੍ਖੀ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਆਕਾਸਂ ਡੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਕੁਕ੍ਕੁਰੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਗਾਮਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਸੀਵਥਿਕਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ, ਮਕ੍ਕਟੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਵਨਂ ਪਵੇਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ । ਯਦਾ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਪ੍ਪਾਣਕਾ ਝਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁ ਕਿਲਨ੍ਤਾ , ਅਥ ਤਮੇਵ ਖੀਲਂ ਵਾ ਥਮ੍ਭਂ ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯੁਂ, ਉਪਨਿਸੀਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਉਪਨਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਤਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤਿ ਮਨਾਪਿਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ, ਅਮਨਾਪਿਯਾ ਰੂਪਾ ਨਪ੍ਪਟਿਕੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤਿ ਮਨਾਪਿਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤਿ ਮਨਾਪਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਮਨਾਪਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਪ੍ਪਟਿਕੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਰੋ ਹੋਤਿ।

'''ਦਲ੍ਹੇ ਖੀਲੇ ਵਾ ਥਮ੍ਭੇ ਵਾ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਾਯਗਤਾ ਨੋ ਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਯਵਕਲਾਪਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਵਕਲਾਪੀ ਚਾਤੁਮਹਾਪਥੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸ। ਅਥ ਛ ਪੁਰਿਸਾ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਹਤ੍ਥਾ। ਤੇ ਯਵਕਲਾਪਿਂ ਛਹਿ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗੀਹਿ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਵਕਲਾਪੀ ਸੁਹਤਾ ਅਸ੍ਸ ਛਹਿ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗੀਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨਾ। ਅਥ ਸਤ੍ਤਮੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਹਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਤਂ ਯਵਕਲਾਪਿਂ ਸਤ੍ਤਮਾਯ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਯਾ ਹਨੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਵਕਲਾਪੀ ਸੁਹਤਤਰਾ ਅਸ੍ਸ, ਸਤ੍ਤਮਾਯ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਯਾ ਹਞ੍ਞਮਾਨਾ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਹਿ ਰਸੇਹਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਸਚੇ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਸੁਹਤਤਰੋ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਾ ਯਵਕਲਾਪੀ ਸਤ੍ਤਮਾਯ ਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਯਾ ਹਞ੍ਞਮਾਨਾ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਸੁਰਸਙ੍ਗਾਮੋ ਸਮੁਪਬ੍ਯੂਲ੍ਹੋ [ਸਮੁਪਬ੍ਬੂਲ੍ਹੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ ਅਸੁਰੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਸਚੇ, ਮਾਰਿਸਾ, ਦੇਵਾਸੁਰਸਙ੍ਗਾਮੇ ਸਮੁਪਬ੍ਯੂਲ੍ਹੇ ਅਸੁਰਾ ਜਿਨੇਯ੍ਯੁਂ ਦੇਵਾ ਪਰਾਜਿਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਯੇਨ ਨਂ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਕਣ੍ਠਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਆਨੇਯ੍ਯਾਥ ਅਸੁਰਪੁਰ'ਨ੍ਤਿ। ਸਕ੍ਕੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਦੇਵੇ ਤਾਵਤਿਂਸੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਸਚੇ, ਮਾਰਿਸਾ, ਦੇਵਾਸੁਰਸਙ੍ਗਾਮੇ ਸਮੁਪਬ੍ਯੂਲ੍ਹੇ ਦੇਵਾ ਜਿਨੇਯ੍ਯੁਂ ਅਸੁਰਾ ਪਰਾਜਿਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਯੇਨ ਨਂ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਂ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦਂ ਕਣ੍ਠਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਆਨੇਯ੍ਯਾਥ ਸੁਧਮ੍ਮਂ ਦੇਵਸਭ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਦੇਵਾ ਜਿਨਿਂਸੁ, ਅਸੁਰਾ ਪਰਾਜਿਨਿਂਸੁ । ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾ ਤਾਵਤਿਂਸਾ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਂ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦਂ ਕਣ੍ਠਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਆਨੇਸੁਂ ਸੁਧਮ੍ਮਂ ਦੇਵਸਭਂ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ

ਕਣ੍ਠਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਬਦ੍ਧੋ [ਬਨ੍ਧੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਖੋ ਦੇਵਾ, ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਅਸੁਰਾ , ਇਧੇਵ ਦਾਨਾਹਂ ਦੇਵਪੁਰਂ ਗਚ੍ਛਾਮੀ'ਤਿ। ਅਥ ਕਣ੍ਠਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਮੁਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੋ ਪਰਿਚਾਰੇਤਿ। ਯਦਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਖੋ ਅਸੁਰਾ, ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਦੇਵਾ, ਤਤ੍ਰੇਵ ਦਾਨਾਹਂ ਅਸੁਰਪੁਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਅਥ ਕਣ੍ਠਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਬਦ੍ਧਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਏਵੰ ਸੁਖੁਮਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਬਨ੍ਧਨਂ। ਤਤੋ ਸੁਖੁਮਤਰਂ ਮਾਰਬਨ੍ਧਨਂ। ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ।

"'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ। ਮਞ੍ਞਿਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੋਗੋ, ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਗਣ੍ਡੋ, ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਸਲ੍ਲਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੇਨ [ਅਮਞ੍ਞਿਤਮਾਨੇਨ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

"'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ, 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤਂ। ਇਞ੍ਜਿਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਰੋਗੋ, ਇਞ੍ਜਿਤਂ ਗਣ੍ਡੋ, ਇਞ੍ਜਿਤਂ ਸਲ੍ਲਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਅਨਿਞ੍ਜਮਾਨੇਨ [ਅਨਿਞ੍ਜਿਯਮਾਨੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

"'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਤਂ, 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਤਂ। ਫਨ੍ਦਿਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੋਗੋ, ਫਨ੍ਦਿਤਂ ਗਣ੍ਡੋ, ਫਨ੍ਦਿਤਂ ਸਲ੍ਲਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਅਫਨ੍ਦਮਾਨੇਨ [ਅਫਨ੍ਦਿਯਮਾਨੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

"'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਪਞ੍ਚਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਪਞ੍ਚਿਤਮੇਤਂ, 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਪਪਞ੍ਚਿਤਮੇਤਂ । ਪਪਞ੍ਚਿਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੋਗੋ, ਪਪਞ੍ਚਿਤਂ ਗਣ੍ਡੋ, ਪਪਞ੍ਚਿਤਂ ਸਲ੍ਲਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

"'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ, 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਾਨਗਤਮੇਤਂ। ਮਾਨਗਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੋਗੋ, ਮਾਨਗਤਂ ਗਣ੍ਡੋ, ਮਾਨਗਤਂ ਸਲ੍ਲਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਨਿਹਤਮਾਨੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਆਸੀਵਿਸਵਗ੍ਗੋ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਆਸੀਵਿਸੋ ਰਥੋ ਕੁਮ੍ਮੋ, ਦ੍ਵੇ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ।
ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾ ਕਿਂਸੁਕਾ ਵੀਣਾ, ਛਪ੍ਪਾਣਾ ਯਵਕਲਾਪੀਤਿ॥

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ ਸਟ੍ਠਿਨਯੋ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਉਰਗੇਨ ਚ।
ਚਤੁਪਣ੍ਣਾਸਕਾ ਏਤੇ, ਨਿਪਾਤੇਸੁ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ॥

ਸਲ਼ਾਯਤਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

२. वेदनासंयुत्तं

१. सगाथावग्गो

१. समाधिसुत्तं

२४९. ‘‘तिस्सो इमा, भिक्खवे, वेदना। कतमा तिस्सो? सुखा वेदना, दुक्खा वेदना, अदुक्खमसुखा वेदना – इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो वेदनाति।

‘‘समाहितो सम्पजानो, सतो बुद्धस्स सावको।
वेदना च पजानाति, वेदनानञ्च सम्भवं॥

‘‘यत्थ चेता निरुज्झन्ति, मग्गञ्च खयगामिनं।
वेदनानं खया भिक्खु, निच्छातो परिनिब्बुतो’’ति॥ पठमं।

२. सुखसुत्तं

२५०. ‘‘तिस्सो इमा, भिक्खवे, वेदना। कतमा तिस्सो? सुखा वेदना, दुक्खा वेदना, अदुक्खमसुखा वेदना – इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो वेदनाति।

‘‘सुखं वा यदि वा दुक्खं, अदुक्खमसुखं सह।
अज्झत्तञ्च बहिद्धा च, यं किञ्चि अत्थि वेदितं॥

‘‘एतं दुक्खन्ति ञत्वान, मोसधम्मं पलोकिनं।
फुस्स फुस्स वयं पस्सं, एवं तत्थ विरज्जती’’ति॥ दुतियं।

३. पहानसुत्तं

२५१. ‘‘तिस्सो इमा, भिक्खवे, वेदना। कतमा तिस्सो? सुखा वेदना, दुक्खा वेदना, अदुक्खमसुखा वेदना। सुखाय, भिक्खवे, वेदनाय रागानुसयो पहातब्बो, दुक्खाय वेदनाय पटिघानुसयो पहातब्बो, अदुक्खमसुखाय वेदनाय अविज्जानुसयो पहातब्बो। यतो खो, भिक्खवे, भिक्खुनो सुखाय वेदनाय रागानुसयो पहीनो होति, दुक्खाय वेदनाय पटिघानुसयो पहीनो होति, अदुक्खमसुखाय वेदनाय अविज्जानुसयो पहीनो होति, अयं वुच्चति, भिक्खवे, ‘भिक्खु निरनुसयो सम्मद्दसो अच्छेच्छि [अच्छेज्जि (बहूसु)] तण्हं, विवत्तयि [वावत्तयि (सी॰)] संयोजनं, सम्मा मानाभिसमया अन्तमकासि दुक्खस्सा’’’ति।

‘‘सुखं वेदयमानस्स [वेदियमानस्स (सी॰ पी॰)], वेदनं अप्पजानतो।
सो रागानुसयो होति, अनिस्सरणदस्सिनो॥

‘‘दुक्खं वेदयमानस्स, वेदनं अप्पजानतो।

ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਿਨੋ॥

‘‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਸਨ੍ਤਂ, ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੇਨ ਦੇਸਿਤਂ।
ਤਞ੍ਚਾਪਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨੇਵ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਯਤੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਤਾਪੀ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ।
ਤਤੋ ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਾਸਵੋ।
ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ, ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਨੋਪੇਤਿ ਵੇਦਗੂ’’ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਾਤਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੨. ‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਯਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਾਤਾਲੋ’ਤਿ। ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਸਨ੍ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਏਵਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਾਤਾਲੋ’ਤਿ। ਸਾਰੀਰਿਕਾਨਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਯਦਿਦਂ ‘ਪਾਤਾਲੋ’ਤਿ। ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਾਰੀਰਿਕਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਪਾਤਾਲੇ ਨ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਸਿ, ਗਾਧਞ੍ਚ ਨਾਜ੍ਝਗਾ’। ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਾਰੀਰਿਕਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨੇਵ ਸੋਚਤਿ, ਨ ਕਿਲਮਤਿ, ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਾਤਾਲੇ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਸਿ, ਗਾਧਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਗਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਏਤਾ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੇਦਨਾ ਦੁਖਾ।
ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਪਾਣਹਰਾ, ਯਾਹਿ ਫੁਟ੍ਠੋ ਪਵੇਧਤਿ॥

‘‘ਅਕ੍ਕਨ੍ਦਤਿ ਪਰੋਦਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਅਪ੍ਪਥਾਮਕੋ।
ਨ ਸੋ ਪਾਤਾਲੇ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਸਿ, ਅਥੋ ਗਾਧਮ੍ਪਿ ਨਾਜ੍ਝਗਾ॥

‘‘ਯੋ ਚੇਤਾ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੇਦਨਾ ਦੁਖਾ।
ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਪਾਣਹਰਾ, ਯਾਹਿ ਫੁਟ੍ਠੋ ਨ ਵੇਧਤਿ।
ਸ ਵੇ ਪਾਤਾਲੇ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਸਿ, ਅਥੋ ਗਾਧਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਗਾ’’ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੩. ‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੁਖਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਲ੍ਲਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਲ੍ਲਤੋ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਸੋ ਅਚ੍ਛੇਚ੍ਛਿ ਤਣ੍ਹਂ, ਵਿਵਤ੍ਤਯਿ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ ਅਨ੍ਤਮਕਾਸਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਦ੍ਦ, ਦੁਕ੍ਖਮਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਸਲ੍ਲਤੋ।
ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਸਨ੍ਤਂ, ਅਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ॥

‘‘ਸ ਵੇ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ ਵੇਦਨਾ।
ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਾਸਵੋ।
ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ, ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਨੋਪੇਤਿ ਵੇਦਗੂ’’ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਲ੍ਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੪. ‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ [ਵੇਦਿਯਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ , ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ [ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ (ਸੀ॰ ਕ॰), ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਸੋ (ਪੀ॰)] ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਨਾ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਯਤਿ – ਕਾਯਿਕਞ੍ਚ, ਚੇਤਸਿਕਞ੍ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਂ ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ [ਸਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਵੇਧਂ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ [ਸਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ (ਸੀ॰), ਸਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਵੇਧਂ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ (ਪੀ॰)]। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਦ੍ਵਿਸਲ੍ਲੇਨ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਯਤਿ – ਕਾਯਿਕਞ੍ਚ, ਚੇਤਸਿਕਞ੍ਚ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਖੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਪਟਿਘਵਾ ਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਵਨ੍ਤਂ, ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਕਾਮਸੁਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਾਨਾਤਿ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਕਾਮਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਸੁਖਞ੍ਚ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ, ਯੋ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਤਾਸਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਾਸਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਪ੍ਪਜਾਨਤੋ, ਯੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਸੋਚਤਿ, ਨ ਕਿਲਮਤਿ, ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਏਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ – ਕਾਯਿਕਂ, ਨ ਚੇਤਸਿਕਂ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਂ ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਵੇਧਂ ਨ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਸਲ੍ਲੇਨ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਸੋਚਤਿ, ਨ ਕਿਲਮਤਿ, ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਏਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ – ਕਾਯਿਕਂ, ਨ ਚੇਤਸਿਕਂ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਖੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਪਟਿਘਵਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਘਵਨ੍ਤਂ, ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਕਾਮਸੁਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ।

ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਪਜਾਨਾਤਿ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਕਾਮਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਸੁਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਯੋ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਤਾਸਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਂ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਾਸਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਤੋ, ਯੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ , ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ , ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸੇਸੋ, ਅਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਇਦਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਨਾ''ਤਿ।

''ਨ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ ਸਪਞ੍ਞੋ,
ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋਪਿ।
ਅਯਞ੍ਚ ਧੀਰਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਨ,
ਮਹਾ [ਅਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਵਿਸੇਸੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਹੋਤਿ॥

''ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ,
ਵਿਪਸ੍ਸਤੋ [ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਲੋਕਮਿਮਂ ਪਰਞ੍ਚ।
ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਮਥੇਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ,
ਅਨਿਟ੍ਠਤੋ ਨੋ ਪਟਿਘਾਤਮੇਤਿ॥

''ਤਸ੍ਸਾਨੁਰੋਧਾ ਅਥਵਾ ਵਿਰੋਧਾ,
ਵਿਧੂਪਿਤਾ ਅਤ੍ਥਗਤਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ।
ਪਦਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਵਿਰਜਂ ਅਸੋਕਂ,
ਸਮ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਭਵਸ੍ਸ ਪਾਰਗੂ''ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਗੇਲਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਗਿਲਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

''ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਕਾਲਂ ਆਗਮੇਯ੍ਯ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ । ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਕਾਲੰ ਆਗਮੇਯ੍ਯ। ਅਯੰ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨੁਸਾਸਨੀ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵੰ ਸਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸਾ ਚ ਖੋ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਚ। ਕਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਅਯੰ ਖੋ ਪਨ ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਸੋ ਕਾਯੇ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਯੋ ਕਾਯੇ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵੰ ਸਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸਾ ਚ ਖੋ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਚ। ਕਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਅਯੰ ਖੋ ਪਨ ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਸੋ ਕਾਯੇ ਚ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਚ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ…ਪੇ॰… ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਯੋ ਕਾਯੇ ਚ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵੰ ਸਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸਾ ਚ ਖੋ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਚ। ਕਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਅਯੰ ਖੋ ਪਨ ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਸੋ ਕਾਯੇ ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ…ਪੇ॰… ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਯੋ ਕਾਯੇ ਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ।

‘‘ਸੋ ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ [ਸੀਤਿਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਲਸ੍ਸ ਚ ਵਟ੍ਟਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਗੇਲਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਗਿਲਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

‘‘ਸਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਕਾਲਂ ਆਗਮੇਯ੍ਯ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਕਾਲਂ ਆਗਮੇਯ੍ਯ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਸਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖੋ ਮਯ੍ਹਂ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ; ਸਾ ਚ ਖੋ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਚ। ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਇਮਮੇਵ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਅਯਂ ਖੋ ਪਨ ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਸੋ ਫਸ੍ਸੇ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸੇ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋ ਫਸ੍ਸੇ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਸਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖੋ ਮਯ੍ਹਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ; ਸਾ ਚ ਖੋ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਚ।

ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਇਮਮੇਵ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ…ਪੇ॰… ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ , ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਲਸ੍ਸ ਚ ਵਟ੍ਟਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੭. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਫਸ੍ਸਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੮. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਫਸ੍ਸਜਾ ਫਸ੍ਸਮੂਲਕਾ ਫਸ੍ਸਨਿਦਾਨਾ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ, ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ, ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ, ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਮੋਧਾਨਾ [ਸਙ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮੋਧਾਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਸਙ੍ਘਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮੋਧਾਨਾ (ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਉਸ੍ਮਾ ਜਾਯਤਿ, ਤੇਜੋ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਕਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਨਾਭਾਵਾ ਵਿਨਿਕ੍ਖੇਪਾ, ਯਾ ਤਜ੍ਜਾ ਉਸ੍ਮਾ, ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਫਸ੍ਸਜਾ ਫਸ੍ਸਮੂਲਕਾ ਫਸ੍ਸਨਿਦਾਨਾ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਤਜ੍ਜਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਮਾਧਿ ਸੁਖਂ ਪਹਾਨੇਨ, ਪਾਤਾਲਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੇਨ ਚ।
ਸਲ੍ਲੇਨ ਚੇਵ ਗੇਲਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚ ਫਸ੍ਸਮੂਲਕਾਤਿ॥

੨. ਰਹੋਗਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਰਹੋਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੯. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਭਗਵਤਾ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਏਤਂ ਭਗਵਤਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤਂ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ'''ਨ੍ਤਿ?

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਯਾ। ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਯਾ। ਵੁਤ੍ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂਯੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤਂ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ । ਤਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂਯੇਵ ਖਯਧਮ੍ਮਤਂ...ਪੇ॰... ਵਯਧਮ੍ਮਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਤਂ ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤਂ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਛਯਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਆਕਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਸੇ ਵਿਵਿਧਾ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਰਜਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਰਜਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਸੀਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਣ੍ਹਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਵਿਧਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

''ਯਥਾਪਿ ਵਾਤਾ ਆਕਾਸੇ, ਵਾਯਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਧਾ ਪੁਥੂ।
ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਚਾਪਿ, ਉਤ੍ਤਰਾ ਅਥ ਦਕ੍ਖਿਣਾ॥

''ਸਰਜਾ ਅਰਜਾ ਚਾਪਿ, ਸੀਤਾ ਉਣ੍ਹਾ ਚ ਏਕਦਾ।
ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਚ, ਪੁਥੂ ਵਾਯਨ੍ਤਿ ਮਾਲੁਤਾ॥

''ਤਥੇਵਿਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ, ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ।
ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਚ ਯਾ॥

''ਯਤੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਤਾਪੀ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ [ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਨਿਰੂਪਧਿ (ਕ॰)]।
ਤਤੋ ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

''ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਾਸਵੋ।
ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ, ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਨੋਪੇਤਿ ਵੇਦਗੂ''ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਆਕਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੧. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਸੇ ਵਿਵਿਧਾ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਵਿਧਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਗਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਗਨ੍ਤੁਕਾਗਾਰਂ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਖਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਵੇਸ੍ਸਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਸੁਦ੍ਦਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਵਿਧਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਾਮਿਸਾਪਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾਮਿਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾਮਿਸਾਪਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਨਿਰਾਮਿਸਾਪਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਰਾਮਿਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਰਾਮਿਸਾਪਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੩. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ , ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ? ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਯਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਅਥ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...

ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਅਕ੍ਖਾਤਾ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ , ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਣੋਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰... ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਸਮ੍ਬਹੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੫. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਯਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਅਥ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਛਯਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੋ। ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੀਤਿ

ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਬਹੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੬. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...'' ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰...। (ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ, ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।) ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੭. ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਉਦਾਯਿ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਖੋ, ਥਪਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਥਪਤਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਉਦਾਯਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਯਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਸਾ ਪਣੀਤੇ ਸੁਖੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਂ ਥਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨ ਖੋ, ਥਪਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਉਦਾਯਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਯਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਸਾ ਪਣੀਤੇ ਸੁਖੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਂ ਥਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨ ਖੋ, ਥਪਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਉਦਾਯਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਯਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਸਾ ਪਣੀਤੇ ਸੁਖੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਨੇਵ ਸਕ੍ਖਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਂ ਥਪਤਿਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ, ਨ ਪਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਦਾਯਿਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੇਨ ਥਪਤਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਇਮਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪਂ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯਾਵਤਕੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਦਾਯਿਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੇਨ ਥਪਤਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

''ਸਨ੍ਤਮੇਵ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਯਾਯਂ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਉਦਾਯਿਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨਾਬ੍ਭਨੁਮੋਦਿ; ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਯਾਯਂ ਉਦਾਯੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸ੍ਸ ਥਪਤਿਨੋ ਨਾਬ੍ਭਨੁਮੋਦਿ। ਦ੍ਵੇਪਿ ਮਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਪਞ੍ਚਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਛਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਅਟ੍ਠਸਤਮ੍ਪਮ੍ਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਏਵਂ

ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਵੰ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਯੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਸੁਲਪਿਤੰ, ਨ ਸਮਨੁਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮਨੁਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮਨੁਮੋਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਏਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ [ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਏਵੰ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਵੰ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਯੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਸੁਲਪਿਤੰ ਸਮਨੁਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮਨੁਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮਨੁਮੋਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਏਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ । ਯਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ , ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਮਸੁਖਂ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਤਂਪਰਮਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ – ਇਦਂ ਨੇਸਾਹਂ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

''ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਤਂਪਰਮਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ – ਇਦਂ ਨੇਸਾਹਂ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

''ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਤਂਪਰਮਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ – ਇਦਂ ਨੇਸਾਹਂ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

''ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਤਂਪਰਮਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ – ਇਦਂ ਨੇਸਾਹਂ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

''ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਤਂਪਰਮਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ – ਇਦਂ ਨੇਸਾਹਂ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ । ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖਂ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ, ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ, ‘ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ’ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਏਤੰਪਰਮੰ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਇਦੰ ਨੇਸਾਹੰ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ‘ਅਨਨ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਏਤੰਪਰਮੰ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਇਦੰ ਨੇਸਾਹੰ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ । ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਏਤੰਪਰਮੰ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਇਦੰ ਨੇਸਾਹੰ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ , ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ। ਯੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਏਤੰਪਰਮੰ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਇਦੰ ਨੇਸਾਹੰ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞੰ ਸੁਖੰ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਪਣੀਤਤਰਞ੍ਚ।

‘‘ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ‘ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਆਹ, ਤਞ੍ਚ ਸੁਖਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ। ਤਯਿਦੰ ਕਿੰਸੁ, ਤਯਿਦੰ ਕਥੰਸੂ’ਤਿ? ਏਵੰਵਾਦਿਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਮਸ੍ਸੁ ਵਚਨੀਯਾ – ‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਭਗਵਾ ਸੁਖਞ੍ਞੇਵ ਵੇਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸੁਖਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਖੰ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਯਹਿੰ ਯਹਿੰ [ਯੰ ਹਿਯੰ ਹਿ ਸੁਖੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਯਹਿੰ ਯਹਿੰ ਸੁਖੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੧], ਤੰ ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਸੁਖਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤੀ’’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੨੬੮. ‘‘ਦ੍ਵੇਪਿ ਮਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਛਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਛਤ੍ਤਿੰਸਾਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਅਟ੍ਠਸਤਮ੍ਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਏਵੰ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਵੰ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਯੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਸੁਲਪਿਤੰ ਨ ਸਮਨੁਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮਨੁਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮਨੁਮੋਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਏਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ

ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਯੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਸੁਲਪਿਤਂ ਸਮਨੁਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮਨੁਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮਨੁਮੋਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਗੁਣਾ...ਪੇ॰... ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਆਹ, ਤਞ੍ਚ ਸੁਖਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਕਿਂਸੁ, ਤਯਿਦਂ ਕਥਂਸੂ’ਤਿ? ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਮਸ੍ਸੁ ਵਚਨੀਯਾ – ‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੁਖਞ੍ਞੇਵ ਵੇਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸੁਖਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਖਂ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਯਹਿਂ ਯਹਿਂ [ਯਂ ਹਿ ਯਂ ਹਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਤਂ ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਸੁਖਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਰਹੋਗਤਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਰਹੋਗਤਂ ਦ੍ਵੇ ਆਕਾਸਂ, ਅਗਾਰਂ ਦ੍ਵੇ ਚ ਆਨਨ੍ਦਾ।
ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਤਿ॥

੩. ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੀਵਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਮੋਲ਼ਿਯਸੀਵਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮੋਲ਼ਿਯਸੀਵਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਨ੍ਤਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – ‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੂ’ਤਿ। ਇਧ [ਇਧ ਪਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਕਿਮਾਹਾ’’ਤਿ?

‘‘ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ, ਇਧੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਮਮ੍ਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਸੀਵਕ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ [ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਯਥਾ ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਇਧੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਲੋਕਸ੍ਸਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਸੀਵਕ, ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਮਤਂ ਯਥਾ ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਇਧੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਸੀਵਕ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – ‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੂ’ਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਸਾਮਂ ਞਾਤਂ ਤਞ੍ਚ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਮਤਂ ਤਞ੍ਚ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ...ਪੇ॰... ਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਕਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ...ਪੇ॰... ਉਤੁਪਰਿਣਾਮਜਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ...ਪੇ॰... ਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰਜਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ...ਪੇ॰... ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾਨਿਪਿ ਖੋ, ਸੀਵਕ, ਇਧੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਮਮ੍ਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਸੀਵਕ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾਨਿਪਿ ਇਧੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਲੋਕਸ੍ਸਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਸੀਵਕ, ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਮਤਂ। ਯਥਾ

ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾਨਿਪਿ ਇਧੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਤਤ੍ਰ, ਸੀਵਕ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੂ'ਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਸਾਮਂ ਞਾਤਂ ਤਞ੍ਚ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਯਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਮਤਂ ਤਞ੍ਚ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਤਿ ਵਦਾਮੀਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਮੋਲ਼ਿਯਸੀਵਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਞ੍ਚ ਵਾਤੋ ਚ, ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ ਉਤੂਨਿ ਚ।
ਵਿਸਮਂ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਂ, ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ ਅਟ੍ਠਮੀ''ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਅਟ੍ਠਸਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭੦. ''ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯੋ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ? ਦ੍ਵੇਪਿ ਮਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ; ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ; ਪਞ੍ਚਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ; ਛਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ; ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ; ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ; ਅਟ੍ਠਸਤਮ੍ਪਿ ਮਯਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ? ਕਾਯਿਕਾ ਚ ਚੇਤਸਿਕਾ ਚ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਵੇਦਨਾ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਵੇਦਨਾ? ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵੇਦਨਾ? ਛ ਸੋਮਨਸ੍ਸੂਪਵਿਚਾਰਾ, ਛ ਦੋਮਨਸ੍ਸੂਪਵਿਚਾਰਾ, ਛ ਉਪੇਕ੍ਖੂਪਵਿਚਾਰਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਵੇਦਨਾ? ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ [ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾਨਿ (ਅਟ੍ਠ॰)] ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ [ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਾਨਿ (ਅਟ੍ਠ॰)] ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਗੇਹਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ , ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਸਤਂ ਵੇਦਨਾ? ਅਤੀਤਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਵੇਦਨਾ, ਅਨਾਗਤਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਵੇਦਨਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਸਤਂ ਵੇਦਨਾ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਞ੍ਞਤਰਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭੧. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ?

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ। ਤਣ੍ਹਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਯਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ; ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਆਦੀਨਵੋ; ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪੁਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੨. ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ। ਤਣ੍ਹਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ। ਇਦਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਞਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩. '''ਇਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। 'ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ...ਪੇ॰... ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। 'ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਆਦੀਨਵੋ'ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... 'ਇਦਂ ਖੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮ੍ਬਹੁਲਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੪. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਨਾ, ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕਤਮੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ। ਤਣ੍ਹਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ। ਇਦਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੫. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ

ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਂ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ। ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੬. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਤਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੭. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਵੇਦਨਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੮. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਨਿਰਾਮਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੯. ''ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਾ ਪੀਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਪੀਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਪੀਤਿ; ਅਤ੍ਥਿ ਸਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਂ ਸੁਖਂ; ਅਤ੍ਥਿ ਸਾਮਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ; ਅਤ੍ਥਿ ਸਾਮਿਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਾ ਪੀਤਿ? ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਾ ਪੀਤਿ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਪੀਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਪੀਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਪੀਤਿ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਮੋਹਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਪੀਤਿ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ? ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਂ ਸੁਖਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ , ਮੋਹਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਂ ਸੁਖਂ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ? ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਮੋਹਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਿਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ? ਰੂਪਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਸਾਮਿਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ? ਅਰੂਪਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਿਰਾਮਿਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ, ਮੋਹਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

अ

ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯਵੱਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੀਵਕਅਟ੍ਠਸਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਞਾਣਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ।
ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤੀਣਿ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਞ੍ਚ ਨਿਰਾਮਿਸਨ੍ਤਿ॥

ਵੇਦਨਾਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੩. ਮਾਤੁਗਾਮਸੰਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਪਠਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਾਤੁਗਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਏਕਨ੍ਤਅਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਚ ਰੂਪਵਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਭੋਗਵਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਲਸੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਜਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਲਭਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਏਕਨ੍ਤਅਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ। ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਏਕਨ੍ਤਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਰੂਪਵਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਵਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਦਕ੍ਖੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਪਜਞ੍ਚਸ੍ਸ ਲਭਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਏਕਨ੍ਤਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਨ੍ਤਅਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਚ ਰੂਪਵਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਭੋਗਵਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਲਸੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਜਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਲਭਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਨ੍ਤਅਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ। ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਨ੍ਤਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਰੂਪਵਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਵਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਦਕ੍ਖੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਪਜਞ੍ਚਸ੍ਸ ਲਭਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਨ੍ਤਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਆਵੇਣਿਕਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਆਵੇਣਿਕਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਦਹਰੋਵ ਸਮਾਨੋ ਪਤਿਕੁਲਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਞਾਤਕੇਹਿ ਵਿਨਾ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਆਵੇਣਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹਿ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਉਤੁਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਂ ਆਵੇਣਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹਿ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਗਬ੍ਭਿਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਤਿਯਂ ਆਵੇਣਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹਿ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਜਾਯਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਆਵੇਣਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹਿ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਾਰਿਚਰਿਯਂ ਉਪੇਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਮਂ ਆਵੇਣਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਆਵੇਣਿਕਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਪੁਰਿਸੇਹੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਤੀਹਿਧਮ੍ਮੇਹਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੩. ‘‘ਤੀਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਇਸ੍ਸਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ

ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕੋਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ। ਕਤੀਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਪਞ੍ਚਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਕੋਧਨੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਉਪਨਾਹੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੫. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਉਪਨਾਹੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਇਸ੍ਸੁਕੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੬. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਇਸ੍ਸੁਕੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ , ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਮਚ੍ਛਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਮਚ੍ਛਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ...ਪੇ॰... ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਤਿਚਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਤਿਚਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਸ੍ਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ । ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਕੁਸੀਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਪਞ੍ਚਵੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ…ਪੇ॰… ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

ਪਠਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪੁਰਿਸੋ ਚ, ਆਵੇਣਿਕਾ ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਚ [ਦ੍ਵੇ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਾਚ, ਆਵੇਣਿਕਾ ਤੀਹਿ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ (ਸ੍ਯਾ॰)]।

ਕੋਧਨੋ ਉਪਨਾਹੀ ਚ, ਇਸ੍ਸੁਕੀ ਮਚ੍ਛਰੇਨ ਚ।
ਅਤਿਚਾਰੀ ਚ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਚ ਕੁਸੀਤੋ।
ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਪਞ੍ਚ੍ਵੇਰਂ, ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਪਕਾਸਿਤੋ॥

੨. ਦੁਤਿਯਪੇਯਜਾਲਵ੍ਗ੍ਗੋ

੧. ਅਕ੍ਕੋਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵ੍ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ੍ਾ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵ੍ਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵ੍ੋਚ – ''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵ੍ਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ। ਕਤੀਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਪਞ੍ਚਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਹਿਰਿਮਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨੁਪਨਾਹੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੫. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਹਿਰਿਮਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਨਿਸ੍ਸੁਕੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੬. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਹਿਰਿਮਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਸ੍ਸੁਕੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਮਚ੍ਛਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੭. ਅਮਚ੍ਛਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰…। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਨਤਿਚਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੮. ਅਨਤਿਚਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰…। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸੁਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੯. ਸੀਲਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵ੍ਾ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰…। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੦. ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੧. ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੨. ''ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸਙ੍ਖੇਪਾ।

੧੦. ਪਞ੍ਚਸੀਲਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੩. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਦੁਤਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਦੁਤਿਯੇ ਚ [ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ, ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਅਨਿਸ੍ਸੁਕੀ।
ਅਮਚ੍ਛਰੀ ਅਨਤਿਚਾਰੀ, ਸੀਲਵਾ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ।
ਵੀਰਿਯੰ ਸਤਿ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਪਕਾਸਿਤੋ॥

੩. ਬਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵਿਸਾਰਦਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਬਲੰ, ਭੋਗਬਲੰ, ਞਾਤਿਬਲੰ, ਪੁਤ੍ਤਬਲੰ, ਸੀਲਬਲੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪਸਯ੍ਹਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਬਲਂ, ਭੋਗਬਲਂ, ਞਾਤਿਬਲਂ, ਪੁਤ੍ਤਬਲਂ, ਸੀਲਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਾਮਿਕਂ ਪਸਯ੍ਹ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਬਲਂ, ਭੋਗਬਲਂ, ਞਾਤਿਬਲਂ, ਪੁਤ੍ਤਬਲਂ, ਸੀਲਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਾਮਿਕਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਏਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੭. ‘‘ਏਕੇਨ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਬਲੇਨ? ਇਸ੍ਸਰਿਯਬਲੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਨੇਵ ਰੂਪਬਲਂ ਤਾਯਤਿ, ਨ ਭੋਗਬਲਂ ਤਾਯਤਿ, ਨ ਞਾਤਿਬਲਂ ਤਾਯਤਿ, ਨ ਪੁਤ੍ਤਬਲਂ ਤਾਯਤਿ, ਨ ਸੀਲਬਲਂ ਤਾਯਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਬਲਂ, ਭੋਗਬਲਂ, ਞਾਤਿਬਲਂ, ਪੁਤ੍ਤਬਲਂ, ਸੀਲਬਲਂ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਭੋਗਬਲੇਨ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਨ ਚ ਞਾਤਿਬਲੇਨ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ, ਨ ਚ ਪੁਤ੍ਤਬਲੇਨ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ, ਪੁਤ੍ਤਬਲੇਨ ਚ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ, ਪੁਤ੍ਤਬਲੇਨ ਚ, ਨ ਚ ਸੀਲਬਲੇਨ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ, ਪੁਤ੍ਤਬਲੇਨ ਚ, ਸੀਲਬਲੇਨ ਚ – ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਨਾਸੇਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਬਲਂ, ਭੋਗਬਲਂ, ਞਾਤਿਬਲਂ, ਪੁਤ੍ਤਬਲਂ, ਸੀਲਬਲਂ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸੀਲਬਲੇਨ, ਨਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਵਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਨ ਚ ਸੀਲਬਲੇਨ, ਨਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਵਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ, ਨ ਚ ਸੀਲਬਲੇਨ, ਨਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਵਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਭੋਗਬਲੇਨ ਚ, ਞਾਤਿਬਲੇਨ ਚ , ਪੁਤ੍ਤਬਲੇਨ ਚ, ਨ ਚ ਸੀਲਬਲੇਨ, ਨਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਵਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਰੂਪਬਲੇਨ, ਵਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ।

ਸੀਲਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਭੋਗਬਲੇਨ, ਵਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਞਾਤਿਬਲੇਨ, ਵਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਬਲੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਪੁਤ੍ਤਬਲੇਨ, ਵਾਸੇਨ੍ਤੇਵ ਨਂ, ਕੁਲੇ ਨ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੦. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਬਲਂ, ਭੋਗਬਲਂ, ਞਾਤਿਬਲਂ, ਪੁਤ੍ਤਬਲਂ, ਸੀਲਬਲਂ। ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਰੂਪਬਲਹੇਤੁ ਵਾ ਭੋਗਬਲਹੇਤੁ ਵਾ ਞਾਤਿਬਲਹੇਤੁ ਵਾ ਪੁਤ੍ਤਬਲਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੀਲਬਲਹੇਤੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਾਨਾਨਿ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਿ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਠਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਂ ਠਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਅਸਪਤ੍ਤਿ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਂ ਠਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਅਸਪਤ੍ਤਿ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਨ੍ਤੀ ਪੁਤ੍ਤਵਤੀ ਅਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਠਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਅਸਪਤ੍ਤਿ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਨ੍ਤੀ ਪੁਤ੍ਤਵਤੀ ਸਮਾਨਾ ਸਾਮਿਕਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਠਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ । ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਿ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨਾਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਾਨਾਨਿ ਸੁਲਭਾਨਿ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਠਾਨਂ ਸੁਲਭਂ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਂ ਠਾਨਂ ਸੁਲਭਂ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਸਪਤ੍ਤਿ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਂ ਠਾਨਂ ਸੁਲਭਂ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਸਪਤ੍ਤਿ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਨ੍ਤੀ ਪੁਤ੍ਤਵਤੀ ਅਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਠਾਨਂ ਸੁਲਭਂ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਪਤਿਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਸਪਤ੍ਤਿ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਨ੍ਤੀ ਪੁਤ੍ਤਵਤੀ ਸਮਾਨਾ ਸਾਮਿਕਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਠਾਨਂ ਸੁਲਭਂ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਸੁਲਭਾਨਿ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਞ੍ਚਸੀਲਵਿਸਾਰਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੨. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ , ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵਡ੍ਢੀਸੁਤ੍ਤੁਂ

੩੧੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨਾ ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ ਸਾਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨਾ ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਵਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲੇਨ ਚ ਯਾਧ ਵਡ੍ਢਤਿ,
ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਾਗੇਨ ਸੁਤੇਨ ਚੂਭਯਂ।
ਸਾ ਤਾਦਿਸੀ ਸੀਲਵਤੀ ਉਪਾਸਿਕਾ,
ਆਦੀਯਤਿ ਸਾਰਮਿਧੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ’’ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਬਲਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵਿਸਾਰਦਾ ਪਸਯ੍ਹ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ, ਏਕਂ ਅਙ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚਮਂ।
ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁ ਠਾਨਞ੍ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਵਡ੍ਢਿਨਾ ਦਸਾਤਿ॥

ਮਾਤੁਗਾਮਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੪. ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਮਗਧੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਨਾਲਕਗਾਮਕੇ। ਅਥ ਖੋ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਰਹਤ੍ਤਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੫. ''''ਅਰਹਤ੍ਤਂ, ਅਰਹਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਅਰਹਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਧਮ੍ਮਵਾਦੀਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੬. ''ਕੇ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਲੋਕੇ ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ, ਕੇ ਲੋਕੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਕੇ ਲੋਕੇ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ? ''ਯੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ। ਯੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਦੋਸਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇਸਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ, ਦੋਸੋ ਪਹੀਨੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ, ਮੋਹੋ ਪਹੀਨੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੋ, ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮੱਗੋ ਏਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਭੱਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਭੱਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁੱਤਂ

੩੧੭. ‘‘ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮੱਗੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਭੱਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਭੱਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤਸੁੱਤਂ

੩੧੮. ‘‘‘ਅਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ, ਅਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਵੁੱਚਤਿ। ਕਿੱਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛੰਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏੱਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮੱਗੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਮੱਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਭੱਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਭੱਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤਸੁੱਤਂ

੩੧੯. ‘‘‘ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ, ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਵੁੱਚਤਿ। ਕਿੱਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛੰਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁੱਤੋ ਹੋਤਿ, ਏੱਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪੱਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸੱਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਆਵੁਸੋ, ਮੱਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ

ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵੇਦਨਾਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੦. '''ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵੇਦਨਾ''ਤਿ? ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾਵੁਸੋ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਆਸਵਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੧. '''ਆਸਵੋ , ਆਸਵੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਸਵੋ''ਤਿ? ''ਤਯੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਆਸਵਾ । ਕਾਮਾਸਵੋ, ਭਵਾਸਵੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਯੋ ਆਸਵਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੨. '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ? ''ਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਣ੍ਹਾਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੩. '''ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ? ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਆਵੁਸੋ, ਤਣ੍ਹਾ। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤਾਸਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ , ਏਤਾਸਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਓਘਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੪. '''ਓਘੋ, ਓਘੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਓਘੋ''ਤਿ? ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਓਘਾ। ਕਾਮੋਘੋ, ਭਵੋਘੋ, ਦਿਟ੍ਠੋਘੋ, ਅਵਿਜ੍ਜੋਘੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਓਘਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਓਘਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਓਘਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਓਘਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤੇਸਂ ਓਘਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ । ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਓਘਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ , ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਓਘਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਉਪਾਦਾਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੫. '''ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ। ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ, ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨੀ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ । ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਭਵਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੬. '''ਭਵੋ, ਭਵੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਵੋ''ਤਿ? ''ਤਯੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਵਾ। ਕਾਮਭਵੋ, ਰੂਪਭਵੋ, ਅਰੂਪਭਵੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਯੋ ਭਵਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਭਵਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਭਵਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ, ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਭਵਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤੇਸਂ ਭਵਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਭਵਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤੇਸਂ ਭਵਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਦੁਕ੍ਖਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੨੭. '''ਦੁਕ੍ਖਂ , ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਤਾ। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ , ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਤਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

੧੫. ਸਕ੍ਕਾਯਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੨੮. '''ਸਕ੍ਕਾਯੋ , ਸਕ੍ਕਾਯੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਕ੍ਕਾਯੋ''ਤਿ? ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਕ੍ਕਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ । ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਕ੍ਕਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ , ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਪਨ੍ਨਰਸਮਂ।

੧੬. ਦੁਕ੍ਕਰਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੨੯. ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ। ''ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਕਿਂ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਭਿਰਤਿ ਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ। ''ਅਭਿਰਤੇਨ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਕਿਂ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਭਿਰਤੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ। ''ਕੀਵਚਿਰਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਨਚਿਰਂ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿ। ਸੋਲ਼ਸਮਂ।

ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ।
ਅਸ੍ਸਾਸੋ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸੋ, ਵੇਦਨਾ ਆਸਵਾਵਿਜ੍ਜਾ।
ਤਣ੍ਹਾ ਓਘਾ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਭਵੋ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕਾਯੋ॥
ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਕ੍ਕਰਨ੍ਤਿ॥

੫. ਸਾਮਣ੍ਡਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸਾਮਣ੍ਡਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਉਕ੍ਕਚੇਲਾਯਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਾਮਣ੍ਡਕੋ [ਸਾਮਣ੍ਡਕਾਨਿ (ਸੀ॰)] ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਾਮਣ੍ਡਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ''ਭਦ੍ਦਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਭਦ੍ਦਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

(ਯਥਾ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

੨. ਦੁਕ੍ਕਰਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੧. ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ ? ''ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ। ''ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਕਿਂ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਭਿਰਤਿ ਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ। ''ਅਭਿਰਤੇਨ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਕਿਂ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਭਿਰਤੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ। ''ਕੀਵਚਿਰਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਨਚਿਰਂ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿ। ਸੋਲ਼ਸਮਂ।

(ਪੁਰਿਮਕਸਦਿਸਂ ਉਦ੍ਦਾਨਂ।)

ਸਾਮਣ੍ਡਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੬. ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਪਠਮਝਾਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ, ਪਠਮਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਠਮਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਕਾਮਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਪਠਮੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਪਠਮੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ [ਏਕੋਦਿਕਰੋਹਿ (ਪੀ॰)], ਪਠਮੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’ਤਿ, ਮਮਂ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਝਾਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੩. ‘‘‘ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ, ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਦੁਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਦੁਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਦੁਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’ਤਿ, ਮਮਂ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਝਾਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੪. ‘‘‘ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ, ਤਤਿਯਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਾਮਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਮਿ। ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਤਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਤਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਤਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਾਮਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਮਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ ਆਵੁਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ…ਪੇ॰… ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਝਾਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੫. ‘‘‘ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ , ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਸੁਖਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ…ਪੇ॰… ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੬. ‘‘‘ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਰੂਪਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ

ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੭. ‘‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ । ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੮. ‘‘‘ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਪਮਾਦੋ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੯. ‘‘‘ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਪਮਾਦੋ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤੰ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੦. ‘‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚੇਤੋਸਮਾਧੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚੇਤੋਸਮਾਧੀਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚੇਤੋਸਮਾਧੀ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਪਮਾਦੋ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤੰ ਪਤ੍ਤੋ’ਤਿ, ਮਮੰ ਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤੰ ਪਤ੍ਤੋ’’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੧. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ – ਜੇਤਵਨੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ । ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੰ ਖੋ ਸਕ੍ਕੰ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨੰ [ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣਗਮਨੰ (ਸੀ॰)] ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ [ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ (ਸੀ॰)] ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨੰ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨੰ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨੰ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨੰ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘ...ਪੇ॰... ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਛਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ... ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ'ਤਿ । ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ , ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਅਸਬਲੇਹਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸੇਹਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ…ਪੇ॰… ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਛਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ…ਪੇ॰…। ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ…ਪੇ॰…। ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ…ਪੇ॰…। ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ…ਪੇ॰… ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ... ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ,

ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਛਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ , ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਾਧੁ ਖੋ ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਰਣਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ , ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ

ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਲੋਕਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ , ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਛਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਹਿ ਦੇਵਤਾਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ,

ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਅਸਬਲੇਹਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸੇਹਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – 'ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ , ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਚਨ੍ਦਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੨. ਅਥ ਖੋ ਚਨ੍ਦਨੋ [ਨਨ੍ਦਨੋ (ਸੀ॰)] ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰…।

ਅਥ ਖੋ ਸੁਯਾਮੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ।

ਅਥ ਖੋ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰…।

ਅਥ ਖੋ ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰…।

ਅਥ ਖੋ ਵਸਵਤ੍ਤਿ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰…।

(ਯਥਾ ਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ ਤਥਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਪੇਯ੍ਯਾਲਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)। ਏਕਾਦਸਮੰ।

ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਤਕ੍ਕਞ੍ਚ, ਸੁਖੇਨ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ।
ਆਕਾਸਞ੍ਚੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਆਕਿਞ੍ਚੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਨਾ।
ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚ ਸਕ੍ਕੋ ਚ, ਚਨ੍ਦਨੇਕਾਦਸੇਨ ਚਾਤਿ॥

੭. ਚਿਤ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸਂਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਉਦਾਹੁ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬਜਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਰੇਕਚ੍ਚੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਏਵਂ ਬਜਾਕਤਂ ਹੋਤਿ – ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਚਾ’’ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਏਵਂ ਬਜਾਕਤਂ ਹੋਤਿ – ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬਜਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਮਿਗਪਥਕਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਕਿਰ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਉਦਾਹੁ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬਜਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਰੇਕਚ੍ਚੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਏਵਂ ਬਜਾਕਤਂ – ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ , ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਚਾ’’ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਏਵਂ ਬਜਾਕਤਂ ‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬਜਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਕਿਰ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਉਦਾਹੁ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬਜਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ? ਏਕਚ੍ਚੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਏਵਂ ਬਜਾਕਤਂ – ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਚਾ’’ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਏਵਂ ਬਜਾਕਤਂ ‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬਜਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ।

‘‘‘ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬਜਞ੍ਜਨਾ ਚ। ਤੇਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਵੋ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਉਪਮਾਯਪਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਲ਼ੋ ਚ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤੋ ਚ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਏਕੇਨ ਦਾਮੇਨ ਵਾ ਯੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕਾਲ਼ੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ , ਓਦਾਤੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨ’ਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਗਹਪਤਿ! ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਲ਼ੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਓਦਾਤਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨਪਿ ਓਦਾਤੋ ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ਸ੍ਸ ਬਲੀਬਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯੇਨ ਖੋ ਤੇ ਏਕੇਨ ਦਾਮੇਨ ਵਾ ਯੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਨ ਸੋਤਂ ਸਦ੍ਦਾਨਂ... ਨ ਘਾਨਂ ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾ ਰਸਾਨਂ... ਨ ਕਾਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਨ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਨ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਂ; ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਭਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਕਮਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਇਸਿਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੪. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਧਿਵਾਸੇਨ੍ਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥੇਰਾ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸੁੰ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ । ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਅਧਿਵਾਸਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਸਬ੍ਬਨਵਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਬ੍ਯਾਕਰੋਮਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਏਤੰ ਪਞ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ? ''ਬ੍ਯਾਕਰੋਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਏਤੰ ਪਞ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਗਹਪਤਿ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – 'ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ'''ਤਿ? ''ਏਵੰ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਇਦੰ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ – ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਰੂਪਧਾਤੁ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁ, ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਨੋ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਨੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿੰਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਇਸਿਦਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਖੋ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ , ਏਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਪਟਿਭਾਸਿ, ਨੇਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਮੰ ਪਟਿਭਾਸਿ। ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ, ਯਦਾ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ [ਯਦਾ ਅਞ੍ਞਦਾਪਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਅਞ੍ਞਦਾਪਿ (?)] ਏਵਰੂਪੋ ਪਞ੍ਹੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਦੁਤਿਯਇਸਿਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਧਿਵਾਸੇਨ੍ਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰਾ, ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸੁੰ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਅਧਿਵਾਸਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਾ ਇਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ। ਯਾਨਿ ਚਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ ਭਣਿਤਾਨਿ; ਇਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਾ ਇਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ। ਯਾਨਿ ਚਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ ਭਣਿਤਾਨਿ; ਇਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਸਬ੍ਬਨਵਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਬ੍ਯਾਕਰੋਮਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਏਤੰ ਪਞ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ? ''ਬ੍ਯਾਕਰੋਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਏਤੰ ਪਞ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਗਹਪਤਿ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – 'ਯਾ ਇਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰...; ਇਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ'''ਤਿ? ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਾ ਇਮਾ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ। ਯਾਨਿ ਚਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ ਭਣਿਤਾਨਿ; ਇਮਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ, ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਵੇਦਨੰ... ਨ ਸਞ੍ਞੰ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਕੁਤੋ , ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਆਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਵਨ੍ਤਿਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਆਗਚ੍ਛਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਵਨ੍ਤਿਯਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਦਿਟ੍ਠਸਹਾਯੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ? ਦਿਟ੍ਠੋ ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਹਂ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਤਰਹਿ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ‘‘ਅਯ੍ਯੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਭਿਰਮਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ। ਰਮਣੀਯਂ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨਂ। ਅਹਂ ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਇਸਿਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਨੋ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਨੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਇਸਿਦਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ, ਏਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਪਟਿਭਾਸਿ। ਨੇਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਮਂ ਪਟਿਭਾਸਿ। ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ, ਯਦਾ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਏਵਰੂਪੋ ਪਞ੍ਹੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਮ੍ਹਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਯਂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਮ੍ਹਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ, ਤਥਾ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋਵ ਅਹੋਸਿ, ਨ ਪੁਨ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛੀਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮਹਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਧਿਵਾਸੇਨ੍ਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰਾ, ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਗੋਕੁਲੇ ਭਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸੁਂ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਧਿਵਾਸਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ତਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਗੋਕੁਲਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਣੀਤੇਨ ਸਪ੍ਪਿਪਾਯਾਸੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਨੋ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਨੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਚਿਤ੍ਤੋਪਿ ਖੋ ਗਹਪਤਿ ‘ਸੇਸਕਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਥਾ’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਉਣ੍ਹਂ ਹੋਤਿ ਕੁਥਿਤਂ [ਕੁਟ੍ਟਿਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]; ਤੇ ਚ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਵੇਲਿਯਮਾਨੇਨ ਮਞ੍ਞੇ ਕਾਯੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਭੋਜਨਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਨੋ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਸਬ੍ਬਨਵਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਥੇਰਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਾਧੁ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰ, ਸੀਤਕੋ ਚ ਵਾਤੋ ਵਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਬ੍ਭਸਮ੍ਪਿਲਾਪੋ [ਅਬ੍ਭਸਂਬਿਲਾਪੋ (ਸੀ॰), ਅਬ੍ਭਸਂਵਿਲਾਪੋ (ਪੀ॰)] ਚ ਅਸ੍ਸ, ਦੇਵੋ ਚ ਏਕਮੇਕਂ ਫੁਸਾਯੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਕ, ਯਂ ਸੀਤਕੋ ਚ ਵਾਤੋ ਵਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਬ੍ਭਸਮ੍ਪਿਲਾਪੋ ਚ ਅਸ੍ਸ, ਦੇਵੋ ਚ ਏਕਮੇਕਂ ਫੁਸਾਯੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਤਥਾਰੂਪਂ ਇਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿ [ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਸਿ (ਸੀ॰)] ਯਥਾ ਸੀਤਕੋ ਚ ਵਾਤੋ ਵਾਯਿ, ਅਬ੍ਭਸਮ੍ਪਿਲਾਪੋ ਚ ਅਸ੍ਸ [ਆਸਿ (?)], ਦੇਵੋ ਚ ਏਕਮੇਕਂ ਫੁਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਯੋ ਖੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਸਬ੍ਬਨਵਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਏਵਰੂਪੋ ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੋ’’ਤਿ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਆਰਾਮਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਥੇਰਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਲਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ ਥੇਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਲਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਕ!

ਕਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਕ! ਪੂਜਿਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਕੋ''ਤਿ । ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਵਿਹਾਰੰ ਅਗਮੰਸੁ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਮਹਕੋ ਸਕੰ ਵਿਹਾਰੰ ਅਗਮਾਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਕੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਕੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯੋ ਮਹਕੋ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤੂ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਗਹਪਤਿ, ਆਲਿਨ੍ਦੇ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਤਿਣਕਲਾਪੰ ਓਕਾਸੇਹੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਲਿਨ੍ਦੇ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਤਿਣਕਲਾਪੰ ਓਕਾਸੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸੂਚਿਘਟਿਕੰ ਦਤ੍ਵਾ ਤਥਾਰੂਪੰ ਇਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿ ਯਥਾ ਤਾਲਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲੇਨ ਚ ਅਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਿਕਾਯ ਚ ਅਚ੍ਚਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣਾਨਿ ਝਾਪੇਸਿ, ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਨ ਝਾਪੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਪਪ੍ਫੋਟੇਤ੍ਵਾ ਸੰਵਿਗ੍ਗੋ ਲੋਮਹਟ੍ਠਜਾਤੋ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਵਿਹਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਗਹਪਤਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਲਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਗਹਪਤੀ''ਤਿ?

''ਅਲਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ , ਭਨ੍ਤੇ ਮਹਕ! ਕਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਕ! ਪੂਜਿਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ ਮਹਕ! ਅਭਿਰਮਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯੋ ਮਹਕੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ। ਰਮਣੀਯੰ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੰ। ਅਹੰ ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਮਹਕਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਕਲ੍ਯਾਣੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਕੋ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੰਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਮ੍ਹਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਯੰ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਮ੍ਹਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ, ਤਥਾ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋਵ ਅਹੋਸਿ; ਨ ਪੁਨ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛੀਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਕਾਮਭੁੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ । ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਗਹਪਤਿੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਵੁਤ੍ਤਮਿਦੰ , ਗਹਪਤਿ –

''ਨੇਲਙ੍ਗੋ ਸੇਤਪਚ੍ਛਾਦੋ, ਏਕਾਰੋ ਵਤ੍ਤਤੀ ਰਥੋ।
ਅਨੀਘੰ ਪਸ੍ਸ ਆਯਨ੍ਤੰ [ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)], ਛਿਨ੍ਨਸੋਤੰ ਅਬਨ੍ਧਨ''ਨ੍ਤਿ॥

''ਇਮਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ? ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਏਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵੰ, ਗਹਪਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਆਗਮੇਹਿ ਯਾਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਪੇਕ੍ਖਾਮੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਤੁਣ੍ਹੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਕਾਮਭੁੰ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਨੇਲਙ੍ਗ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੀਲਾਨਮੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਸੇਤਪਚ੍ਛਾਦੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਏਕਾਰੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤਿਯਾ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਵਤ੍ਤਤੀ'ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਮਪਟਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। 'ਰਥੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਸ੍ਸੇਤੰ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨੰ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚੁਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਭੇਦਨਵਿਦ੍ਧੰਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਰਾਗੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨੀਘੋ, ਦੋਸੋ ਨੀਘੋ, ਮੋਹੋ ਨੀਘੋ। ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਨੀਘੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

'ਆਯਨ੍ਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਹਤੋ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਸੋਤੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਣ੍ਹਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸਾ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਛਿਨ੍ਨਸੋਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਰਾਗੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਨ੍ਧਨਂ, ਦੋਸੋ ਬਨ੍ਧਨਂ, ਮੋਹੋ ਬਨ੍ਧਨਂ। ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਬਨ੍ਧਨੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਂ ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ –

''ਨੇਲਙ੍ਗੋ ਸੇਤਪਚ੍ਛਾਦੋ, ਏਕਾਰੋ ਵਤ੍ਤਤੀ ਰਥੋ।
ਅਨੀਘਂ ਪਸ੍ਸ ਆਯਨ੍ਤਂ, ਛਿਨ੍ਨਸੋਤਂ ਅਬਨ੍ਧਨ''ਨ੍ਤਿ॥

''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ । ''ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ! ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਕਮਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਾਮਭੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ? ''ਤਯੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਾਮਭੁਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਾਮਭੁਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਕਤਮੋ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਕਤਮੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ? ''ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ? ''ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਯਿਕਾ। ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਚਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਚੇਤਸਿਕਾ। ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ।

ਸਾਧੁ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਕਥਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਵਾ । ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਹੋਤਿ ਯਂ ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਤੀ''ਤਿ।

ਸਾਧੁ ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਠਮਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਯਦਿ ਵਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਯਦਿ ਵਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਯਦਿ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ? ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਠਮਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਤੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ।

ਸਾਧੁ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਯ੍ਵਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ, ਯੋ ਚਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ, ਇਮੇਸਂ ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯ੍ਵਾਯਂ ਗਹਪਤਿ, ਮਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਆਯੁ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੋ, ਉਸ੍ਮਾ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ

ਵਿਪਰਿਭਿਨ੍ਨਾਨਿ। ਯੋ ਚ ਖ੍ਵਾਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸਪਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਆਯੁ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣੋ, ਉਸ੍ਮਾ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ। ਯ੍ਵਾਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਮਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ, ਯੋ ਚਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ, ਇਦਂ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ।

ਸਾਧੁ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਕਥਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ। ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਤੀ''ਤਿ।

ਸਾਧੁ , ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਯਦਿ ਵਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਯਦਿ ਵਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਯਦਿ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ? ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਤਤੋ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ।

ਸਾਧੁ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਕਤਿ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ''? ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਤਯੋ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ – ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ।

ਸਾਧੁ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਿਂਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪੋਣਂ, ਕਿਂਪਬ੍ਭਾਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਾਮਭੁਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਾਮਭੁਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੂਪਕਾਰਾ''ਤਿ? ''ਅਦ੍ਧਾ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਯਂ ਪਠਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਸਿ। ਅਪਿ ਚ ਤ੍ਯਾਹਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੂਪਕਾਰਾ – ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਗੋਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਗੋਦਤ੍ਤੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਤਿ ਅਮ੍ਬਾਟਕਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਗੋਦਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਗੋਦਤ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਗਹਪਤਿਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਗੋਦਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਾ ਚਾਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਯਾ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਯਾ ਚ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਯਾ ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਉਦਾਹੁ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ। ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ [ਚਤੁਤ੍ਥਿਂ (?)]। ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ [ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝੇਨ (?)] ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਪੇ॰... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਸੁਞ੍ਞਮਿਦਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ? ਰਾਗੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਮਾਣਕਰਣੋ, ਦੋਸੋ ਪਮਾਣਕਰਣੋ, ਮੋਹੋ ਪਮਾਣਕਰਣੋ। ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਯਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯੋ, ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਤਾਸਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਸਾ ਖੋ ਪਨ ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਾ ਰਾਗੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਦੋਸੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਮੋਹੇਨ। ਰਾਗੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਨੋ, ਦੋਸੋ ਕਿਞ੍ਚਨੋ, ਮੋਹੋ ਕਿਞ੍ਚਨੋ। ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਯਾਵਤਾ ਖੋ , ਭਨ੍ਤੇ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯੋ, ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਤਾਸਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਸਾ ਖੋ ਪਨ ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਾ ਰਾਗੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਦੋਸੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਮੋਹੇਨ। ਰਾਗੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣੋ, ਦੋਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣੋ, ਮੋਹੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣੋ। ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਯਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯੋ, ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਤਾਸਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਸਾ ਖੋ ਪਨ ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਾ ਰਾਗੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਦੋਸੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਮੋਹੇਨ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ! ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਕਮਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਿਗਣ੍ਠਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੦. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ [ਨਾਤਪੁਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰)] ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਮਹਤਿਯਾ ਨਿਗਣ੍ਠਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ – ‘‘ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਕਿਰ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਮਹਤਿਯਾ ਨਿਗਣ੍ਠਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਗਣ੍ਠੇਨ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਗਹਪਤਿਂ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਦ੍ਦਹਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ – ਅਤ੍ਥਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿ?

‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ ਏਤ੍ਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛਾਮਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤ੍ਵਾ [ਸਕਂ ਪਰਿਸਂ ਅਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਦਂ ਭਵਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੁ, ਯਾਵ ਉਜੁਕੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਅਸਠੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਅਮਾਯਾਵੀ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਵਾਤਂ ਵਾ ਸੋ ਜਾਲੇਨ ਬਾਧੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇ ਨਿਰੋਧੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ , ਸਕਮੁਟ੍ਠਿਨਾ ਵਾ ਸੋ ਗਙ੍ਗਾਯ ਸੋਤਂ ਆਵਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇ ਨਿਰੋਧੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਪਣੀਤਤਰਂ – ਞਾਣਂ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਦ੍ਧਾਯ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਞਾਣਂਯੇਵ ਪਣੀਤਤਰ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ । ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਨ ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਸਕਂ ਪਰਿਸਂ ਅਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਦਂ ਭਵਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੁ, ਯਾਵ ਅਨੁਜੁਕੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਸਠੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਮਾਯਾਵੀ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਇਦਾਨੇਵ ਖੋ ਤੇ [ਇਦਾਨੇਵ ਚ ਪਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਸਿਤਂ – ‘ਏਵਂ ਆਜਾਨਾਮ ਇਦਂ ਭਵਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੁ, ਯਾਵ ਉਜੁਕੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਅਸਠੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਅਮਾਯਾਵੀ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤੀ’ਤਿ। ਇਦਾਨੇਵ ਚ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਸਿਤਂ – ‘ਏਵਂ ਆਜਾਨਾਮ ਇਦਂ ਭਵਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੁ, ਯਾਵ ਅਨੁਜੁਕੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਸਠੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਯਾਵ ਮਾਯਾਵੀ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਮਂ ਸਚ੍ਚਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾ। ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਮਂ ਮਿਚ੍ਛਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਤੇ ਸਚ੍ਚਂ। ਇਮੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਸ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਞ੍ਹਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਦਾ ਨੇਸਂ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਥ ਮਂ ਪਟਿਹਰੇਯ੍ਯਾਸਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਗਣ੍ਠਪਰਿਸਾਯ। ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ, ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ, ਏਕਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ। ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ, ਦ੍ਵੇ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਦ੍ਵੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ, ਤਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਤੀਣਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾ, ਪਞ੍ਚ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਪਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਛ ਪਞ੍ਹਾ, ਛ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਛ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਸਤ੍ਤ ਪਞ੍ਹਾ, ਸਤ੍ਤ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਸਤ੍ਤ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ । ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ, ਅਟ੍ਠ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਅਟ੍ਠ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ, ਨਵ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ, ਦਸ ਉਦ੍ਦੇਸਾ, ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਨਿਗਣ੍ਠਂ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਂ ਇਮੇ ਦਸ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੇ ਪਞ੍ਹੇ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮੀਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੧. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਪੁਰਾਣਗਿਹਿਸਹਾਯੋ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ – ‘‘ਅਚੇਲੋ ਕਿਰ ਕਸ੍ਸਪੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪੁਰਾਣਗਿਹਿਸਹਾਯੋ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਚੇਲੇਨ ਕਸ੍ਸਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਅਚੇਲਂ ਕਸ੍ਸਪਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੀਵਚਿਰਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪਾ’’ਤਿ? ‘‘ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾਨਿ ਖੋ ਮੇ, ਗਹਪਤਿ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ‘‘ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਿਂਸਮਤ੍ਤੇਹਿ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ [ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸੋ

अधिगतो फासुविहारो''ति? ''इमेहि खो मे, गहपति, तिंसमत्तेहि वस्सेहि पब्बजितस्स नत्थि कोचि उत्तरिमनुस्सधम्मा अलमरियञाणदस्सनविसेसो अधिगतो फासुविहारो, अञ्ञत्र नग्गेय्या च मुण्डेय्या च पावळनिप्फोटनाय चा''ति। एवं वुत्ते, चित्तो गहपति अचेलं कस्सपं एतदवोच – ''अच्छरियं वत, भो, अब्भुतं वत, भो! धम्मस्स स्वाक्खातता [सब्बत्थपि एवमेव दिस्सति] यत्र हि नाम तिंसमत्तेहि वस्सेहि न कोचि उत्तरिमनुस्सधम्मा अलमरियञाणदस्सनविसेसो अधिगतो अभविस्स फासुविहारो, अञ्ञत्र नग्गेय्या च मुण्डेय्या च पावळनिप्फोटनाय चा''ति!

''तुय्हं पन, गहपति, कीवचिरं उपासकत्तं उपगतस्सा''ति? ''मय्हम्पि खो पन, भन्ते, तिंसमत्तानि वस्सानि उपासकत्तं उपगतस्सा''ति। ''इमेहि पन ते, गहपति, तिंसमत्तेहि वस्सेहि अत्थि कोचि उत्तरिमनुस्सधम्मा अलमरियञाणदस्सनविसेसो अधिगतो फासुविहारो''ति? ''गिहिनोपि सिया, भन्ते। अहञ्हि, भन्ते, यावदेव आकङ्खामि, विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरामि। अहञ्हि, भन्ते, यावदेव आकङ्खामि, वितक्कविचारानं वूपसमा ...पे॰... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरामि। अहञ्हि, भन्ते, यावदेव आकङ्खामि, पीतिया च विरागा...पे॰... ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरामि। अहञ्हि, भन्ते, यावदेव आकङ्खामि, सुखस्स च पहाना...पे॰... चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरामि। सचे खो पनाहं, भन्ते, भगवतो [भगवता (स्या॰ कं॰)] पठमतरं कालं करेय्यं, अनच्छरियं खो पनेतं यं मं भगवा एवं ब्याकरेय्य – 'नत्थि तं संयोजनं येन संयोजनेन संयुत्तो चित्तो गहपति पुन इमं लोकं आगच्छेय्या'''ति। एवं वुत्ते, अचेलो कस्सपो चित्तं गहपतिं एतदवोच – ''अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो! धम्मस्स स्वाक्खातता, यत्र हि नाम गिही ओदातवसनो [गिही ओदातवसना (सी॰ पी॰)] एवरूपं उत्तरिमनुस्सधम्मा अलमरियञाणदस्सनविसेसं अधिगमिस्सति [अधिगमिस्सन्ति (सी॰ पी॰)] फासुविहारं। लभेय्याहं, गहपति , इमस्मिं धम्मविनये पब्बज्जं, लभेय्यं उपसम्पद''न्ति।

अथ खो चित्तो गहपति अचेलं कस्सपं आदाय येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थेरे भिक्खू एतदवोच – ''अयं, भन्ते, अचेलो कस्सपो अम्हाकं पुराणगिहिसहायो। इमं थेरा पब्बाजेन्तु उपसम्पादेन्तु। अहमस्स उस्सुक्कं करिस्सामि चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान''न्ति। अलत्थ खो अचेलो कस्सपो इमस्मिं धम्मविनये पब्बज्जं, अलत्थ उपसम्पदं। अचिरूपसम्पन्नो च पनायस्मा कस्सपो एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो नचिरस्सेव – यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि। ''खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया''ति अब्भञ्ञासि। अञ्ञतरो च पनायस्मा कस्सपो अरहतं अहोसीति। नवमं।

१०. गिलानदस्सनसुत्तं

३५२. तेन खो पन समयेन चित्तो गहपति आबाधिको होति दुक्खितो बाळ्हगिलानो। अथ खो सम्बहुला आरामदेवता वनदेवता रुक्खदेवता ओसधितिणवनप्पतीसु अधिवत्था देवता सङ्गम्म समागम्म चित्तं गहपतिं एतदवोचुं – ''पणिधेहि, गहपति, अनागतमद्धानं राजा अस्सं चक्कवत्ती''ति।

एवं वुत्ते, चित्तो गहपति ता आरामदेवता वनदेवता रुक्खदेवता ओसधितिणवनप्पतीसु अधिवत्था देवता एतदवोच – ''तम्पि अनिच्चं, तम्पि अद्धुवं, तम्पि पहाय गमनीय''न्ति। एवं वुत्ते, चित्तस्स गहपतिनो मित्तामच्चा ञातिसालोहिता चित्तं गहपतिं एतदवोचुं – ''सतिं, अय्यपुत्त, उपट्ठपेहि, मा विप्पलपी''ति। ''किं ताहं वदामि यं मं तुम्हे एवं वदेथ – 'सतिं, अय्यपुत्त, उपट्ठपेहि, मा विप्पलपी'''ति? ''एवं खो त्वं, अय्यपुत्त, वदेसि – 'तम्पि

ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧੁਵਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਯ ਗਮਨੀਯ'''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਮਂ ਆਰਾਮਦੇਵਤਾ ਵਨਦੇਵਤਾ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾ ਓਸਧਿਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤੀਸੁ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਪਣਿਧੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ'ਤਿ। ਤਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਯ ਗਮਨੀਯ'''ਨ੍ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨ ਤਾ, ਅਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਆਰਾਮਦੇਵਤਾ ਵਨਦੇਵਤਾ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾ ਓਸਧਿਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤੀਸੁ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਪਣਿਧੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ'''ਤਿ? ''ਤਾਸਂ ਖੋ ਆਰਾਮਦੇਵਤਾਨਂ ਵਨਦੇਵਤਾਨਂ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾਨਂ ਓਸਧਿਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤੀਸੁ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ, ਸੀਲਵਾ [ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ (ਕ॰)] ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ। ਸਚੇ ਪਣਿਦਹਿਸ੍ਸਤਿ – ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ'ਤਿ, 'ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਅਯਂ ਇਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਿਕਂ ਫਲਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਂ ਖੋ ਤਾ ਆਰਾਮਦੇਵਤਾ ਵਨਦੇਵਤਾ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾ ਓਸਧਿਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤੀਸੁ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਪਣਿਧੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ'ਤਿ। ਤਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧੁਵਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਪਹਾਯ ਗਮਨੀਯ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ, ਅਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਅਮ੍ਹੇਪਿ ਓਵਦਾਹੀ''ਤਿ। ''ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਵੋ ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ – 'ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ'ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ – 'ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਲੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੇਹੀਤਿ ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਙ੍ਘੇ ਚ ਚਾਗੇ ਚ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਲਮਕਾਸੀਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਚਿਤ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਂਯੋਜਨਂ ਦ੍ਵੇ ਇਸਿਦਤ੍ਤਾ, ਮਹਕੋ ਕਾਮਭੂਪਿ ਚ।
ਗੋਦਤ੍ਤੋ ਚ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਚ, ਅਚੇਲੇਨ ਗਿਲਾਨਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ॥

੮. ਗਾਮਣਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਚਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਚਣ੍ਡੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚਣ੍ਡੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਚਣ੍ਡੋ ਚਣ੍ਡੋਤ੍ਵੇਵ [ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਚਣ੍ਡੋਤੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸੋਰਤੋ ਸੋਰਤੋਤ੍ਵੇਵ [ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸੁਰਤੋਤੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇ ਕੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਕੋਪਿਯਮਾਨੋ ਕੋਪਂ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਚਣ੍ਡੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੋਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਦੋਸਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇ ਕੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਕੋਪਿਯਮਾਨੋ ਕੋਪਂ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਚਣ੍ਡੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਮੋਹੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਮੋਹਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇ ਕੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਕੋਪਿਯਮਾਨੋ ਕੋਪਂ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਚਣ੍ਡੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਚਣ੍ਡੋ ਚਣ੍ਡੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ''।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇ ਨ ਕੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਕੋਪਿਯਮਾਨੋ ਕੋਪਂ ਨ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਸੋਰਤੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੋਸੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਦੋਸਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇ ਨ ਕੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਕੋਪਿਯਮਾਨੋ ਕੋਪਂ ਨ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਸੋਰਤੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਮੋਹੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇ ਨ ਕੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਕੋਪਿਯਮਾਨੋ ਕੋਪਂ ਨ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਸੋਰਤੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸੋਰਤੋ ਸੋਰਤੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਚਣ੍ਡੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭਗਵਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਤਾਲਪੁਟਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਤਾਲਪੁਟੋ [ਤਾਲਪੁਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਨਟਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਤਾਲਪੁਟੋ ਨਟਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨਂ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨਂ ਨਟਾਨਂ ਭਾਸਮਾਨਾਨਂ – 'ਯੋ ਸੋ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜਨਂ ਹਾਸੇਤਿ ਰਮੇਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਹਾਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ? ''ਅਲਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤਂ। ਮਾ ਮਂ ਏਤਂ ਪੁਚ੍ਛੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਤਾਲਪੁਟੋ ਨਟਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨਂ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨਂ ਨਟਾਨਂ ਭਾਸਮਾਨਾਨਂ – 'ਯੋ ਸੋ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜਨਂ ਹਾਸੇਤਿ ਰਮੇਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਹਾਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ? ''ਅਲਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤਂ। ਮਾ ਮਂ ਏਤਂ ਪੁਚ੍ਛੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਤਾਲਪੁਟੋ ਨਟਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨਂ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨਂ ਨਟਾਨਂ ਭਾਸਮਾਨਾਨਂ – 'ਯੋ ਸੋ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜਨਂ ਹਾਸੇਤਿ ਰਮੇਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਹਾਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ?

''ਅਦ੍ਧਾ ਖੋ ਤਜਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਨ ਲਭਾਮਿ [ਨਾਲਤ੍ਥੰ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] – 'ਅਲਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤਂ, ਮਾ ਮਂ ਏਤਂ ਪੁਚ੍ਛੀ'ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਤਜਾਹਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧਾ। ਤੇਸਂ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਰਜਨੀਯਾ ਤੇ ਉਪਸਂਹਰਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਦੋਸਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧਾ। ਤੇਸਂ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੋਸਨੀਯਾ ਤੇ ਉਪਸਂਹਰਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ , ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ ਮੋਹਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧਾ। ਤੇਸਂ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮੋਹਨੀਯਾ ਤੇ ਉਪਸਂਹਰਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ। ਸੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਮਤ੍ਤੋ ਪਮਤ੍ਤੋ ਪਰੇ ਮਦੇਤ੍ਵਾ ਪਮਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਹਾਸੋ ਨਾਮ ਨਿਰਯੋ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਚੇ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਯੋ ਸੋ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜਨਂ ਹਾਸੇਤਿ ਰਮੇਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਹਾਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਵਦਾਮਿ – ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਤਾਲਪੁਟੋ ਨਟਗਾਮਣਿ, ਪਰੋਦਿ, ਅਸ੍ਸੂਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ''ਏਤਂ ਖੋ ਤਜਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਨਾਲਤ੍ਥੰ – 'ਅਲਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤਂ; ਮਾ ਮਂ ਏਤਂ ਪੁਚ੍ਛੀ'''ਤਿ। ''ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਂ ਰੋਦਾਮਿ ਯਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ; ਅਪਿ ਚਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯੇਹਿ ਨਟੇਹਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਨਿਕਤੋ ਵਞ੍ਚਿਤੋ ਪਲੁਦ੍ਧੋ – 'ਯੋ ਸੋ ਨਟੋ ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਸਮਜ੍ਜਮਜ੍ਝੇ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜਨਂ ਹਾਸੇਤਿ ਰਮੇਤਿ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਹਾਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'''ਤਿ। ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭਗਵਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਲਭੇਯ੍ਯਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਲਭੇਯ੍ਯਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦ''ਨ੍ਤਿ। ਅਲਤ੍ਥ ਖੋ ਤਾਲਪੁਟੋ ਨਟਗਾਮਣਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਅਲਤ੍ਥ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ। ਅਚਿਰੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਤਾਲਪੁਟੋ... ਪੇ॰... ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਯੋਧਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੫. ਅਥ ਖੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨਂ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨਂ ਯੋਧਾਜੀਵਾਨਂ ਭਾਸਮਾਨਾਨਂ – 'ਯੋ ਸੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ? ''ਅਲਂ , ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤਂ; ਮਾ ਮਂ ਏਤਂ ਪੁਚ੍ਛੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨਂ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨਂ ਯੋਧਾਜੀਵਾਨਂ ਭਾਸਮਾਨਾਨਂ – 'ਯੋ ਸੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ?

''ਅਦ੍ਧਾ ਖੋ ਤਜਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਨ ਲਭਾਮਿ – 'ਅਲਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤਂ; ਮਾ ਮਂ ਏਤਂ ਪੁਚ੍ਛੀ'ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਤਜਾਹਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਂ [ਹੀਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਦੁਕ੍ਕਟਂ ਦੁਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ – 'ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ਵਾ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ਵਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ ਅਹੇਸੁਂ ਇਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ; ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤੋ ਨਾਮ ਨਿਰਯੋ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਸਚੇ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਯੋ ਸੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ

ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਗਾਮਣਿ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਗਤੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਤਿੰ ਵਦਾਮਿ – ਨਿਰਯੰ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਵਾ''ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਗਾਮਣਿ ਪਰੋਦਿ, ਅਸ੍ਸੂਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ''ਏਤੰ ਖੋ ਤਜਾਹੰ, ਗਾਮਣਿ, ਨਾਲਤ੍ਥੰ – 'ਅਲੰ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤੰ; ਮਾ ਮੰ ਏਤੰ ਪੁਚ੍ਛੀ'''ਤਿ। ''ਨਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤੰ ਰੋਦਾਮਿ ਯੰ ਮੰ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ ; ਅਪਿਚਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯੇਹਿ ਯੋਧਾਜੀਵੇਹਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਨਿਕਤੋ ਵਞ੍ਚਿਤੋ ਪਲੁਦ੍ਧੋ – 'ਯੋ ਸੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'''ਤਿ। ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਸੁਤ੍ਤੰ

੩੫੬. ਅਥ ਖੋ ਹਤ੍ਥਾਰੋਹੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਅਸ੍ਸਾਰੋਹਸੁਤ੍ਤੰ

੩੫੭. ਅਥ ਖੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤੰ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨੰ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹਾਨੰ ਭਾਸਮਾਨਾਨੰ – 'ਯੋ ਸੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ? ''ਅਲੰ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤੰ; ਮਾ ਮੰ ਏਤੰ ਪੁਚ੍ਛੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤੰ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕਾਨੰ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹਾਨੰ ਭਾਸਮਾਨਾਨੰ – 'ਯੋ ਸੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ?

''ਅਦ੍ਧਾ ਖੋ ਤਜਾਹੰ, ਗਾਮਣਿ, ਨ ਲਭਾਮਿ – 'ਅਲੰ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤੰ; ਮਾ ਮੰ ਏਤੰ ਪੁਚ੍ਛੀ'ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਤਜਾਹੰ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤੰ ਦੁਕ੍ਕਟੰ ਦੁਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ – 'ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ਵਾ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ਵਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਅਹੇਸੁੰ ਇਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤੋ ਨਾਮ ਨਿਰਯੋ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਚੇ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਯੋ ਸੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਹੰ ਗਾਮਣਿ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਗਤੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਤਿੰ ਵਦਾਮਿ – ਨਿਰਯੰ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਵਾ''ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਗਾਮਣਿ ਪਰੋਦਿ, ਅਸ੍ਸੂਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ''ਏਤੰ ਖੋ ਤਜਾਹੰ, ਗਾਮਣਿ, ਨਾਲਤ੍ਥੰ – 'ਅਲੰ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਤੰ; ਮਾ ਮੰ ਏਤੰ ਪੁਚ੍ਛੀ'''ਤਿ। ''ਨਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤੰ ਰੋਦਾਮਿ ਯੰ ਮੰ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ। ਅਪਿਚਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯੇਹਿ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੇਹਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਨਿਕਤੋ ਵਞ੍ਚਿਤੋ ਪਲੁਦ੍ਧੋ – 'ਯੋ ਸੋ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਜਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'''ਤਿ। ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩੫੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਨਾਲਨ੍ਦਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਵਾਰਿਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਭੂਮਕਾ ਕਾਮਣ੍ਡਲੁਕਾ ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਾਰਕਾ। ਤੇ ਮਤੰ ਕਾਲਙ੍ਕਤੰ ਉਯ੍ਯਾਪੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ ਸਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ ਸਗ੍ਗੰ ਨਾਮ ਓਕ੍ਕਾਮੇਨ੍ਤਿ। ਭਗਵਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਹੋਤਿ ਤਥਾ ਕਾਤੁੰ ਯਥਾ ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਕੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਤੇਨ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ। ਤਮੇਨੰ ਮਹਾ ਜਨਕਾਯੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ ਥੋਮੇਯ੍ਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕੇਯ੍ਯ – 'ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੂ'ਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ , ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਆਯਾਚਨਹੇਤੁ ਵਾ ਥੋਮਨਹੇਤੁ ਵਾ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕਨਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਤਿੰ ਪੁਥੁਸਿਲੰ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਉਦਕਰਹਦੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨੰ ਮਹਾ ਜਨਕਾਯੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ ਥੋਮੇਯ੍ਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕੇਯ੍ਯ – 'ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜ, ਭੋ ਪੁਥੁਸਿਲੇ, ਉਪ੍ਲਵ, ਭੋ ਪੁਥੁਸਿਲੇ , ਥਲਮੁਪ੍ਲਵ, ਭੋ ਪੁਥੁਸਿਲੇ'ਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਸਾ ਪੁਥੁਸਿਲਾ ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਆਯਾਚਨਹੇਤੁ ਵਾ ਥੋਮਨਹੇਤੁ ਵਾ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕਨਹੇਤੁ ਵਾ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਵਾ ਉਪ੍ਲਵੇਯ੍ਯ ਵਾ ਥਲੰ ਵਾ ਉਪ੍ਲਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤੰ ਮਹਾ ਜਨਕਾਯੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ ਥੋਮੇਯ੍ਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕੇਯ੍ਯ – 'ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੂ'''ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧਸ੍ਸ [ਇਧ (ਕ॰), ਇਧ ਚਸ੍ਸ (?)] ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ। ਤਮੇਨੰ ਮਹਾ ਜਨਕਾਯੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ ਥੋਮੇਯ੍ਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕੇਯ੍ਯ – 'ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੂ'ਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਆਯਾਚਨਹੇਤੁ ਵਾ ਥੋਮਨਹੇਤੁ ਵਾ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕਨਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪਿਕੁਮ੍ਭੰ ਵਾ ਤੇਲਕੁਮ੍ਭੰ ਵਾ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਉਦਕਰਹਦੇ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਯਾਸ੍ਸ ਸਕ੍ਖਰਾ ਵਾ ਕਠਲਾ ਵਾ ਸਾ ਅਧੋਗਾਮੀ [ਅਧੋਗਾਮਿਨੀ (?)] ਅਸ੍ਸ; ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਤਤ੍ਰ ਸਪ੍ਪਿ ਵਾ ਤੇਲੰ ਵਾ ਤੰ ਉਦ੍ਧੰ ਗਾਮਿ ਅਸ੍ਸ। ਤਮੇਨੰ ਮਹਾ ਜਨਕਾਯੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ ਥੋਮੇਯ੍ਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕੇਯ੍ਯ – 'ਓਸੀਦ, ਭੋ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲ, ਸੰਸੀਦ , ਭੋ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲ, ਅਧੋ ਗਚ੍ਛ, ਭੋ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲਾ'ਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲੰ ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਆਯਾਚਨਹੇਤੁ ਵਾ ਥੋਮਨਹੇਤੁ ਵਾ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕਨਹੇਤੁ ਵਾ ਓਸੀਦੇਯ੍ਯ ਵਾ ਸੰਸੀਦੇਯ੍ਯ ਵਾ ਅਧੋ ਵਾ

ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ , ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਂ ਮਹਾ ਜਨਕਾਯੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ ਥੋਮੇਯ੍ਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਅਨੁਪਰਿਸਕ੍ਕੇਯ੍ਯ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੂ’ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਖੇਤ੍ਤੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਾਲਨ੍ਦਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਵਾਰਿਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਨਨੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਨੋ ਤਥਾ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧਸ੍ਸੁ [ਇਧ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਕਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਤੀਣਿ ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ – ਏਕਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਂ, ਏਕਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਏਕਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਹੀਨਂ ਜਙ੍ਗਲਂ ਊਸਰਂ ਪਾਪਭੂਮਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਸੁ ਕਸ੍ਸਕੋ ਗਹਪਤਿ ਬੀਜਾਨਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਕਤ੍ਥ ਪਠਮਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ, ਯਂ ਵਾ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਂ , ਯਂ ਵਾ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਯਂ ਵਾ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਹੀਨਂ ਜਙ੍ਗਲਂ ਊਸਰਂ ਪਾਪਭੂਮੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਸੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਸਕੋ ਗਹਪਤਿ ਬੀਜਾਨਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਯਂ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਂ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ । ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਯਂ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਯਂ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਹੀਨਂ ਜਙ੍ਗਲਂ ਊਸਰਂ ਪਾਪਭੂਮਿ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯਪਿ, ਨੋਪਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਗੋਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯਂ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ। ਤੇਸਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ – ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਤੇ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਮਂਦੀਪਾ ਮਂਲੇਣਾ ਮਂਤਾਣਾ ਮਂਸਰਣਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯਂ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ; ਏਵਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਾਸਕਉਪਾਸਿਕਾਯੋ। ਤੇਸਂ ਪਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ – ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਤੇ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਮਂਦੀਪਾ ਮਂਲੇਣਾ ਮਂਤਾਣਾ ਮਂਸਰਣਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯਂ ਅਦੁਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਹੀਨਂ ਜਙ੍ਗਲਂ ਊਸਰਂ ਪਾਪਭੂਮਿ; ਏਵਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ । ਤੇਸਂ ਪਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ – ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਏਕਂ ਪਦਮ੍ਪਿ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ ਤਂ ਨੇਸਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤਯੋ ਉਦਕਮਣਿਕਾ – ਏਕੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਅਹਾਰੀ ਅਪਰਿਹਾਰੀ, ਏਕੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ, ਏਕੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਸੁ ਪੁਰਿਸੋ ਉਦਕਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਕਾਮੋ ਕਤ੍ਥ ਪਠਮਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਵਾ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਅਹਾਰੀ ਅਪਰਿਹਾਰੀ, ਯੋ ਵਾ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ, ਯੋ ਵਾ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਸੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਉਦਕਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਕਾਮੋ, ਯੋ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਅਹਾਰੀ ਅਪਰਿਹਾਰੀ ਤਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ, ਯੋ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ

ਪਰਿਹਾਰੀ ਤਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ, ਯੋ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ ਤਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯਪਿ, ਨੇਪਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨੁਮਸੋ ਭਣ੍ਡਧੋਵਨਮ੍ਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਅਹਾਰੀ ਅਪਰਿਹਾਰੀ; ਏਵਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ। ਤੇਸਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ – ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ , ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਤੇ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਮਂਦੀਪਾ ਮਂਲੇਣਾ ਮਂਤਾਣਾ ਮਂਸਰਣਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ; ਏਵਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਾਸਕਉਪਾਸਿਕਾਯੋ। ਤੇਸਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ – ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਤੇ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਮਂਦੀਪਾ ਮਂਲੇਣਾ ਮਂਤਾਣਾ ਮਂਸਰਣਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਛਿਦ੍ਦੋ ਹਾਰੀ ਪਰਿਹਾਰੀ; ਏਵਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ। ਤੇਸਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ – ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਏਕਂ ਪਦਮ੍ਪਿ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਂ ਨੇਸਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਙ੍ਖਧਮਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਾਲਨ੍ਦਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਵਾਰਿਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਨਿਗਣ੍ਠਸਾਵਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤਂ ਗਾਮਣਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਂ ਅਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ, ਯੋ ਕੋਚਿ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ , ਯੋ ਕੋਚਿ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ, ਯੋ ਕੋਚਿ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ ਸਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ। ਯਂਬਹੁਲਂ ਯਂਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ। '''ਯਂਬਹੁਲਂ ਯਂਬਹੁਲਞ੍ਚ, ਗਾਮਣਿ, ਵਿਹਰਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਯਤਿ', ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਮੋ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯਂ ਵਾ ਸੋ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਯਂ ਵਾ ਸੋ ਪਾਣਂ ਨਾਤਿਪਾਤੇਤੀ''ਤਿ? ''ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਅਪ੍ਪਤਰੋ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯਂ ਸੋ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸ੍ਵੇਵ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ ਯਂ ਸੋ ਪਾਣਂ ਨਾਤਿਪਾਤੇਤੀ''ਤਿ। '''ਯਂਬਹੁਲਂ ਯਂਬਹੁਲਞ੍ਚ, ਗਾਮਣਿ, ਵਿਹਰਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ'ਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਮੋ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯਂ ਵਾ ਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਯਂ ਵਾ ਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਨਾਦਿਯਤੀ''ਤਿ। ''ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਪ੍ਪਤਰੋ ਸੋ ਸਮਯੋ, ਯਂ ਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸ੍ਵੇਵ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯਂ ਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਨਾਦਿਯਤੀ''ਤਿ। '''ਯਂਬਹੁਲਂ ਯਂਬਹੁਲਞ੍ਚ, ਗਾਮਣਿ, ਵਿਹਰਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ'ਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ''।

“ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਮੋ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯੰ ਵਾ ਸੋ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਯੰ ਵਾ ਸੋ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਨ ਚਰਤੀ”ਤਿ? “ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਅਪ੍ਪਤਰੋ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯੰ ਸੋ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸ੍ਵੇਵ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯੰ ਸੋ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਨ ਚਰਤੀ”ਤਿ। “‘ਯੰਬਹੁਲੰ ਯੰਬਹੁਲਞ੍ਚ, ਗਾਮਣਿ, ਵਿਹਰਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ’ਤਿ , ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੰ”।

“ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਮੋ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯੰ ਵਾ ਸੋ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਯੰ ਵਾ ਸੋ ਮੁਸਾ ਨ ਭਣਤੀ”ਤਿ? “ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਾਸਮਯੰ ਉਪਾਦਾਯ , ਅਪ੍ਪਤਰੋ ਸੋ ਸਮਯੋ, ਯੰ ਸੋ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸ੍ਵੇਵ ਬਹੁਤਰੋ ਸਮਯੋ, ਯੰ ਸੋ ਮੁਸਾ ਨ ਭਣਤੀ”ਤਿ। “‘ਯੰਬਹੁਲੰ ਯੰਬਹੁਲਞ੍ਚ, ਗਾਮਣਿ, ਵਿਹਰਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ’ਤਿ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੰ”।

“ਇਧ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਹੋਤਿ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ [ਏਵੰਦਿਟ੍ਠੀ (ਕ॰)] – ‘ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ, ਯੋ ਕੋਚਿ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਆਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ, ਯੋ ਕੋਚਿ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ, ਯੋ ਕੋਚਿ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ’ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੋ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਾਵਕੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ – ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਪਾਣੋ ਅਤਿਪਾਤਿਤੋ, ਅਹਮ੍ਪਿਮ੍ਹਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਤੰ, ਗਾਮਣਿ, ਵਾਚੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ – ਯੋ ਕੋਚਿ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਆਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਆਦਿਨ੍ਨੰ ਅਹਮ੍ਪਿਮ੍ਹਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਤੰ, ਗਾਮਣਿ, ਵਾਚੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ – ਯੋ ਕੋਚਿ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ’ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਿਣ੍ਣੰ। ‘ਅਹਮ੍ਪਿਮ੍ਹਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ’ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਤੰ, ਗਾਮਣਿ, ਵਾਚੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ – ਯੋ ਕੋਚਿ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਮੁਸਾ ਭਣਿਤੰ। ‘ਅਹਮ੍ਪਿਮ੍ਹਿ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ’ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਤੰ, ਗਾਮਣਿ, ਵਾਚੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ।

“ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਸੋ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ, ‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵਿਰਮਥਾ’ਤਿ ਚਾਹ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ, ‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵਿਰਮਥਾ’ਤਿ ਚਾਹ। ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ ਗਰਹਤਿ, ਵਿਗਰਹਤਿ ‘ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵਿਰਮਥਾ’ਤਿ ਚਾਹ। ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ ‘ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵਿਰਮਥਾ’ਤਿ ਚਾਹ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੋ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਾਵਕੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਭਗਵਾ ਖੋ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵਿਰਮਥਾਤਿ ਚਾਹ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਪਾਣੋ ਅਤਿਪਾਤਿਤੋ ਯਾਵਤਕੋ ਵਾ ਤਾਵਤਕੋ ਵਾ। ਯੋ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਪਾਣੋ ਅਤਿਪਾਤਿਤੋ ਯਾਵਤਕੋ ਵਾ ਤਾਵਤਕੋ ਵਾ, ਤੰ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ, ਤੰ ਨ ਸਾਧੁ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ [ਅਹਞ੍ਚੇ (?)] ਖੋ ਪਨ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਅਸ੍ਸੰ। ਨ ਮੇਤੰ ਪਾਪੰ ਕਮ੍ਮੰ [ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਕਤੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਤਞ੍ਚੇਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਜਹਤਿ। ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘‘ਭਗਵਾ ਖੋ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵਿਰਮਥਾਤਿ ਚਾਹ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਨ੍ਨਂ ਯਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਾਵਤਕਂ ਵਾ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਨ੍ਨਂ ਯਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਂ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ, ਤਂ ਨ ਸਾਧੁ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਮੇਤਂ ਪਾਪਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਤਞ੍ਚੇਵ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਜਹਤਿ। ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘‘ਭਗਵਾ ਖੋ ਪਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵਿਰਮਥਾਤਿ ਚਾਹ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਿਣ੍ਣਂ ਯਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਾਵਤਕਂ ਵਾ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਿਣ੍ਣਂ ਯਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਂ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ, ਤਂ ਨ ਸਾਧੁ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਮੇਤਂ ਪਾਪਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਤਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਜਹਤਿ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘‘ਭਗਵਾ ਖੋ ਪਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਗਰਹਤਿ ਵਿਗਰਹਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵਿਰਮਥਾਤਿ ਚਾਹ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਮੁਸਾ ਭਣਿਤਂ ਯਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਾਵਤਕਂ ਵਾ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ ਮੁਸਾ ਭਣਿਤਂ ਯਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਾਵਤਕਂ ਵਾ ਤਂ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ, ਤਂ ਨ ਸਾਧੁ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਮੇਤਂ ਪਾਪਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਤਞ੍ਚੇਵ ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਜਹਤਿ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਪਹਾਯ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪ੍ਪਦੋਸਂ ਪਹਾਯ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਬਲਵਾ ਸਙ੍ਖਧਮੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਯਂ ਪਮਾਣਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਤਿਟ੍ਠਤਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ...ਪੇ॰... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ...ਪੇ॰...। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਾਮਣਿ, ਬਲਵਾ ਸਙ੍ਖਧਮੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਯਂ ਪਮਾਣਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਤਿਟ੍ਠਤੀ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ

ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾ ਤਦਵਸਰਿ । ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਭਗਵਾ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਵਾਰਿਕਮ੍ਬਵਨੇ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿਤਿਕਾ ਸੇਤਟ੍ਠਿਕਾ ਸਲਾਕਾਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾਯਂ ਪਟਿਵਸਤਿ ਮਹਤਿਯਾ ਨਿਗਣ੍ਠਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਨਿਗਣ੍ਠਸਾਵਕੋ ਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਗਣ੍ਠਂ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤਂ ਗਾਮਣਿਂ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਗਾਮਣਿ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਵਾਦਂ ਆਰੋਪੇਹਿ। ਏਵਂ ਤੇ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੇਨ ਗਾਮਣਿਨਾ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾਦੋ ਆਰੋਪਿਤੋ'''ਤਿ।

''ਕਥਂ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾਦਂ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ? ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਗਾਮਣਿ, ਯੇਨ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਏਵਂ ਵਦੇਹਿ – 'ਨਨੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਲਾਨਂ ਅਨੁਦ੍ਦਯਂ [ਅਨੁਦਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਰਕ੍ਖਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਵਣ੍ਣੇਤੀ'ਤਿ? ਸਚੇ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – 'ਏਵਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਲਾਨਂ ਅਨੁਦ੍ਦਯਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਰਕ੍ਖਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਵਣ੍ਣੇਤੀ'ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਤ੍ਵਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸਿ – 'ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵੀਹਿਤਿਕੇ ਸੇਤਟ੍ਠਿਕੇ ਸਲਾਕਾਵੁਤ੍ਤੇ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਤਿ? ਉਚ੍ਛੇਦਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਯਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਉਪਘਾਤਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ! ਇਮਂ ਖੋ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਉਭਤੋਕੋਟਿਕਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨੇਵ ਸਕ੍ਖਤਿ [ਸਕ੍ਖਿਤਿ (ਸੀ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੩] ਉਗ੍ਗਿਲਿਤੁਂ, ਨੇਵ ਸਕ੍ਖਤਿ ਓਗਿਲਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਨਿਗਣ੍ਠਂ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਨਨੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਲਾਨਂ ਅਨੁਦ੍ਦਯਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਰਕ੍ਖਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਵਣ੍ਣੇਤੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਲਾਨਂ ਅਨੁਦ੍ਦਯਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਰਕ੍ਖਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਵਣ੍ਣੇਤੀ''ਤਿ। ''ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵੀਹਿਤਿਕੇ ਸੇਤਟ੍ਠਿਕੇ ਸਲਾਕਾਵੁਤ੍ਤੇ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਤਿ? ਉਚ੍ਛੇਦਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਯਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਉਪਘਾਤਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ। ''ਇਤੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪੇ [ਏਕਨਵੁਤੋ ਕਪ੍ਪੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਏਕਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪੋ (ਪੀ॰)] ਯਮਹਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ, ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਲਂ ਪਕ੍ਕਭਿਕ੍ਖਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਮਤ੍ਤੇਨ ਉਪਹਤਪੁਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਖੋ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕੁਲਾਨਿ ਅਡ੍ਢਾਨਿ ਮਹਦ੍ਧਨਾਨਿ ਮਹਾਭੋਗਾਨਿ ਪਹੂਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤਾਨਿ ਪਹੂਤਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਾਨਿ ਪਹੂਤਧਨਧਞ੍ਞਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਦਾਨਸਮ੍ਭੂਤਾਨਿ ਚੇਵ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾਨਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਸਮ੍ਭੂਤਾਨਿ ਚ। ਅਟ੍ਠ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਹੇਤੂ, ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਕੁਲਾਨਂ ਉਪਘਾਤਾਯ। ਰਾਜਤੋ ਵਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚੋਰਤੋ ਵਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਗ੍ਗਿਤੋ ਵਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ , ਉਦਕਤੋ ਵਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨਿਹਿਤਂ ਵਾ ਠਾਨਾ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ [ਨਿਹਿਤਂ ਵਾ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਦੁਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਵਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕੁਲੇ ਵਾ

ਕੁਲਙ੍ਗਾਰੋਤਿ [ਕੁਲਾਨਂ ਵਾ ਕੁਲਙ੍ਗਾਰੋ (ਸੀ॰)] ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਯੋ ਤੇ ਭੋਗੇ ਵਿਕਿਰਤਿ ਵਿਧਮਤਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯੇ ਅਟ੍ਠਮੀਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਟ੍ਠ ਹੇਤੂ, ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਕੁਲਾਨਂ ਉਪਘਾਤਾਯ। ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਹੇਤੂਸੁ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਯੋ ਮਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਚ੍ਛੇਦਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਯਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਉਪਘਾਤਾਯ ਭਗਵਾ ਕੁਲਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ, ਤਂ, ਗਾਮਣਿ, ਵਾਚਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਮਣਿਚੂਲ਼ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਰਾਜਪਰਿਸਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਕਪ੍ਪਤਿ ਸਮਣਾਨਂ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਸਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤ''ਨ੍ਤਿ!

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਮਣਿਚੂਲ਼ਕੋ ਗਾਮਣਿ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਣਿਚੂਲ਼ਕੋ ਗਾਮਣਿ ਤਂ ਪਰਿਸਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਾ ਅਯ੍ਯੋ [ਅਯ੍ਯਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਏਵਂ ਅਵਚੁਤ੍ਥ। ਨ ਕਪ੍ਪਤਿ ਸਮਣਾਨਂ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨ ਸਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਣਿਸੁਵਣ੍ਣਾ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪੇਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤਾ''ਤਿ। ਅਸਕ੍ਖਿ ਖੋ ਮਣਿਚੂਲ਼ਕੋ ਗਾਮਣਿ ਤਂ ਪਰਿਸਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਮਣਿਚੂਲ਼ਕੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਣਿਚੂਲ਼ਕੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਰਾਜਪਰਿਸਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਕਪ੍ਪਤਿ ਸਮਣਾਨਂ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਸਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਂ ਪਰਿਸਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਮਾ ਅਯ੍ਯੋ ਏਵਂ ਅਵਚੁਤ੍ਥ। ਨ ਕਪ੍ਪਤਿ ਸਮਣਾਨਂ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨ ਸਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਣਿਸੁਵਣ੍ਣਾ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪੇਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤਾ'ਤਿ। ਅਸਕ੍ਖਿਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਂ ਪਰਿਸਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ। ਕਚ੍ਚਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਹੋਮਿ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਾਮਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਮਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ?

''ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਮੇ ਹੋਸਿ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਸਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਸਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਨ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਕਪ੍ਪਤਿ ਸਮਣਾਨਂ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨ ਸਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਣਿਸੁਵਣ੍ਣਾ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪੇਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ ਕਪ੍ਪਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਗੁਣਾ ਕਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਕਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ( ) [(ਤਸ੍ਸਪਿ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ ਕਪ੍ਪਤਿ,) (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਏਕਂਸੇਨੇਤਂ , ਗਾਮਣਿ, ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ ਅਸ੍ਸਮਣਧਮ੍ਮੋ ਅਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਧਮ੍ਮੋਤਿ। ਅਪਿ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – ਤਿਣਂ ਤਿਣਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਦਾਰੁ ਦਾਰੁਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਸਕਟਂ ਸਕਟਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਪੁਰਿਸੋ ਪੁਰਿਸਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ [ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (?)]। ਨਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ 'ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ ਸਾਦਿਤਬ੍ਬਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਭਦ੍ਰਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੩. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਮਲ੍ਲੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪੰ ਨਾਮ ਮਲ੍ਲਾਨੰ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਦ੍ਰਕੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਭਦ੍ਰਕੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਤੂ''ਤਿ। ''ਅਹਞ੍ਚੇ [ਅਹਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਯ੍ਯੰ – 'ਏਵੰ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਸਿਯਾ ਕਙ੍ਖਾ, ਸਿਯਾ ਵਿਮਤਿ। ਅਹੰ ਚੇ [ਅਹਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਯ੍ਯੰ – 'ਏਵੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਤੇ ਸਿਯਾ ਕਙ੍ਖਾ, ਸਿਯਾ ਵਿਮਤਿ। ਅਪਿ ਚਾਹੰ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਵ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਏਤ੍ਥੇਵ ਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਹਿ , ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਭਦ੍ਰਕੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਸੰ ਤੇ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਸੰ ਮੇ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਸੰ ਤੇ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਸੰ ਮੇ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ। ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤੇ ਏਕਚ੍ਚਾਨੰ ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪਿਯਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ? ''ਯੇਸੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪਿਯਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ । ਯੇਸੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪਿਯਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ''ਤਿ। ''ਇਮਿਨਾ ਤ੍ਵੰ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਵਿਦਿਤੇਨ ਅਕਾਲਿਕੇਨ ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਯੋਗਾਲ੍ਹੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਨਯੰ ਨੇਹਿ – 'ਯੰ ਖੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ [ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ। ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ। ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ'''ਤਿ । ''ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਾਵ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਚਿਦੰ [ਸੁਭਾਸਿਤਮਿਦੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ [ਯਙ੍ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ, ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਤਿ, ਯਙ੍ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ, ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] – 'ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ। ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ'ਤਿ। [''ਯਙ੍ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ, ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਤਿ, ਯਙ੍ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕੰ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨੰ, ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ)] ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਰਵਾਸੀ ਨਾਮ ਕੁਮਾਰੋ ਬਹਿ ਆਵਸਥੇ [ਆਵੇਸਨੇ (?)] ਪਟਿਵਸਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪੁਰਿਸੰ ਉਯ੍ਯੋਜੇਮਿ [ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿੰ (ਕ॰)] – 'ਗਚ੍ਛ, ਭਣੇ, ਚਿਰਵਾਸਿੰ ਕੁਮਾਰੰ ਜਾਨਾਹੀ'ਤਿ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਨਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਹੋਤੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ – 'ਮਾ ਹੇਵ ਚਿਰਵਾਸਿਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਬਾਧਯਿਤ੍ਥਾ'''ਤਿ [ਆਬਾਧਯੇਥਾਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਚਿਰਵਾਸਿਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ ? ''ਚਿਰਵਾਸਿਸ੍ਸ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸਪਿ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ, ਕਿੰ ਪਨ ਮੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ

ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ। ''ਇਮਿਨਾਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਂ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨਂ। ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ'''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਯਦਾ ਤੇ ਚਿਰਵਾਸਿਮਾਤਾ [ਚਿਰਵਾਸਿਸ੍ਸ ਮਾਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਦਿਟ੍ਠਾ ਅਹੋਸਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਾ ਅਹੋਸਿ, ਤੇ ਚਿਰਵਾਸਿਮਾਤੁਯਾ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਦਸ੍ਸਨਂ ਵਾ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਆਗਮ੍ਮ ਸਵਨਂ ਵਾ ਏਵਂ ਤੇ ਅਹੋਸਿ – 'ਚਿਰਵਾਸਿਮਾਤੁਯਾ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾ'''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਚਿਰਵਾਸਿਮਾਤੁਯਾ ਤੇ ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ? ''ਚਿਰਵਾਸਿਮਾਤੁਯਾ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਧੇਨ ਵਾ ਬਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਜਾਨਿਯਾ ਵਾ ਗਰਹਾਯ ਵਾ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸਪਿ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ, ਕਿਂ ਪਨ ਮੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ! ''ਇਮਿਨਾਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਂ ਛਨ੍ਦਨਿਦਾਨਂ। ਛਨ੍ਦੋ ਹਿ ਮੂਲਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ'''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਰਾਸਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੪. ਅਥ ਖੋ ਰਾਸਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਰਾਸਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, 'ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਗਰਹਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਸ੍ਸਿਂ ਲੂਖਜੀਵਿਂ ਏਕਂਸੇਨ ਉਪਵਦਤਿ ਉਪਕ੍ਕੋਸਤੀ'ਤਿ [ਉਪਕ੍ਕੋਸਤਿ ਉਪਵਦਤੀਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੧)]। ਯੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਗਰਹਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਸ੍ਸਿਂ ਲੂਖਜੀਵਿਂ ਏਕਂਸੇਨ ਉਪਵਦਤਿ ਉਪਕ੍ਕੋਸਤੀ'ਤਿ, ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ? ''ਯੇ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਗਰਹਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਸ੍ਸਿਂ ਲੂਖਜੀਵਿਂ ਏਕਂਸੇਨ ਉਪਵਦਤਿ ਉਪਕ੍ਕੋਸਤੀ'ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ, ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਚ ਪਨ ਮਂ ਤੇ ਅਸਤਾ ਤੁਚ੍ਛਾ ਅਭੂਤੇਨ''।

''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਗਾਮਣਿ, ਅਨ੍ਤਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ – ਯੋ ਚਾਯਂ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨੋ ਗਮ੍ਮੋ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਯੋ ਚਾਯਂ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ। ਏਤੇ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ – ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਗਾਮਣਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ – ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਗਾਮਣਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ – ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਤਯੋ ਖੋ ਮੇ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗਿਨੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਇਧ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ, ਸਾਹਸੇਨ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ। ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ। ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ। ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ। ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ, ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ । ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਗਧਿਤੋ [ਗਥਿਤੋ (ਸੀ॰)] ਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਧਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ , ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ? ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ, ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ, ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ,

ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ, ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ, ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ । ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ, ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾਤਿ , ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ , ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ, ਨ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ, ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ , ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ ? ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ , ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਗਧਿਤੋ ਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ । ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ

ਗਧਿਤੋ ਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

''ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅੱਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਧਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅੱਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਧਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਚਤੁੱਥੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ।

''ਤਯੋਮੇ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸਿਨੋ ਲੂਖਜੀਵਿਨੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਇਧ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਉੱਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸੱਛਿਕਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ, ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਉੱਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਨ ਸੱਛਿਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਉੱਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸੱਛਿਕਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ, ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਖੋ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਉੱਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਨ ਸੱਛਿਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਉੱਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸੱਛਿਕਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ , ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਉੱਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸੱਛਿਕਰੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ, ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਉੱਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਨ ਸੱਛਿਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਉੱਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਨ ਸੱਛਿਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ, ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

''ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ, ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਖੋ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਉੱਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਨ ਸੱਛਿਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅੱਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਉੱਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਨ ਸੱਛਿਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ? ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਖੋ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ , ਗਾਮਣਿ, ਯ੍ਵ੍ਾਯਂ ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵ੍ੀ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ, ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵ੍ਿਸੇਸਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵ੍ੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਦ੍ਵ੍ੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ। ਕਤਮੇਨ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ? ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵ੍ੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ? ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਉਤ੍ਤਰਿ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵ੍ਿਸੇਸਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ । ਅਯਂ, ਗਾਮਣਿ, ਤਪਸ੍ਸੀ ਲੂਖਜੀਵ੍ੀ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵ੍ੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ।

‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਗਾਮਣਿ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਨਿਜ੍ਜਰਾ ਅਕਾਲਿਕਾ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕਾ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵ੍ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਵ੍ਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਯਂ ਰਤ੍ਤੋ ਰਾਗਾਧਿਕਰਣਂ ਅਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ। ਰਾਗੇ ਪਹੀਨੇ ਨੇਵ੍ਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ। ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਨਿਜ੍ਜਰਾ ਅਕਾਲਿਕਾ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕਾ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵ੍ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਵ੍ਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਯਂ ਦੁਟ੍ਠੋ ਦੋਸਾਧਿਕਰਣਂ ਅਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ। ਦੋਸੇ ਪਹੀਨੇ ਨੇਵ੍ਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ। ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਨਿਜ੍ਜਰਾ ਅਕਾਲਿਕਾ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕਾ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵ੍ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਵ੍ਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਯਂ ਮੂਲ੍ਹੋ ਮੋਹਾਧਿਕਰਣਂ ਅਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ। ਮੋਹੇ ਪਹੀਨੇ ਨੇਵ੍ਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ। ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਨਿਜ੍ਜਰਾ ਅਕਾਲਿਕਾ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕਾ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵ੍ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਵ੍ਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਨਿਜ੍ਜਰਾ ਅਕਾਲਿਕਾ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕਾ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵ੍ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਵ੍ਿਞ੍ਞੂਹੀ’’ਤਿ।

ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੁਤ੍ਤੇ, ਰਾਸਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵ੍ਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵ੍ੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਗਵ੍ਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵ੍ਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਪਾਟਲਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵ੍ਾ ਕੋਲਿਯੇਸੁ ਵ੍ਿਹਰਤਿ ਉਤ੍ਤਰਂ ਨਾਮ [ਉਤ੍ਤਰਕਂ ਨਾਮ (ਸੀ॰)] ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਪਾਟਲਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਯੇਨ ਭਗਵ੍ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ੍ਾ ਭਗਵ੍ਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵ੍ਾਦੇਤ੍ਵ੍ਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਪਾਟਲਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵ੍ਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵ੍ੋਚ – ‘‘ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ – ‘ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਮਾਯਂ ਜਾਨਾਤੀ’ਤਿ। ਯੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵ੍ਮਾਹਂਸੁ – ‘ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਮਾਯਂ ਜਾਨਾਤੀ’ਤਿ, ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵ੍ਤੋ ਵ੍ੁਤ੍ਤਵ੍ਾਦਿਨੋ, ਨ ਚ ਭਗਵ੍ਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵ੍ਾਦਾਨੁਵ੍ਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ? ਅਨਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿਤੁਕਾਮਾ ਹਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵ੍ਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯੇ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵ੍ਮਾਹਂਸੁ – ‘ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਮਾਯਂ ਜਾਨਾਤੀ’ਤਿ, ਵ੍ੁਤ੍ਤਵ੍ਾਦਿਨੋ ਚੇਵ੍ ਮੇ, ਤੇ ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵ੍ਾਦਾਨੁਵ੍ਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ, ਸਚ੍ਚਂਯੇਵ੍ ਕਿਰ, ਭੋ, ਮਯਂ ਤੇਸਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਨ ਸਦ੍ਦਹਾਮ – ‘ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਮਾਯਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ, ਸਮਣੋ ਖਲੁ ਭੋ ਗੋਤਮੋ ਮਾਯਾਵ੍ੀ’ਤਿ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵ੍ਂ ਵ੍ਦੇਤਿ – ‘ਅਹਂ ਮਾਯਂ ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਸੋ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ਦੇਤਿ – ‘ਅਹਂ ਮਾਯਾਵ੍ੀ’ਤਿ। ਤਥੇਵ੍ ਤਂ ਭਗਵ੍ਾ ਹੋਤਿ, ਤਥੇਵ੍ ਤਂ ਸੁਗਤ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਤਞ੍ਞੇਵ੍ੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ; ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਤਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸਿ –

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਜਾਨਾਸਿ ਤ੍ਵ੍ਂ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕੇ ਭਟੇ’’ਤਿ? ‘‘ਜਾਨਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕੇ ਭਟੇ’’ਤਿ। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕਾ ਭਟਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਚੋਰਾ ਤੇ ਚ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ, ਯਾਨਿ ਚ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਦੂਤੇਯ੍ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਚ ਵ੍ਹਾਤੁਂ [ਤਾਨਿ ਚ ਪਹਾਤੁਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਤਾਨਿ ਚ ਯਾਤੁਂ (ਕਤ੍ਥਚਿ), ਤਾਨਿ

ਚਾਵਹਾਤੁਂ (?)], ਏਤਦਤ੍ਥਿਯਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕਾ ਭਟਾ''ਤਿ। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਜਾਨਾਸਿ ਤ੍ਵਂ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕੇ ਭਟੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਵਾ ਤੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਵਾ''ਤਿ? ''ਜਾਨਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕੇ ਭਟੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ; ਯੇ ਚ ਲੋਕੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕਾ ਭਟਾ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾ''ਤਿ। ''ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਪਾਟਲਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਜਾਨਾਤਿ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕੇ ਭਟੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ, ਪਾਟਲਿਯੋਪਿ ਗਾਮਣਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਅਞ੍ਞੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕਾ ਭਟਾ, ਅਞ੍ਞੋਹਮਸ੍ਮਿ। ਅਞ੍ਞਥਾਧਮ੍ਮਾ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕਾ ਭਟਾ, ਅਞ੍ਞਥਾਧਮ੍ਮੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿ। ''ਤ੍ਵਞ੍ਹਿ ਨਾਮ, ਗਾਮਣਿ, ਲਚ੍ਛਸਿ – 'ਪਾਟਲਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਜਾਨਾਤਿ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਲਮ੍ਬਚੂਲ਼ਕੇ ਭਟੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ, ਨ ਚ ਪਾਟਲਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ਨ ਲਚ੍ਛਤਿ – 'ਤਥਾਗਤੋ ਮਾਯਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਚ ਤਥਾਗਤੋ ਮਾਯਾਵੀ'ਤਿ? ਮਾਯਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਮਾਯਾਯ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਮਾਯਾਵੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ''।

''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਪਿਸੁਣਵਾਚਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚਾਯ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਫਰੁਸਵਾਚਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਫਰੁਸਵਾਚਾਯ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਹਿ, ਗਾਮਣਿ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਯੋ ਕੋਚਿ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਯੋ ਕੋਚਿ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਯੋ ਕੋਚਿ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'''ਤਿ।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ ਸੁਨ੍ਹਾਤੋ [ਸੁਨਹਾਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਨ੍ਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ ਸੁਨ੍ਹਾਤੋ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ

ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਂ ਪਸਯ੍ਹ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਭਿਹਾਰਮਦਾਸਿ। ਤੇਨਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ ਸੁਨ੍ਹਾਤੋ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ, ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ''’ਤਿ।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਗਾਲ੍ਹਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਮੁਣ੍ਡਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਖਰਸ੍ਸਰੇਨ ਪਣਵੇਨ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯਂ [ਰਥਿਕਾਯ ਰਥਿਕਂ (ਸੀ॰)] ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਪਰਿਨੇਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ, ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਗਾਲ੍ਹਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਮੁਣ੍ਡਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਖਰਸ੍ਸਰੇਨ ਪਣਵੇਨ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯਂ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਪਰਿਨੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ [ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ (ਕਤ੍ਥਚਿ)]? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਰਾਜਵੇਰੀ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵਾ ਪੁਰਿਸਂ ਵਾ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸਿ, ਤੇਨ ਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੀ''’ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਏਵਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿ। ''ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ, ਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਤੇ ਆਹਂਸੁ ਮੁਸਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਮੁਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਤੁਚ੍ਛਂ ਮੁਸਾ ਵਿਲਪਨ੍ਤਿ, ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਵਾ ਤੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਵਾ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਭਨ੍ਤੇ'' । ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਵਾ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤੇਸੁ ਪਸੀਦਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ...ਪੇ॰... ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਨ੍ਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ...ਪੇ॰... ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸ ਪਸਯ੍ਹ ਰਤਨਂ ਅਹਾਸਿ [ਪਸਯ੍ਹ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਰਤਨਂ ਆਦਿਯਿ (ਕ॰)]। ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਭਿਹਾਰਮਦਾਸਿ। ਤੇਨਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ...ਪੇ॰... ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ''’ਤਿ।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਗਾਮਾ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾ ਵਾ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਿਯਿ। ਤੇਨ ਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਏਵਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿ। ''ਤਤ੍ਰ , ਗਾਮਣਿ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯੋ ਕੋਚਿ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ, ਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਤੇ ਆਹਂਸੁ ਮੁਸਾ ਵਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤੇਸੁ ਪਸੀਦਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ...ਪੇ॰... ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਨ੍ਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ...ਪੇ॰... ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸ ਦਾਰੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਭਿਹਾਰਮਦਾਸਿ। ਤੇਨਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ...ਪੇ॰... ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ''’ਤਿ।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ!

ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਲਿਤ੍ਥੀਸੁ ਕੁਲਕੁਮਾਰੀਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿ, ਤੇਨ ਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਏਵਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿ। ''ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯੋ ਕੋਚਿ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾ ਚਰਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ, ਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਤੇ ਆਹਂਸੁ ਮੁਸਾ ਵਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤੇਸੁ ਪਸੀਦਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ ਸੁਨ੍ਹਾਤੋ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਨ੍ਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ ਸੁਨ੍ਹਾਤੋ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਰਾਜਾਨਂ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਹਾਸੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਭਿਹਾਰਮਦਾਸਿ। ਤੇਨਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਮਾਲੀ ਕੁਣ੍ਡਲੀ ਸੁਨ੍ਹਾਤੋ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹਿ ਰਾਜਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ'''ਤਿ।

''ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਗਾਲ੍ਹਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਮੁਣ੍ਡਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਖਰਸ੍ਸਰੇਨ ਪਣਵੇਨ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯਂ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਪਰਿਨੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸਿ ਦਲ੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਗਾਲ੍ਹਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਮੁਣ੍ਡਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਖਰਸ੍ਸਰੇਨ ਪਣਵੇਨ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯਂ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਪਰਿਨੇਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ? ਤਮੇਨਂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ! ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਭਞ੍ਜਿ, ਤੇਨ ਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਗਾਮਣਿ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਏਵਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ , ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿ। ''ਤਤ੍ਰ, ਗਾਮਣਿ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯੋ ਕੋਚਿ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ, ਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਤੇ ਆਹਂਸੁ ਮੁਸਾ ਵਾ''ਤਿ ? ''ਮੁਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਤੁਚ੍ਛਂ ਮੁਸਾ ਵਿਲਪਨ੍ਤਿ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਵਾ ਤੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਵਾ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਵਾ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤੇਸੁ ਪਸੀਦਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਵਸਥਾਗਾਰਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਮਞ੍ਚਕਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਨਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਉਦਕਮਣਿਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਵਾਸਂ ਉਪੇਤਿ, ਤੇਨਾਹਂ ਯਥਾਸਤ੍ਤਿ ਯਥਾਬਲਂ ਸਂਵਿਭਜਾਮਿ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰੋ ਨਾਨਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਨਾਨਾਖਨ੍ਤਿਕਾ ਨਾਨਾਰੁਚਿਕਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਵਸਥਾਗਾਰੇ ਵਾਸਂ ਉਪਗਚ੍ਛੁਂ''।

''ਏਕੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ। ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਏਕੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ , ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਏਕੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ, ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ, ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ, ਸੋਚਯਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ, ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ, ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ, ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤੋ, ਸਨ੍ਧਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤੋ, ਨਿਲ੍ਲੋਪਂ ਹਰਤੋ, ਏਕਾਗਾਰਿਕਂ

ਕਰੋਤੋ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ, ਪਰਦਾਰੰ ਗਚ੍ਛਤੋ, ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ, ਕਰੋਤੋ ਨ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪੰ। ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕੰ ਮੰਸਖਲੰ ਏਕੰ ਮੰਸਪੁਞ੍ਜੰ ਕਰੇਯਜ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪਾਪੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛੇਯਜ ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪਾਪੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰੰ ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛੇਯਜ ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸੰਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'''ਤਿ।

''ਏਕੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ, ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ, ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ, ਸੋਚਯਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ, ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ, ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ, ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਆਦਿਯਤੋ, ਸਨ੍ਧਿੰ ਛਿਨ੍ਦਤੋ, ਨਿਲ੍ਲੋਪੰ ਹਰਤੋ, ਏਕਾਗਾਰਿਕੰ ਕਰੋਤੋ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ, ਪਰਦਾਰੰ ਗਚ੍ਛਤੋ , ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ, ਕਰੋਤੋ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪੰ। ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕੰ ਮੰਸਖਲੰ ਏਕੰ ਮੰਸਪੁਞ੍ਜੰ ਕਰੇਯਜ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪਾਪੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛੇਯਜ ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪਾਪੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰੰ ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛੇਯਜ ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸੰਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'''ਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਹੁਦੇਵ ਕਙ੍ਖਾ, ਅਹੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ – 'ਕੋਸੁ ਨਾਮ ਇਮੇਸੰ ਭਵਤੰ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਸਚ੍ਚੰ ਆਹ, ਕੋ ਮੁਸਾ'''ਤਿ?

''ਅਲਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਾਮਣਿ, ਕਙ੍ਖਿਤੁੰ, ਅਲੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਿਤੁੰ। ਕਙ੍ਖਨੀਯੇ ਚ ਪਨ ਤੇ ਠਾਨੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ। ''ਏਵੰ ਪਸਨ੍ਨੋਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ। ਪਹੋਤਿ ਮੇ ਭਗਵਾ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁੰ ਯਥਾਹੰ ਇਮੰ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮੰ ਪਜਹੇਯਜ''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵੰ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿੰ ਪਟਿਲਭੇਯਜਾਸਿ। ਏਵੰ ਤ੍ਵੰ ਇਮੰ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮੰ ਪਜਹੇਯਜਾਸਿ। ਕਤਮੋ ਚ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ? ਇਧ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣੰ ਵਾਚੰ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ , ਫਰੁਸੰ ਵਾਚੰ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੰ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝੰ ਪਹਾਯ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬਯਾਪਾਦਪਦੋਸੰ ਪਹਾਯ ਅਬਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵੰ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕੰ ਦਿਸੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯੰ, ਤਥਾ ਤਤਿਯੰ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥੰ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯੰ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤੰ ਲੋਕੰ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯ੍ਵਾਯੰ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵੰਵਾਦੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿ – ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। 'ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚੰ ਵਚਨੰ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹੰ, ਯ੍ਵਾਹੰ [ਯੋਹੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ [ਕਞ੍ਚਿ (?)] ਬਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸੰ ਵਾ ਥਾਵਰੰ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ [ਉਭਯਤ੍ਥ ਮੇ (?) ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸੰਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬੰ] ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯੰ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸੰਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸੰਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸੰਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ [ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ (?)]। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ । ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। 'ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ, ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ, ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ, ਸੋਚਯਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ, ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ, ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ, ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤੋ, ਸਨ੍ਧਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤੋ, ਨਿਲ੍ਲੋਪਂ ਹਰਤੋ, ਏਕਾਗਾਰਿਕਂ ਕਰੋਤੋ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ, ਪਰਦਾਰਂ ਗਚ੍ਛਤੋ, ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ, ਕਰੋਤੋ ਨ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪਂ। ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕਂ ਮਂਸਖਲਂ ਏਕਂ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸਂਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'ਤਿ। 'ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ [ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ (?)]। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ, ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ, ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ, ਸੋਚਯਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ, ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ, ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ, ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤੋ, ਸਨ੍ਧਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤੋ, ਨਿਲ੍ਲੋਪਂ ਹਰਤੋ, ਏਕਾਗਾਰਿਕਂ ਕਰੋਤੋ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ, ਪਰਦਾਰਂ ਗਚ੍ਛਤੋ, ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ, ਕਰੋਤੋ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪਂ।

ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕਂ ਮਂਸਖਲਂ ਏਕਂ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸਂਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋਤਿ। ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ… ਪੇ॰…।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀਤਿ। ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ , ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀਤਿ। ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ, ਛੇਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ, ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ, ਸੋਚਯਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ, ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ, ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ, ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤੋ, ਸਨ੍ਧਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤੋ, ਨਿਲ੍ਲੋਪਂ ਹਰਤੋ, ਏਕਾਗਾਰਿਕਂ ਕਰੋਤੋ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ, ਪਰਦਾਰਂ ਗਚ੍ਛਤੋ, ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ, ਕਰੋਤੋ ਨ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪਂ । ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕਂ ਮਂਸਖਲਂ ਏਕਂ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸਂਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ’ਤਿ। ‘ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਗਾਮਣਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ, ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ, ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ, ਸੋਚਯਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ, ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ, ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ, ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤੋ, ਸਨ੍ਧਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤੋ, ਨਿਲ੍ਲੋਪਂ ਹਰਤੋ, ਏਕਾਗਾਰਿਕਂ ਕਰੋਤੋ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ, ਪਰਦਾਰਂ ਗਚ੍ਛਤੋ, ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ, ਕਰੋਤੋ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪਂ। ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕਂ ਮਂਸਖਲਂ ਏਕਂ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਾਪਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰਞ੍ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸਂਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ’ਤਿ। ‘ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਚ੍ਚਂ ਵਚਨਂ, ਅਪਣ੍ਣਕਤਾਯ ਮਯ੍ਹਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ? ਉਭਯਮੇਤ੍ਥ ਕਟਗ੍ਗਾਹੋ, ਯਂ ਚਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤੋ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਗਾਮਣਿ, ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤ੍ਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਪਾਟਲਿਯੋ ਗਾਮਣਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

ਗਾਮਣਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਣ੍ਡੋ ਪੁਟੋ ਯੋਧਾਜੀਵ◌ੋ, ਹਤ੍ਥਸ੍ਸੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕੋ।
ਦੇਸਨਾ ਸਙ੍ਖਕੁਲਂ ਮਣਿਚੂਲ਼ਂ, ਭਦ੍ਰਾਸਿਯਪਾਟਲੀਤਿ॥

੯. ਅਸઙ੍ਖਤਸંਯੁੱਤં

੧. ਪਠਮવੱਗੋ

੧. ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸੁੱਤં

੩੬੬. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨં। ''ਅਸઙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮੱਗં। ਤં ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤં? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤં। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ? ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ। ਅਯં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ''।

''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸਿਤં ਵੋ ਮਯਾ ਅਸઙ੍ਖਤં, ਦੇਸਿਤੋ ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ। ਯં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੱਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯં ਸਾਵਕਾਨં ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪં ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤં ਵੋ ਤં ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ [ਨਿਜ੍ਝਾਯਥ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਪਮਾਦੱਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿੱਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵੱਥ। ਅਯં ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕં ਅਨੁਸਾਸਨੀ''ਤਿ। ਪਠਮં।

੨. ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁੱਤં

੩੬੭. ''ਅਸઙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮੱਗં। ਤં ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤં? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤં। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਅਯં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯં।

੩. ਸਵਿਤੱਕਸਵਿਚਾਰਸੁੱਤં

੩੬੮. ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ? ਸਵਿਤੱਕਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਵਿਤੱਕਵਿਚਾਰਮੱਤੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਵਿਤੱਕਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ – ਅਯં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯં।

੪. ਸੁਞ੍ਞਤਸਮਾਧਿਸੁੱਤં

੩੬੯. ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ? ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਨਿਮਿੱਤੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਸਮਾਧਿ – ਅਯં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ...ਪੇ॰...। ਚਤੁੱਥં।

੫. ਸਤਿਪੱਟ੍ਠਾਨਸੁੱਤં

੩੭੦. ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ? ਚੱਤਾਰੋ ਸਤਿਪੱਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਯં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮં।

੬. ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸੁੱਤં

੩੭੧. ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ? ਚੱਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ। ਅਯં ਵੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸઙ੍ਖਤਗਾਮਿਮੱਗੋ...ਪੇ॰...। ਛੱਟ੍ਠં।

७. ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

३७२. ‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

८. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

३७३. ‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

९. ਬਲਸੁਤ੍ਤਂ

३७४. ‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

१०. ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

३७५. ‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

११. ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

३७६. ‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦੇਸਿਤਂ ਵੋ ਮਯਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਦੇਸਿਤੋ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਪਠਮੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕਾਯੋ ਸਮਥੋ ਸਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ।
ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ।
ਮਗ੍ਗੇਨ ਏਕਾਦਸਮਂ, ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

२. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

१. ਅਸਙ੍ਖਤਸੁਤ੍ਤਂ

३७७. ‘‘ਅਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਂ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਂ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ?

ਸਮਥੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸਿਤਂ ਵੋ ਮਯਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਦੇਸਿਤੋ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀਤਿ।

''ਅਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਂ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਂ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸਿਤਂ ਵੋ ਮਯਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਸਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੀਮਂਸਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੀਰਿਯਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਾਧਿਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਭਾਵੇਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਂ...ਪੇ॰...? ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ । ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸਿਤਂ ਵੋ ਮਯਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਦੇਸਿਤੋ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ

ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੮. ''ਅਨਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਨਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤਂ...ਪੇ॰...''। (ਯਥਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)। ਦੁਤਿਯਂ।

੩-੩੨. ਅਨਾਸਵਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੯-੪੦੮. ''ਅਨਾਸਵਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਸਵਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਸਵਂ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਚ੍ਚਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਪਾਰਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਾਰਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਰਂ...ਪੇ॰... ਨਿਪੁਣਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਪੁਣਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਪੁਣਂ...ਪੇ॰... ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ...ਪੇ॰... ਅਜਜ੍ਜਰਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਜਜ੍ਜਰਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਜ੍ਜਰਂ...ਪੇ॰... ਧੁਵਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਧੁਵਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧੁਵਂ...ਪੇ॰... ਅਪਲੋਕਿਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਲੋਕਿਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਲੋਕਿਤਂ...ਪੇ॰... ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ...ਪੇ॰... ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਂ...ਪੇ॰...?

''ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਨ੍ਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਅਮਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਮਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਮਤਂ...ਪੇ॰... ਪਣੀਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਣੀਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣੀਤਂ...ਪੇ॰... ਸਿਵਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਿਵਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਵਂ...ਪੇ॰... ਖੇਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਖੇਮਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਮਂ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਂ...ਪੇ॰...?

''ਅਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਭੁਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਬ੍ਭੁਤਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ...ਪੇ॰... ਅਨੀਤਿਕਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨੀਤਿਕਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੀਤਿਕਂ...ਪੇ॰... ਅਨੀਤਿਕਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨੀਤਿਕਧਮ੍ਮਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੀਤਿਕਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਞ੍ਚ [ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ...ਪੇ॰... ਵਿਰਾਗਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਵਿਰਾਗਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਾਗੋ...ਪੇ॰...?

‘‘ਸੁਦ੍ਧਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਦ੍ਧਿਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਦ੍ਧਿ...ਪੇ॰... ਮੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਮੁਤ੍ਤਿਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਾਲਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਲਯਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਲਯੋ...ਪੇ॰... ਦੀਪਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਦੀਪਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੀਪਂ...ਪੇ॰... ਲੇਣਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਲੇਣਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੇਣਂ...ਪੇ॰... ਤਾਣਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਤਾਣਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਾਣਂ...ਪੇ॰... ਸਰਣਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਰਣਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਣਂ...ਪੇ॰...ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ? ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਤਿਮਂ।

੩੩. ਪਰਾਯਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦੯. ‘‘ਪਰਾਯਨਞ੍ਚ [ਪਰਾਯਣਞ੍ਚ (ਪੀ॰ ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਰਾਯਨਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਾਯਨਂ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਾਯਨਂ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਾਯਨਗਾਮੀ ਮਗ੍ਗੋ? ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਾਯਨਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸਿਤਂ ਵੋ ਮਯਾ ਪਰਾਯਨਂ, ਦੇਸਿਤੋ ਪਰਾਯਨਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। (ਯਥਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)। ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਤਿਮਂ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਅਨਤਂ ਅਨਾਸਵਂ, ਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਪਾਰਂ ਨਿਪੁਣਂ ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ।
ਅਜਜ੍ਜਰਂ ਧੁਵਂ ਅਪਲੋਕਿਤਂ, ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤਂ॥

ਅਮਤਂ ਪਣੀਤਞ੍ਚ ਸਿਵਞ੍ਚ ਖੇਮਂ, ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚ ਅਬ੍ਭੁਤਂ।
ਅਨੀਤਿਕਂ ਅਨੀਤਿਕਧਮ੍ਮਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਤਂ ਸੁਗਤੇਨ ਦੇਸਿਤਂ॥

ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝੋ ਵਿਰਾਗੋ ਚ, ਸੁਦ੍ਧਿ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ।
ਦੀਪੋ ਲੇਣਞ੍ਚ ਤਾਣਞ੍ਚ, ਸਰਣਞ੍ਚ ਪਰਾਯਨਨ੍ਤਿ॥

ਅਸਙ੍ਖਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੧੦. ਅਬਜਾਕਤਸੰਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਖੇਮਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਖੇਮਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਸਾਕੇਤਂ ਤੋਰਣਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵਾਸਂ ਉਪਗਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਸਾਕੇਤਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ, ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਸਾਕੇਤਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਤੋਰਣਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਰਤ੍ਤਿਵਾਸਂ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪੁਰਿਸਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤੋਰਣਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਰੂਪਂ ਸਮਣਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਵਾ ਜਾਨ ਯਮਹਂ ਅਜ੍ਜ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਏਵਂ, ਦੇਵਾ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਕੋਸਲਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਤੋਰਣਵਤ੍ਥੁਂ ਆਹਿਣ੍ਡਨ੍ਤੋ [ਅਨ੍ਵਾਹਿਣ੍ਡਨ੍ਤੋ (ਸੀ॰)] ਨਾਦ੍ਦਸ ਤਥਾਰੂਪਂ ਸਮਣਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਵਾ ਯਂ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਖੇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਤੋਰਣਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵਾਸਂ ਉਪਗਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਯੇਨ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨਂ ਪਸੇਨਦਿਂ ਕੋਸਲਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਦੇਵ, ਤੋਰਣਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਯਂ ਦੇਵੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ, ਦੇਵ, ਖੇਮਾ ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ, ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਿਕਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸਾ ਖੋ ਪਨ ਅਯ੍ਯਾਯ ਏਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – 'ਪਣ੍ਡਿਤਾ, ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਮੇਧਾਵਿਨੀ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਚਿਤ੍ਤਕਥਾ ਕਲ੍ਯਾਣਪਟਿਭਾਨਾ'ਤਿ। ਤਂ ਦੇਵੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੂ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਯੇਨ ਖੇਮਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਖੇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਖੇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਅਯ੍ਯੇ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ – 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨਯ੍ਯੇ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਅਯ੍ਯੇ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ – 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨਯ੍ਯੇ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ। ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ।

'''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਅਯ੍ਯੇ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ਸਮਾਨਾ – 'ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ – ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। 'ਕਿਂ ਪਨਯ੍ਯੇ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ਸਮਾਨਾ – 'ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਅਯ੍ਯੇ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ਸਮਾਨਾ – 'ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ – ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। 'ਕਿਂ ਪਨਯ੍ਯੇ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ਸਮਾਨਾ – 'ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ , ਅਯ੍ਯੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ'''ਤਿ?

''ਤੇਨ ਹਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਕੋਚਿ ਗਣਕੋ ਵਾ ਮੁਦ੍ਦਿਕੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਯਕੋ ਵਾ ਯੋ ਪਹੋਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਵਾਲੁਕਂ [ਵਾਲਿਕਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਗਣੇਤੁਂ – ਏਤ੍ਤਕਾ [ਏਤ੍ਤਿਕਾ (ਸੀ॰)] ਵਾਲੁਕਾ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲੁਕਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲੁਕਸਹਸ੍ਸਾਨਿ

ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲੁਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਅਯ੍ਯੇ''। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਤੇ ਕੋਚਿ ਗਣਕੋ ਵਾ ਮੁਦ੍ਦਿਕੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਯਕੋ ਵਾ ਯੋ ਪਹੋਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਗਣੇਤੁਂ – ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਅਯ੍ਯੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਮਹਾਯ੍ਯੇ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯੇਨ ਰੂਪੇ ਤਥਾਗਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ ਤਂ ਰੂਪਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ।

''ਯਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਤਥਾਗਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ, ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਵੇਦਨਾਸਙ੍ਖਾਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ।

''ਯਾਯ ਸਞ੍ਞਾ ਤਥਾਗਤਂ...ਪੇ॰... ਯੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਤਥਾਗਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ, ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ , 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ।

''ਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਤਥਾਗਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਖੇਮਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਖੇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਮਯਾ – 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ – 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਮਯਾ – 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – 'ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਮਯਾ – ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ...ਪੇ॰...। '''ਕਿਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – '''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ – ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ?

‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯਜ ਤਥਾ ਨਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜਾਸਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਕੋਚਿ ਗਣਕੋ ਵਾ ਮੁਦ੍ਦਿਕੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਯਕੋ ਵਾ ਯੋ ਪਹੋਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਵਾਲੁਕਂ ਗਣੇਤੁਂ – ਏਤ੍ਤਕਾ ਵਾਲੁਕਾ ਇਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲੁਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਤੇ ਕੋਚਿ ਗਣਕੋ ਵਾ ਮੁਦ੍ਦਿਕੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਯਕੋ ਵਾ ਯੋ ਪਹੋਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਗਣੇਤੁਂ – ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ’’? ‘‘ਮਹਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯਜੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯੇਨ ਰੂਪੇਨ ਤਥਾਗਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯਜ, ਤਂ ਰੂਪਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯਜੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ – ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ। ਯਾਯ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਯਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਯੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ...ਪੇ॰...’’।

‘‘ਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਤਥਾਗਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯਜ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯਜੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹੋ – ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ ਨ ਉਪੇਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ [ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਚੇਵ (ਸੀ॰)] ਸਾਵਿਕਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਬਜਞ੍ਜਨੇਨ ਬਜਞ੍ਜਨਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ , ਸਮੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਰੋਧਯਿਸ੍ਸਤਿ [ਵਿਹਾਯਿਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਵਿਗਾਯਿਸ੍ਸਤਿ (ਕ॰)] ਯਦਿਦਂ ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿਂ। ਏਕਮਿਦਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਯਂ ਖੇਮਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿਂ। ਸਾਪਿ ਮੇ ਅਯਜਾ ਏਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਏਤੇਹਿ ਬਜਞ੍ਜਨੇਹਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਾਸਿ, ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਭਗਵਾ। ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਾਵਿਕਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਬਜਞ੍ਜਨੇਨ ਬਜਞ੍ਜਨਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਮੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਰੋਧਯਿਸ੍ਸਤਿ ਯਦਿਦਂ ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿਂ। ਹਨ੍ਦ ਦਾਨਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਚ੍ਛਾਮ। ਬਹੁਕਿਚ੍ਚਾ ਮਯਂ ਬਹੁਕਰਣੀਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮੀਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨੁਰਾਧਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰਾਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰਾਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰਾਧ, ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰਾਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਸੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਚਾਯਂ

(ਸੀ॰)] ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਥੇਰੋ ਵਾ ਪਨ ਬਾਲੋ ਅਬਜਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਨੁਰਾਧੰ ਨਵਵਾਦੇਨ ਚ ਬਾਲਵਾਦੇਨ ਚ ਅਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿੰਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰਾਧਸ੍ਸ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਸੁ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਸੁ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਸਚੇ ਖੋ ਮੰ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ, ਕਥੰ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਨੁ ਖ੍ਵਾਹੰ ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸੰ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯੰ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮੰ ਬਜਾਕਰੇਯ੍ਯੰ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਧਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯੰ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਯੇਨਾਹੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿੰਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਮੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰਾਧ, ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ, ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਏਤਦਵੋਚੰ – ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ , ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ, ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਮੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ‘‘ਸੋ ਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਥੇਰੋ ਵਾ ਪਨ ਬਾਲੋ ਅਬਜਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਨਵਵਾਦੇਨ ਚ ਬਾਲਵਾਦੇਨ ਚ ਅਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿੰਸੁ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਸੁ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਸੁ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਸਚੇ ਖੋ ਮੰ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ, ਕਥੰ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਨੁ ਖ੍ਵਾਹੰ ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸੰ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯੰ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮੰ ਬਜਾਕਰੇਯ੍ਯੰ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ?

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ?...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ?

‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਅਨੁਰਾਧ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਅਨੁਰਾਧ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਞ੍ਞਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪਂ, ਵੇਦਨਂ, ਸਞ੍ਞਂ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਅਯਂ ਸੋ ਅਰੂਪੀ ਅਵੇਦਨੋ ਅਸਞ੍ਞੀ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਅਨੁਰਾਧ, ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ ਤਥਾਗਤੇ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਿਯਮਾਨੇ [ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਿਯਮਾਨੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰), ਤਥਾਗਤੇ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨੇ (?)] ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤੇ ਤਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ [ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ (ਸੀ॰)] – ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘‘‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਅਨੁਰਾਧ! ਪੁਬ੍ਬੇ ਚਾਹਂ, ਅਨੁਰਾਧ, ਏਤਰਹਿ ਚ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਨਿਰੋਧ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ

ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ – 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ – 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ।

'''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ, 'ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ – ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ...ਪੇ॰... 'ਕਿਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – 'ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ?

''ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪਗਤਮੇਤਂ। ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਰੂਪਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਰੂਪਗਤਮੇਤਂ। ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਰੂਪਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵੇਦਨਾਗਤਮੇਤਂ। ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਵੇਦਨਾਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਵੇਦਨਾਗਤਮੇਤਂ। ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਵੇਦਨਾਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਞ੍ਞਾਗਤਮੇਤਂ। ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਗਤਮੇਤਂ। ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਮੇਤਂ । ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਮੇਤਂ। ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਮੇਤਂ। ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਮੇਤਂ। ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਮੇਤਂ। ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਮੇਤਂ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... (ਸਾਯੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ) ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ , ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

‘‘ਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ; ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ; ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ; ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਤਤਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... (ਸਾਯੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ) ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਰੂਪੇ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਚਤੁਤ੍ਥਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਕਿਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ’’। ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ?

‘‘ਰੂਪਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪਰਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵੇਦਨਾਰਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਂ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ ਆਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਰਤਸ੍ਸ

ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੰ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਨ ਰੂਪਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਰੂਪਰਤਸ੍ਸ ਨ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਰੂਪਨਿਰੋਧੰ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਵੇਦਨਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ…ਪੇ॰… ਨ ਸਞ੍ਞਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ…ਪੇ॰… ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ…ਪੇ॰… ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਰਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੰ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ। ਭਵਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਵਰਤਸ੍ਸ ਭਵਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਭਵਨਿਰੋਧੰ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਨ ਭਵਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਭਵਰਤਸ੍ਸ ਨ ਭਵਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਭਵਨਿਰੋਧੰ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ। ਉਪਾਦਾਨਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਰਤਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੰ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਨ ਉਪਾਦਾਨਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਉਪਾਦਾਨਰਤਸ੍ਸ ਨ ਉਪਾਦਾਨਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੰ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ, ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ। ਤਣ੍ਹਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਣ੍ਹਾਰਤਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੰ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਨ ਤਣ੍ਹਾਰਾਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਤਣ੍ਹਾਰਤਸ੍ਸ ਨ ਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੰ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰ … ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਿੰ ਇਚ੍ਛਸਿ? ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਟ੍ਟੰ [ਵਤ੍ਤੁੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰) ਵਦ੍ਧੰ (ਪੀ॰)] ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧੬. ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’’ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰ’’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ’’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿਪਿ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿਪਿ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿਪਿ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿਪਿ, ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿਪਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿਪਿ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿਪਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿਪਿ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿਪਿ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿਪੀ’’ਤਿ?

‘‘ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਚਕ੍ਖੁਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿਪੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ? ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਮਯਾ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ...ਪੇ॰...। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ – ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ

ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਏਵ੍ਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪੀ’’ਤਿ?

‘‘ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਚਕ੍ਖੁੰ ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵ੍ਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨੰ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵ੍ਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵ੍ਾ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਚਕ੍ਖੁੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵ੍ਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿਪਿ, ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿਪਿ, ‘ਅਨ੍ਤਵ੍ਾ ਲੋਕੋ’ਤਿਪਿ, ‘ਅਨਨ੍ਤਵ੍ਾ ਲੋਕੋ’ਤਿਪਿ, ‘ਤੰ ਜੀਵ੍ਂ ਤੰ ਸਰੀਰ’ਨ੍ਤਿਪਿ, ‘ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵ੍ਂ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰ’ਨ੍ਤਿਪਿ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ, ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪਿ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਚ [ਸਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਚ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ (ਖੇਮਾਸੁਤ੍ਤੇ)] ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵ੍ਿਰੋਧਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਦਿਦੰ ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿੰ। ਇਦਾਨਾਹੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਮਣੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ੍ਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਅਪੁਚ੍ਛਿੰ। ਸਮਣੋਪਿ ਮੇ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਏਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਵ੍ਂ ਗੋਤਮੋ। ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵ੍ਿਰੋਧਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਦਿਦੰ ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧੭. ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵ੍ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ੍ਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵ੍ੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵ੍ਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵ੍ੋਚ – ‘‘ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ? ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਖੋ ਏਤੰ, ਵਚ੍ਛ, ਮਯਾ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ...ਪੇ॰...। ‘‘ਕਿੰ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਮਯਾ – ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵ੍ਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨੰ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵ੍ਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵ੍ਾ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਏਵ੍ਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਪੀ’’ਤਿ?

‘‘ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵ੍ਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵ੍ਾ ਰੂਪੰ, ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵ੍ਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ । ਵ੍ੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੰ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਵ੍ਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਵ੍ਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵ੍ਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵ੍ਾ ਵ੍ਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਵ੍ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵ੍ਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵ੍ਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨੰ ਏਵ੍ਂ ਵ੍ੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵ੍ਾ...ਪੇ॰... ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵ੍ਾ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵ੍ਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵ੍ਾ ਰੂਪੰ, ਨ

ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਨ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿਪਿ...ਪੇ॰... 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ? ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ...ਪੇ॰...। ''ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ।

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿਪਿ...ਪੇ॰... 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪੀ''ਤਿ?

''ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਨ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿਪਿ, 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿਪਿ, 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'ਤਿਪਿ, 'ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'ਤਿਪਿ, 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰ'ਨ੍ਤਿਪਿ, 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ'ਨ੍ਤਿਪਿ, 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ, 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ, 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪਿ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿਪੀ''ਤਿ।

''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਮੇਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਰੋਧਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿਂ। ਇਦਾਨਾਹਂ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿਂ। ਸਮਣੋਪਿ ਮੇ ਗੋਤਮੋ ਏਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਏਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਵਂ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ। ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵਿਰੋਧਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੁਤੂਹਲਸਾਲਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੮. ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪੁਰਿਮਾਨਿ , ਭੋ ਗੋਤਮ , ਦਿਵਸਾਨਿ ਪੁਰਿਮਤਰਾਨਿ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਨਾਨਾਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਕੁਤੂਹਲਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਪੂਰਣੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਸਙ੍ਘੀ ਚੇਵ ਗਣੀ ਚ ਗਣਾਚਰਿਯੋ ਚ ਞਾਤੋ ਯਸਸ੍ਸੀ ਤਿਤ੍ਥਕਰੋ ਸਾਧੁਸਮ੍ਮਤੋ ਬਹੁਜਨਸ੍ਸ। ਸੋਪਿ ਸਾਵਕਂ ਅਬ੍ਭਤੀਤਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ ਤਮ੍ਪਿ ਸਾਵਕਂ ਅਬ੍ਭਤੀਤਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮਕ੍ਖਲਿ ਗੋਸਾਲੋ…ਪੇ॰… ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸਞ੍ਚਯੋ [ਸਞ੍ਜਯੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਬੇਲਟ੍ਠਪੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਪਕੁਧੋ [ਪਕੁਦ੍ਧੋ (ਪੀ॰)] ਕਚ੍ਚਾਨੋ…ਪੇ॰… ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਜਿਤੋ ਕੇਸਕਮ੍ਬਲੋ ਸਙ੍ਘੀ ਚੇਵ ਗਣੀ ਚ ਗਣਾਚਰਿਯੋ ਚ ਞਾਤੋ ਯਸਸ੍ਸੀ ਤਿਤ੍ਥਕਰੋ ਸਾਧੁਸਮ੍ਮਤੋ ਬਹੁਜਨਸ੍ਸ। ਸੋਪਿ ਸਾਵਕਂ ਅਬ੍ਭਤੀਤਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ ਤਮ੍ਪਿ ਸਾਵਕਂ ਅਬ੍ਭਤੀਤਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਙ੍ਘੀ ਚੇਵ ਗਣੀ ਚ ਗਣਾਚਰਿਯੋ ਚ ਞਾਤੋ ਯਸਸ੍ਸੀ ਤਿਤ੍ਥਕਰੋ ਸਾਧੁਸਮ੍ਮਤੋ ਬਹੁਜਨਸ੍ਸ। ਸੋਪਿ ਸਾਵਕਂ ਅਬ੍ਭਤੀਤਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਯੋਪਿਸ੍ਸ [ਯੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ (ਪੀ॰)] ਸਾਵਕੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ ਤਞ੍ਚ ਸਾਵਕਂ ਅਬ੍ਭਤੀਤਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਨ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੁ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਅਚ੍ਛੇਚ੍ਛਿ ਤਣ੍ਹਂ, ਵਿਵਤ੍ਤਯਿ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ ਅਨ੍ਤਮਕਾਸਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਹੁ ਦੇਵ ਕਙ੍ਖਾ, ਅਹੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ – ‘ਕਥਂ ਨਾਮ [ਕਥਞ੍ਹਿ ਨਾਮ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਕਥਂ ਕਥਂ ਨਾਮ (ਛਕ੍ਕਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੇ ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗੇ ਦੁਤਿਯਸੁਤ੍ਤੇ)] ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ’’’ਤਿ [ਧਮ੍ਮਾਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਧਮ੍ਮੋ… ਅਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ (ਛਕ੍ਕਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੇ)]?

‘‘ਅਲਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਵਚ੍ਛ, ਕਙ੍ਖਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਿਤੁਂ। ਕਙ੍ਖਨੀਯੇ ਚ ਪਨ ਤੇ ਠਾਨੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਵਚ੍ਛ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਵਚ੍ਛ, ਅਗ੍ਗਿ ਸਉਪਾਦਾਨੋ ਜਲਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ; ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਵਚ੍ਛ, ਸਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸਾ’’ਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ , ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਮਯੇ ਅਚ੍ਚਿ ਵਾਤੇਨ ਖਿਤ੍ਤਾ ਦੂਰਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਸਮਯੇ ਅਚ੍ਚਿ ਵਾਤੇਨ ਖਿਤ੍ਤਾ ਦੂਰਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਮਹਂ ਵਾਤੂਪਾਦਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ। ਵਾਤੋ ਹਿਸ੍ਸ, ਵਚ੍ਛ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਮਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਕਾਯਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਸਤ੍ਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਕਾਯਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਸਮਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਕਾਯਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਸਤ੍ਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਕਾਯਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਮਹਂ ਤਣ੍ਹੂਪਾਦਾਨਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਣ੍ਹਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਵਚ੍ਛ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ [ਹੋਤੀਤਿ…ਪੇ॰… (ਕ॰)]। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੯. ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਤ੍ਥੱਤਾ’’ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਤ੍ਥੱਤਾ’’ਤਿ? ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨ ਬ੍ਯਾਕਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਹਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ‘ਅਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਅਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਯੇ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ ਤੇਸਮੇਤਂ ਸਦ੍ਧਿਂ [ਤੇਸਮੇਤਂ ਲਦ੍ਧਿ (ਸੀ॰)] ਅਭਵਿਸ੍ਸ। ਅਹਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ‘ਨਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਯੇ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਾ ਤੇਸਮੇਤਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ। ਅਹਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ‘ਅਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਅਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਮੇ ਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨੁਲੋਮਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ – ‘ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੱਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਅਹਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ‘ਨਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨਤ੍ਥੱਤਾ’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ , ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋ ਸਮ੍ਮੋਹਾਯ ਅਭਵਿਸ੍ਸ – ‘ਅਹੁਵਾ ਮੇ ਨੂਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅੱਤਾ, ਸੋ ਏਤਰਹਿ ਨੱਤ੍ਥੀ’’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਸਭਿਯਕਚ੍ਚਾਨਸੁੱਤਂ

੪੨੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਭਿਯੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਞਾਤਿਕੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ। ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਭਿਯੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਭਿਯੇਨ ਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਭਿਯਂ ਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ । ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ, ਭਗਵਤਾ – ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਚ੍ਛ , ਭਗਵਤਾ – ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭਗਵਤਾ – ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੋ ਚ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਯੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਰੂਪੀਤਿ ਵਾ ਅਰੂਪੀਤਿ ਵਾ ਸਞ੍ਞੀਤਿ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞੀਤਿ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਤਿ ਵਾ, ਸੋ ਚ ਹੇਤੁ, ਸੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਕੇਨ ਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯ ਰੂਪੀਤਿ ਵਾ ਅਰੂਪੀਤਿ ਵਾ ਸਞ੍ਞੀਤਿ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞੀਤਿ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕੀਵਚਿਰਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਸਿ, ਭੋ ਕਚ੍ਚਾਨਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨਚਿਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਤੀਣਿ ਵਸ੍ਸਾਨੀ’’ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸਪ’ਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਮੇਤ੍ਤਕੇਨ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਤਂਪ’ਸ੍ਸ ਬਹੁ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਏਵਂ [ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੇ ਏਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ’’ਤਿ! ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਖੇਮਾਥੇਰੀ ਅਨੁਰਾਧੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਕੋਟ੍ਠਿਕੋ।
ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਚ ਵਚ੍ਛੋ ਚ, ਕੁਤੂਹਲਸਾਲਾਨਨ੍ਦੋ।
ਸਭਿਯੋ ਏਕਾਦਸਮਨ੍ਤਿ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵੇਦਨਾ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕੋ।
ਸਾਮਣ੍ਡਕੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ, ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਾਮਣਿ ਸਙ੍ਖਤਂ।
ਅਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਿ ਦਸਧਾਤਿ॥

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।